

Ștefan Amaritei

BOEMA

ȘEVALETUL

Ștefan Amariței

ȘEVALETUL

ROMAN

Editura „BOEMA“

1995

La treizeci de ani se dă, în fapt, marea
bătălie : operă, carieră, dragoste, destin. După
aceea, nu faci decât să-ți urmezi calea.

Pierre de Boisfrere

1

De câte ori văd o mobilă nouă mă emoționez, spuse Gelu.

Cum așa ? făcu Anca. De ce oare ?

Nu știu. Ai ceva împotrivă dacă intru puțin în magazinul ăsta de mobile ?

Anca clătină din cap în semn de încuviințare, în timp ce Gelu se opri în dreptul unei vitrine fără geam ce închipuia o cameră de zi cu trei fotolii, un birou sculptat și o mare bibliotecă lipită de peretele din spate. Într-un colț se afla o combină muzicală. Gelu urcă câteva trepte și pătrunse în cameră. Anca rămase afară zâmbind. El se așeză degajat în fotoliul din dreptul biroului sculptat. O vânzătoare cochetă se apropie de el.

Vă place ?

Foarte mult. Cât costă ?

Femeia îi spuse prețul. Gelu privi atent în jur.

Pot să mai rămân aici ?

Cât doriți. Nu deranjați pe nimeni.

Vânzătoarea se îndepărtă. Gelu scoase din buzunar un carnetel albastru și un creion. Se aplecă asupra biroului și începu să deseneze ceva.

Ce faci ? se interesă Anca.

Ai să vezi, spuse Gelu.

Anca se plimba prin fața vitrinei când într-o parte, când în alta, privindu-l cu mult calm.

Gata ! spuse el. Acum putem asculta puțină muzică.

Gelu alese un disc.. Muzica se revărsă ca un fluviu...

Anca se opri fascinată...

O pereche de îndrăgostiți se apropie de vitrină, își șoptesc ceva la ureche, apoi pleacă mai departe. Un domn

În vîrstă vine murmurînd : Beethoven... Simfonia a IX-a... Karajan...

Cînd ultimele acorduri muzicale pe clape de piană răsunară triumfător, Gelu reveni lângă Anca:

Nu știam că ești așa.

Cum adică ? o privi lung.

A, nimic. Mi s-a părut.

Ce ți s-a părut ?

Anca își coborî privirea. Peste câteva clipe, spuse :

De ce te-ai urcat acolo ? Sunt curioasă să știu ce-ai scris în carnetel. De cînd scrii și ce ?

Gelu arăta uimit, nu înțelegea prea bine ce voia Anca. În cele din urmă, zise :

„Ai văzut, ți-am pus compozitorul preferat. Discul era acolo. Ți-a plăcut, nu ? Ce caraghios era moșul, parcă-l aud cum grăseia : Karajan ! Nu ți se pare ?

Nu găsesc nimic amuzant, i-o tăie scurt Anca.

Pășeau amîndoi în liniște, la distanță unul de altul, scrutînd depărtările. Gelu rupse din nou tăcerea :

Nu scriam, desenam. E un carnetel mic, bun pentru caricaturi. Îl port tot timpul la mine. Ți-am făcut ție o caricatură, care te arată bosumflată, așa cum ești acum. Cred că n-o să te superi pentru atît ?

Ei, asta e ! se înveseli deodată Anca. Acum înțeleg de ce ești tu așa ?

Cum „așa“, ce înseamnă „așa“ ?!

Nu pot să-ți spun mai mult. Te-am întrebat doar : de ce te-ai urcat acolo și ce-ai scris în carnetel ? Credeam că ești poet...

O, nu ! spuse Gelu. Asta a fost mai demult. Eu sunt pictor. Încerc să pictez... Dar să vorbim de altceva. Ți-a plăcut mobila pe care am ales-o pentru camera mea de lucru ?

Anca privea distrată într-o vitrină o rochie albă de dantelă și, deodată, își aminti că avea să-i spună lui Gelu ceva important, mai demult vroia să-i spună, dar nu se ivise momentul, nu se confruntară niciodată ca acum. So-sise, așadar, timpul și trebuia să profite, încît se hotărî pe loc să-i ceară o explicație, să-l întrebe :

Spune-mi, Gelu, cât timp o să ne mai plimbăm pe străzi privind inutil niște vitrine pe care am început să le știu pe de rost? Privește în jur, e toamnă, frunzele cad și se duc purtate de vânt, noi unde ne ducem, ce căutăm?

Știu eu? se suprinse Gelu vorbind. Am început să discutăm serios și nu-mi place. Nu știu de ce, dar nu-mi place...

Anca înainta încet, cu capul aplecat, ca și atunci când se plimbase pe aleea din fața vitrinei ce închipuia camera de zi pe care și-o dorea. Gelu. Aproape că se oprise, deși nu vroia, sau vroia altceva: să se întoarcă, să plece aiurea, dar înapoi — de parcă trecutul îi oferea mai mult, amintiri plăcute cel puțin: vacanțele petrecute pe malul mării, excursiile prin munți și chiar acea ieșire peste hotare cu Gelu, când el i se păruse omul ideal pe care n-ar fi vrut să-l piardă niciodată. Dar acum, iată, devenise șovăitor, posac, dificil de înțeles și acceptat! Mai mult, Gelu nu vorbea despre viitor și, se pare, nu avea prieteni. În fond, gândea ea, asta nu-i atât de grav. Dacă ar rămâne împreună, deși această posibilitate nu-i mai surâdea ca altă dată, ar fi încercat să-l schimbe, să-l facă mai socialabil — și Anca privi înfiorată spre Gelu, care pășea agale, legănându-și mâinile pe lângă corp ca un sportiv ce terminase o probă de sprint fără să se încadreze în timpul reglementar, cerut de un antrenor imaginar. El se oprise puțin ca și cum ar fi vrut să-și adune forțele pentru o nouă probă. Huruitul unui autobuz ce pornea aproape gol din stația apropiată îl dezmetici, încât spuse cu voce tare ca să fie auzit de Anca, aflată la câțiva pași înaintea lui:

Eu trebuie să mă întorc. După o pauză, adăugă conciliator: Putem discuta mâine, avem timp. De ce să ne grăbim? Ce rost are să discutăm în contradictoriu?

Are! ripostă Anca. Fiindcă nu mai merge în felul ăsta.

Gelu privi spre ea gânditor; se întreba, desigur, cum se vor sfârși toate acestea sau încă nu-și punea această întrebare, întrucât nu peste mult timp o auzi din nou pe Anca, și vocea ei i se păru a fi alta:

Dacă vrei să urci până la mine, n-am nimic împotriva. Poate mai târziu, acolo sus, vei fi altfel, adăugă ea, mai înțelegător, vreau să spun, așa cum mi-am închipuit că ești când ne-am cunoscut...

Gelu acceptă invitația — „jocul”, cum îi spunea el — de teamă că a doua zi Anca n-are să mai vină la întâlnirea lor obișnuită, în locul știut, de lângă Palatul Telefoanelor. Călca docil pe urmele ei de parcă era în transă, conștient totuși de ceea ce făcea. Știa că la ea acasă, Anca își va juca „jocul” ei cu mai mult tact și cu argumente suplimentare.

În cameră, un miros specific foarte plăcut. Anca aprinse veioza care răspândea în jur o lumină roșie-portocalie, în timp ce Gelu luă loc, neinvitat, în fotoliul de lângă ușă. Patul era desfăcut, dar asta nu-l deranja, din contra, căldura lui îmbietoare, pe care o bănuia, îi producea o senzație ciudată, încât își înfrână cu greu impulsul de a sta întins.

Vrei să bem ceva ? îl întreabă Anca, după ce-și scoase jacheta și rămase în fusta mini și bluza viu colorată pe care Gelu o vedea mai mult roșie. Sau să fac cafea ?

Fie, spuse Gelu. Să bem ceva.

Anca pregăti două pahare, apoi scoase din bar o sticlă de coniac și le umplu. Ciocniră în tăcere, fără urare. Gelu goli paharul până la fund. Anca se așază în celălalt fotoliu, picior peste picior, gustând câte puțin din băutură. După ce sorbi încet, tot conținutul, îi umplu lui Gelu din nou paharul.

Asta e, spuse. Cred că-ți dai seama că nu mai putem continua în felul ăsta.

Gelu bău repede și cel de-al doilea pahar, o auzea pe Anca, dar tăcea sperând că în cele din urmă ea va pune capăt acelor inutile lamentări... Atunci însă se întâmplă un fapt neașteptat : Anca se ridică, își scoase pantofii și stinse lumina...

Ce faci ?! tresări el. De ce ai stins-o ?

Ca să vorbim pe întuneric. Să nu ne vedem, să discutăm detașat, fiecare cu gândurile și sinceritatea lui.. Spune-mi, tu mai ții la mine ? Gândește-te !

Întrebarea căzu fulgerător ca și întunericul. Chiar și așa siluetele lor se vedeau încă, erau niște umbre ce se mișcau uneori, reținut, cu teamă parcă. Gelu o iubea pe Anca, cum să nu, dar întunericul ăsta afurisit îl stânjenea, nu îndrăznea să-i spună adevărul, fiindcă era adevărat. Sau așa credea el... Și tocmai când Gelu se hotări să-i vorbească, să amâne prin altceva răspunsul pe care n-avea nici un chef să-l dea — se simțea obosit și nu realiza cât de important era pentru ea să știe, odată pentru totdeauna, ce gândește și mai ales ce simte el — Anca se ridică din fotoliu. Gelu îi văzu trupul ca o umbră adâncă alunecând prin cameră către pat. Acolo n-o vedea deloc, doar scârțâitul ușor al arcurilor îl făcu să deducă că ea își schimbase locul, deși nu știa de ce. Se aflau acum într-o beznă și mai mare, parcă se cufundaseră deja într-un somn profund, realitatea nemaifiind decât un preludiu pentru a visa un vis frumos ce pornea de la ea. Și starea aceasta echivocă și aluzivă îi făcu pe amândoi să gândească că ei s-ar putea simți bine împreună, făcând lucruri pe placul lor. Gelu înțelese, în sfârșit, că Anca vroia o schimbare, ca apoi, mai târziu, la rândul său, el ar fi putut pretinde ceva nou în viața lor, ceva care să-i convină lui.

Da, Anca, e bine acum, văd mai clar, zise el. Am înțeles întrebarea ta... întrebările tale. Vom discuta mâine, pe îndelete, despre viitorul nostru, te voi asculta până la capăt, îți promit. Felul cum mi-ai vorbit azi, m-a convins. Ai dreptate, trebuie să punem puțină ordine în viața noastră...

Apropie-te, șopti Anca. Vino... Ai devenit băiat ascultător, cum te-am cunoscut, îți amintești? Ce bine era atunci! Aș vrea să mai fie odată. Tu ai vrea?

Gelu se dezbracă în liniște, pe dibuite. Apoi ușor, fără zgomot, se îndreptă spre pat.

Da, de ce nu? spuse el.

Ei, vezi, adăugă Anca. Trecutul ni se pare mai frumos. De ce oare?

Poate fiindcă ne amintim doar ce ne convine, ignorând cu bunăștiință, sau fără voia noastră, celelalte fapte — întâmplări ce constituie o frustrare.

Da, rosti Anca cu gravitate. Din noianul amintirilor noastre alegem ceea ce ne place, ceea ce ne-a bucurat mai

mult în momentul acela. Pe celelalte întâmplări încercăm cu disperare uneori să le uităm...

Intocmai, spuse Gelu. Și se lipi mai tare de Anca care îl învălui cu trupul ei cald ca o mireasmă de neconfundat.

Urmară câteva mișcări nesigure, confuze, până se obișnuiră unul cu altul. Peste o oră sau două, trupurile lor înălțuite, lipsite de vlagă și mișcare, se odihneau cuprinse de somnul reconfortant binevenit.

X

Gelu își aminti abia deslușit cum în toiul nopții Anca se apropiase de el cu mângâieri calde, cerându-i prin gesturi tandre să o sărute. Își aminti totodată, că spre dimineață visase un vis ciudat care-l bucurase mult. Întrucât Anca ieșise în oraș după cumpărături, Gelu hotărî să reia cu ochii minții acel vis, să-i restabilească detaliile, să vadă ce-i cu el, de ce apăruse aici și acum, adică nu la el acasă, ci alături de Anca. Mai mult, era uimit căci visase ceva înălțător, într-un loc străin și după o stare erotică exaltată, deși se simțise foarte bine. Fusesră, cum s-ar spune, două plăceri complementare ce se amplificaseră reciproc, precum lichidul unor vase comunicante.

Imaginile înălțuite din timpul somnului se rezumau la un episod din viața lui, la o speranță mai veche a sa. Și ele apăruseră tocmai în acest loc pe care mai întâi îl refuzase! Gelu intenționa să deschidă prima lui expoziție de pictură. În ultima vreme lucrase mult, dispunea de suficiente tablouri, dar tot amâna momentul decisiv: considera că trebuie să realizeze mai mult, să aibă de unde alege cele mai reușite lucrări. Se știa talentat, simțea cu acuitate acest lucru și mai ales simțea chemarea pentru pictură ca un refugiu obsesiv în trecut și viitor, timpuri ce se contopesc în artă până la neverosimil, formând un întreg indestructibil, ceea ce în viața cotidiană nu i se părea posibil... Sau era, uneori prin gândire și emoții provocate de întâmplări petrecute exact acum, în clipa asta și nu mai devreme ori mai târziu când esența și detaliile faptelor apar indubitabil modificate, distorsionate, măști

În noaptea aceea Gelu se visase pe malul mării. Era o mare calmă, fără valuri, de un albastru luminos ca cerul

zilelor de vară. Oglinda apei, nemişcată, reflecta perfect trupurile celor ce intrau în mare. Pe plaja întinsă, aurie, erau mulți oameni ce-i zâmbeau cu simpatie de parcă ar fi vrut să-i comunice ceva, de parcă el era un personaj important, iar ei știau bine aceasta. Gelu intuise prin somn că se afla acolo pentru a fi răsfățat; nu știa de ce i se acorda atâta atenție, părea totuși conștient că va afla curând. Când imaginea din vis deveni alta, se făcea că el răsfoia fericit o revistă colorată, fiind sigur că va găsi în paginile ei un articol de critică și o poză mare înfățișându-l pe el cu un zâmbet adolescentin pe buze. În fotografie arăta ca la douăzeci de ani... Cu tot efortul mintal ce-l făcu, nu-și mai aminti nimic din ce urmase. Poate visul se încheiase așa: privindu-și mulțumit chipul zâmbitor, în timp ce în jur răsuna cristalin un murmur continuu de ape și glasuri...

Când Anca reveni din oraș, Gelu își sorbea tacticos cafeaua. De cum o văzu intrând se grăbi să-i toarne și ei în ceașca goală.

Nu știam că ești atât de săritor, clipi mulțumită din ochi, îmi place. Remarc că viața de burlac te-a învățat multe, pari îndemânatic. Ia să văd, ce faci mai departe, cum te descurci!

Anca își începea iarăși „jocul ei“. Ce vroia cu acest „joc“? De ce nu renunța la el? De un timp ea îl provoca mereu și uneori, ca acum, el nu știa ce să facă, cum să scape de ironia ei...

M-am simțit bine la tine — o privi pe furiș. E liniște aici, aproape de cer (Anca locuia la etajul cincisprezece). Deși nu locuiesc atât de sus, m-am obișnuit, îmi place înălțimea, îți dă o stare de beatitudine. E grozav să-i vezi pe toți foarte mici, atât de departe...

Ce vrei să spui, unde bați! îl ironiză din nou Anca. Nu ești primul care-i vede așa. Și-apoi, de ce îți place să-i vezi pe oameni mici? Mie, de pildă, îmi place să-i privesc de-aproape, cât mai aproape...

Gelu înțelese atunci că n-avea rost să-i vorbească Anca pe îndelete despre speranțele, despre gândurile sale, să-i explice și să fie ascultat, numai așa ar fi rămas alături de ea. Trebuie s-o iau pe ocolite — gândea dezamăgit — ca să ajung acolo unde vreau eu, s-o fac să înțeleagă

că țin la ea, dar nu renunț pentru nimic la pasiunea mea, la idealurile mele.. Momentul prielnic se ivi mai repede decât sperase întrucât Anca îi spune pe neașteptate :

De unde ești tu ? Nu pari a fi din Marele Oraș. Cum ai ajuns aici ? Spune-mi ! Mi-ai promis că azi vom discuta serios și despre asta nu mi-ai vorbit niciodată.

Gelu arboră instantaneu o mină ostentativ meditativă de parcă răspunsul așteptat de Anca presupunea un travaliu intelectual deosebit.

Din sud, spuse. Dintr-un oraș de provincie.

Vag. Mai adaugă ceva să fie mai interesant, îl îndemnă Anca, nerealizând cătuși de puțin că astfel Gelu își atinge scopul său, își continua nestingherit, ba facilitat, jocul lui.

E o poveste lungă, n-aș vrea să-ți împuiez capul cu nimicuri, spuse, așteptând cu nerăbdare încă o provocare din partea ei, o rugămintă care să-i dea mai mult avânt.

Să știi că sunt curioasă, dornică de-a afla ceva nou despre tine... Hai, dă-i drumu, te ascult !

El vroia, desigur, să se mai alinte, să mai fie rugat o dată, numai că de data asta sesiză schimbarea : Anca părea într-adevăr interesată să afle lucruri noi despre el, să-l vadă și din alt unghi, mai de demult, încât se lansă deodată într-o lungă triadă luând-o pe ocolite, de foarte departe :

De jur-împrejurul orașului în care m-am născut se întindea o vastă câmpie ce mi s-a părut întotdeauna mai mult decât un șes nesfârșit pe care aleargă nestingherite herghelii de cai și zburdă mei albi și negri, laolaltă. Credeam — nu e exclus să mai cred și azi — că acea câmpie ascundea tot ce auzisem povestindu-se, dar nu văzusem niciodată cu ochii mei. Ziua în care am descoperit cu uimire imensitatea ei a dispărut demult din mintea mea, deși ceea ce-mi amintesc acum mi se pare pe drept aparținându-i, contopindu-se cu ea.. Trebuie să-ți spun de la început că nu mi-aș fi închipuit niciodată, nici chiar în clipele de deplină libertate a gândurilor și imaginației, că de acolo, din inima câmpiei, de pe o colină, pe care o neglijasem până atunci, în amurgurile lungi de vară, se vedeau munții. Virfurile lor zimțate se înălțau spre cer ca dinții unui uriaș ferăstrău ce-li privești în zare. Mai întâi

am fost fascinat, trăiam impresia puternică că nu e aievea sau, oricum, îmi creasem repede în minte imaginea vie a unei lumi ireale, fantastice.. Atunci nu înțelegeam însă de ce oamenii din partea locului nu vorbeau niciodată despre regiunile de peste munți, ci despre cele din nord și mai ales despre Marele Oraș.

Gelu se opri să-și tragă răsuflarea, o privi cu subînțeles pe Anca, adică să aibă puțină răbdare, — ea sorbea cafeaua cu înghițituri mici —, apoi continuă :

Ar fi totuși de neiertat pentru mine să susțin că primul lucru pe care-l văzusem de-acolo din câmpie a fost lanțul în zig-zag al munților, ascuțișurile lor. Mai precis — și asta n-o pot contesta — e faptul că odată, pe înserate, scrutând depărtările spre sud, am văzut „centrul orașului“ : era catedrala ! care atunci, după felul cum cădeau razele soarelui, strălucea aurie. Știam că de fapt clădirea înaltă ce domina orașul era construită din piatră de granit tencuită, vopsită în galben pe din afară, pe care erau trasate dungi subțiri de ocru ; cupolele străluceau argintii încât „centrul orașului“ se vedea de la mare distanță — putea constitui oricând un adevărat far pentru cei ce se rătăceau, ziua în amiaza mare, pe întinderea câmpiei...

Catedrala prezenta o ciudățenie a ei sau poate mă înșel eu, ceea ce înseamnă că m-am înșelat întotdeauna. Privită din exterior arăta ca o biserică obișnuită, înăuntru însă nu era așa. De pe vitraliile largi lumina cădea direct pe pereți care erau verzi, toate veșmintele personajelor biblice aveau această culoare. Pictorul, un necunoscut — deși, la intrare exista o placă metalică pe care cineva îi încrustase numele, anii nașterii și morții și alte câteva date biografice — se născuse în urbea noastră, dar urmas cursurile Școlii de Arte Frumoase din Marele Oraș ; pe inscripție mai scria că el nu pictase în viața lui scurtă — trăise treizeci și trei de ani — decât pereții din interior ai acestei catedrale... Într-o zi luminoasă, am cercetat cu multă atenție picturile din naos și pronaos, apoi am alergat într-un suflet la bibliotecă să caut numele pictorului în dicționarele de arte plastice : evident, nu apărea nicăieri. Abia acum realizez că m-a frapat culoarea dominantă, verdele, nemaiântâlnită la alți pictori de biserici ; doar în

treacăt îți pot spune că artistul de care îți vorbesc se aflase sub influența cubismului, întrucât personajele biblice zugrăvite de el se încadrau ușor în anumite figuri geometrice...

Anca dădea semne le plictiseală, căsca, își băuse cafeaua, regreta că-l provocase, povestea lui i se părea neverosimilă, în plus, ea îi releva un început ce se tot continua fără să-i sugereze sfârșitul, sensul celor relatate. Gelu vorbea însă mai departe absorbit peste măsură de logosul său :

Întrucât despre catedrală ți-am vorbit destul, revin asupra câmpiei și a colinei — dealul, cum îi spuneam noi. Acolo, pe deal, bunicul avea o bucată de vie, pământul era nisipos, mai târziu via a fost scoasă și pe colină oamenii au semănat pepeni. Proprietarii acelor pământuri puțin productive s-au îmbogățit de pe urma pepenilor și nu a viilor, deoarece îi vindeau în nord, unde prețurile erau convenabile. Așa se face că în urbea noastră, în vremea lor, erau mai puțini pepeni verzi și galbeni decât în Marele Oraș. Și aici trebuie să-ți spun că multe lucruri, obiecte de lux și altele nu se găseau în orașul nostru, pe când în nord erau din abundență. De aceea, mulți dintre noi se gândeau mereu la Marele Oraș, încercând să-și imagineze ziua, care trebuia să fie neapărat însorită, când se vor stabili acolo. Eu o întrezăream într-un viitor nu prea îndepărtat. Cel mai mult îmi doream să ajung cât mai repede în Marele Oraș, să devin fiul său adoptiv, deși n-aveam nici cea mai vagă idee despre ce-ar putea să însemne asta și consecințele ce decurg de aici. Când în sfârșit am ajuns în nord, trimis de tatăl meu — el se născuse aici și-mi povestise de multe ori, cu mare admirație, întâmplări despre locuitorii acestei regiuni — să învăț la cea mai bună școală, îmi aminteam deseori de urbea natală, de frumoasa catedrală din centrul ei și de colina ce se înălța în nemărginită câmpie din preajma orașului. Seara, un simplu șulerat de locomotivă — locuiam aproape de gară — mă transporta cu mintea spre sud și, tot de atâtea ori, îmi amintea de „lungul“ drum pe care-l străbătusem ca să ajung în nord. Dacă acum aș urma calea în sens invers, adică spre sud, sunt convins că ea mi s-ar părea mai

scurtă, deși distanța e aceeași... Așa am ajuns aici, conchise Gelu..

Cum Anca adormise tolănită în fotoliu, lui Gelu nu-i rămăsese decât s-o înveselească; era toamnă, răcoarea își făcea simțită prezența.

Ce faci? tresări ea. De ce stai nemișcat? Ce spuneam? Sau nu, tu spuneai... vorbeai de o catedrală, de niște munți și o colină... Ce-a fost asta?

În prag Gelu se opri perplex, nu știa dacă are rost să se întoarcă sau s-o șteargă cât mai repede.

Vino, mi-am amintit... Eu te-am rugat să-mi spui cum ai ajuns în Marele Oraș... dar am uitat finalul. Când beau cafea, adorm imediat. Hai, spune-mi ce a urmat?

Nimic. Sunt sigur c-ai auzit tot ce-am avut de spus! rosti Gelu. Mai aveam doar un mic amănunt de adăugat. De-atunci, de când mă aflu în orașul meu, am îndrăgit formele și culorile acestei lumi.

Înțeleg, declară Anca, smucind pătura de pe ea. De asta îți place arta și știința și cauți mereu ceva nou, chiar și în viața de zi cu zi. Te plictisești repede! zise tăios, cu convingere.

Gelu nu avu timp să riposteze, întrucât soneria zbârnâi violent. Când liniștea se instaură pentru scurt timp, el o privi pe Anca cu ochi scânteietori ce trădau încordarea, neliniștea momentului precedent. Soneria reîncepu să sune cu disperare, ca o sirenă în noapte. Anca porni iute către ușă, privindu-și din mers ceasul de la mână... Gelu desluși frânturi de fraze și ecouri ale altor cuvinte nedesluite. Nu părea însă curios să afle cine o vizita pe Anca de dimineață, se calmase, poate, fiindcă auzise tot vocea unei femei. Peste un minut sau două Anca reveni în cameră însoțită de o tânără cam de aceeași vârstă cu ea, înaltă, binefăcută, brunetă cu ochi scânteietori și puțin migdalati; părul, în șuvițe lungi, îi atârna ușor după urechi pe gulerul bluzei strălucitoare. Fu recomandată cu numele de Lena, după care ea le explică cu multă volubilitate — prin felul cum vorbea se pare că repeta discuția purtată cu Anca pe hol — că de mai mult timp căuta o anumită carte, imposibil de găsit în biblioteci și librării. Anca o invită să ia loc în fotoliul în care stătuse mai înainte Gelu, apoi se îndreptă cu pași siguri spre biblioteca situată

Într-un colț al încăperii și cu mâna întinsă parcurse o linie imaginară peste titlurile cărților așezate în deplină ordine. Rămas în picioare, Gelu se lăsă ușor, stingher parcă, în celălalt fotoliu. Privea tăcut spre Anca, spre Lena,, cu expresia feței neschimbată. Anca își opri deodată mișcarea iute a brațului timp de o secundă la mijlocul unui rând, de unde scoase cu multă îndemânare o carte frumos legată în coperti groase de culoare maro. Cu ea în mână reveni lângă Lena, care aștepta nerăbdătoare, cu ochi iscoditori, plini de o uimire abia perceptibilă.

Asta e ! exclamă voioasă Lena, răsfoind preocupată cartea și fața îi surâdea ca unei adolescente... Îți mulțumesc, Anca. Nu știu dacă o să reușesc să mă achit vreodată de datoria asta, rosti mios. Și, deodată, adresându-i-se lui Gelu : Sper să ne mai vedem, domnule Gelu, trec deseori pe la Anca — îi spuse pe un ton familiar, cu multă siguranță în voce, de parcă un bărbat ce intră în casa unei femei nu mai are nici o scăpare : rămâne irevocabil prins în mrejele acesteia ; sau poate Lena vorbise astfel întrucât considera, ca multe alte femei că ei i se cuvine bărbatul ce-i face curte ori e amantul unei prietene... Cu bine și pe curând ! adăugă ea fluturându-și mâna în timp ce ieșea, urmată îndeaproape de Anca.

Cine-i această Lena ? se interesă Gelu de îndată ce Anca reveni în cameră. Nu mi-ai vorbit niciodată de ea.

O cunoștință mai veche, nu ne vedem prea des, spuse Anca. Dacă te interesează îți pot spune că învață japoneza, de aceea vrea să știe cum au fost traduse poeziile din cartea pe care i-am împrumutat-o... Îmi amintesc că îmi spunea cândva că e dificil să înțelegi limba și gândirea celor din Extremul Orient. Sunt diferiți de noi, europenii. Iar specificul japonez e aparte, în ansamblul lumii, așa zicea...

Dar ce i-a venit ?! se surprinse Gelu vociferând. Toți învață acum engleza și esperanto ! Mi se pare bizară această pasiune... În fond, continuă el, în intimitatea lui cea mai profundă ori ce om de pe planetă este tot un om, un individ al speciei umane ce acționează în numele unui ideal, al unui scop...

Nu știu mai mult, spuse Anca. Atât am aflat. Dealtfel, nu mă interesează, ți-am spus doar, e numai o cunoștință.

Gelu se așază ușor, meditativ, în fotoliu, după ce de la plecarea Lenei rămase în picioare. Mi se pare ciudată această femeie, gândea. Dar eu oare nu apar drept suspicios și bizar în ochii altora?... Cu toate acestea imaginea Lenei cea surâzătoare continua să-l urmărească. Cum Anca se retrăsese în bucătărie să pregătească o gustare, Gelu își alcătui în minte o amintire plăcută despre Lena, în care își găsi și el un loc...

Am adus micul dejun, îi întrerupse gândurile Anca, purtând veselă în mână o tavă argintie pe care se găseau un ciainic rusesc, două cești mari și un platou cu sandvișuri.

Gelu privi indiferent spre ea, clipi sensibil din ochi, se uită în colțul dinspre bibliotecă, apoi întrebă simulând că e preocupat de altceva, nicidecum de răspunsul așteptat :

Când mai trece Lena pe la tine ?

Și se ridică înaintând calm, reflexiv, spre fereastră ; în față parcă vedea niște munți — blocurile înalte estompate de razele moi ale soarelui, iar în părul lui negru se zăreau câteva fire albe, rătacite, apărute prea devreme.

Nu știu. Dar ce-ți veni?... Lasă, nu te mai gândi la ea — îi zâmbi strengărește Anca.

Pentru că nu vreau s-o mai văd, de asta !

Anca turna atentă ceaiul. După ce umple ceștile, îl invită să ia loc în fotoliu. El se supuse fără să-și dea seama, deși părea puțin surprins de duritatea răspunsului său.

Da, nu vreau s-o mai văd pentru că s-ar putea să aibă o influență nefastă asupra noastră, zise, întinzând mâna spre tavă de unde luă un sandviș delicios... Mai înainte, continuă el, mi-am amintit că am mai văzut-o pe Lena, undeva departe, într-un orașel de munte, un loc izolat... sau a fost o închipuire ?

Păi, ea a venit aici dintr-o mică stațiune montană, spuse Anca. Era profesoară acolo...

Atunci se explică... murmură ca pentru sine Gelu.

Anca nu auzi ultimele cuvinte ori nu le luă în seamă, părea preocupată doar de mișcarea controlată a mâinilor, gustul sandvișurilor, aroma ciaiului oriental... Peste câteva momente Gelu remarcă tăcerea ei.

Eu o să plec acum, spuse. E târziu și am mult de lucru.

Bine, se învoi Anca zâmbitoare. Du-te.

După ce auzi ușa de la intrare închizându-se în urma lui, Anca începu să strângă de pe măsuta dintre fotolii tava de argint cu tot ce se găsea pe ea și se gândea fără să vrea că într-o bună zi Gelu își va găsi liniștea sufletească de care avea nevoie, cât și tot ce-și dorea el.

X

În stația de autobuz Gelu privea buimac, cu ochii întredeschiși, dâra de fum ce se risipea treptat, în timp ce mirosul de gaze de eșapament îl înăbușea ca o arșiță cumplită. Rămase ținut locului câteva clipe, apoi porni cu pas vioi printre clădirile înalte, multe în construcție, din acel cartier. După vreo două sute de metri ajunse în dreptul unei case mari, vechi dar bine întreținută. Coti colțul clădirii, până la ușa de lemn masiv de la intrare, și grăbit urcă scările reci și întunecate. La etajul unu trecu printr-un hol lung, relativ luminos. Acolo se întâlni cu doamna Sima, secretara pictorilor.

Femeie la cincizeci de ani, blondă, plină la trup, cu ochii vioi, spălăciți, doamna Sima își asigurase un renume nu prea bun : ea avea puțini prieteni și chiar soțul ei — așa se auzea — îi suporta cu stoicism sistemul agasant de a flecări neconținut, fără menajamente, orice. Bărbatul ei era un influent funcționar de stat, el însuși pictor amator, care, evident, se menținea în limitele stricte ale diletantismului, deși avusese două sau trei expoziții personale, bine primite de public, asupra cărora criticii păstrasera însă o tăcere rece, distantă. Se înțelege credem că secretara îl considera pe soțul ei mare pictor, se mândrea cu el peste tot și întotdeauna adopta un aer superior față de artiștii plastici ai filialei. Obişnuia să le dea sfaturi, iar pe tonul cel mai firesc le spunea deseori că tablourile lor seamănă cu ale cutăruia sau cutăruia pictor

celebru ceea ce-i scotea din sârite. Peste toate, mai punea și paie pe foc, cum se spune, făcând glume proaste pe seama lor... Într-o noapte, se zice, îi dă unuia telefon, un pictor minor, și-l anunță fără introducere că i-a găsit numele în dicționarul enciclopedic. După o astfel de farsă, de prost gust, desigur, cel în cauză n-a mai închis un ochi toată noaptea, iar a doua zi, după ce și-a băut cafeluța, i s-a făcut rău și rău, până la spital a dat ortul popii în salvare : infarct, tocmai când mașina trecea în viteză mare, cu sirena în funcțiune pe lângă Galeriile de artă, unde expunea și el spre vânzare două tablouri ce zăceau de doi ani acolo, neluate în seamă de nimeni. Tragedia a fost mare, lumea clevetea totuși că a murit la timp, după ce-și măritase cele două fiice, pictorițe și ele, dar urâte și înțepate, încât toți credeau că or să rămână fete bătrâne...

Gelu adopta o atitudine concesivă față de doamna Sima, deși deseori o găsea agasantă, obsedată de ideea onestității, de pasivitatea celor ce nu iau atitudine fermă împotriva șnapanilor pe care ea îi vedea pretutindeni, îndesindu-se, amplificându-și activitatea. De cum o văzu, o întâmpină binevoitor ca întotdeauna.

Ce mai faceți, doamnă Sima ? Ce noutăți mai aveți ?

O, domnule, e din ce în ce mai greu și nimeni nu vrea să ia nici o măsură ! spuse repede, bucuroasă că are cu cine discuta. Ieri am fost în audiență la președintele filialei, știți unde, și i-am adus la cunoștință, cu probe, bineînțeles, ce se întâmplă în atelierul de confecționare a ramelor. Se fu-ră, domnule, sub ochii noștri !

Gelu tresări ușor, se așteptase la ceva, dar de data asta parcă întrecuse măsura : doamna Sima scandase prea tare ultimele cuvinte. Și cum el nu era curios să afle ce se petrece în atelierul de rame, zâmbi prudent ticluind în minte o altă întrebare...

Domnul Sima ce mai face ? Când îi vom admira creațiile într-o nouă expoziție ? Mai lucrează, nu ?

Puțin, domnule, puțin, răspunse oarecum abătută secretara... Speră să lucreze mai mult după ce va ieși la pensie...

A, foarte bine ! interveni Gelu. Să nu se lase, are talent, mult talent. Și fără muncă... dar nu mai continuă,

se opri ținând-o cu privirea drept în ochi, urmărind efectul acelor cuvinte indirect măgulitoare.

Secretara redevenise „Doamna Sima” ,reuşise s-o atinge la coarda sensibilă, se liniştise, uitase pare-se cuvintele rostite mai înainte cu multă vehemență ; Gelu observă ca o părere o undă de veselie pe fața ei palidă, de femeie ajunsă și ea în pragul pensiei....

În capitală, spuse doamna Sima... Gelu săltă din umeri nedumerit. Soțul meu, dacă va fi, deschide expoziție în capitală, reluă ea. Aici nu mai vreau eu, nu-l mai las, m-am săturat de ei !... Spuneți și dumneavoastră, mă duc la președintele filialei, un... nu știu cum să-i spun, îi arăt probele, materiale sustrase : furate, domnule ! și el nici nu se ridică de pe scaun, că sunt femeie, îi explic, râde, apoi spune : „Și ce să fac eu ?”... Păi, dacă el nu-i în stare să facă ceva, de la ceilalți ce pretenție poți să ai ?... Dar nu mă las, or să vadă ei ! — și secretara alunecă îndărăt, redevenind femeia scrupuloasă cum o știa.

Gelu amuțise de tot, era clar pentru el că doamna Sima nu-l vedea acum în fața ochilor decât pe pictorul Dima, președintele filialei. O nouă încercare de a-i abate gândurile i se părea de prisos : era pornită rău, nu-și găsea liniștea, de unde deduse că întrevederea cu cel despre care-i vorbea avusese loc recent, în ziua aceea sau cu o zi-două în urmă... Cu toată bunăvoința lui, de rămas, desigur, nu mai putea rămâne proptit lângă ea să-i asculte la nesfârșit lamentările excesive, reluate agasant, cele de-acum ori mai de demult, iscodindu-l cum ar trebui să procedeze mai bine. Mai știa din propria experiență că doamna Sima era în stare să-l incite, să-i pretindă alăturarea, să formeze împreună un fel de „front comun” care, în final, își dădea bine seama, ar fi însemnat un „front în doi” împotriva tuturor. Cu aceste gânduri nemărturisite, Gelu hotărî, să se sustragă, invocând un pretext oarecare ; așteaptă câteva clipe, ce i se păreau prea lungi, doamna Sima vorbea, el n-o mai asculta, mai târziu nu-și aminti nimic din ce-i spunea acum, ea povestea ceva, apoi îl întreba dar în așa fel încât răspunsul venea de la sine — Gelu aproba doar răsucindu-și capul în toate părțile ca un cal hăituit ce caută în jur o scăpare. Secretara i-ar fi

impuiat urechile mult și bine, dacă salvarea nu-i venea, culmea ! de la sirena fabricii din apropiere.

A, e unu ! își întrerupse doamna Sima vorbăria. Trebuie să mă duc la Consiliul Culturii, în audiență... La revedere !

Și plecă lipăind din sandalele-i decoltate ca o tânără zglobie ce nu vrea să se lase așteptată de admiratori pe bulevard la plimbarea de seară.

Gelu urmări cu privirea cum se îndepărta și în capul lui se învălmășeau frânturi de fraze, clămpănitul sandalelor răsunând în jos pe scări, vuietul sirenei ce anunța ora prânzului. Se dezmetici abia după ce ajunse în atelierul său, unde soarele de toamnă timpurie lumina prin fereastră deschisă, șevaletul, pe care se afla tabloul început de câteva zile.

Începu să picteze pentru a profita de lumina binefăcătoare a amiezii. Tușele cromatice se înlănțuiau una din alta armonizând cotoristic ansamblul imaginii. Acolo unde echilibrul i se părea fragil, revenea ca să atenueze discrepanța. Uneori își muta șevaletul aproape de fereastră, încât razele soarelui să-i releve valoarea reală a culorilor. Se oprea apoi asupra formelor, privea tabloul de la distanță cu ochii întredeschiși. Avea atunci impresia puternică — îl cuprindea un fel de fior rece ce-i străbătea corpul din spate, dintre omoplați, până în picioare, genunchii ajungeau să-i tremure ușor — că imaginea e vie, trăiește, se mișcă. Personajele, peisajul nu mai oglindeau starea unică de imponderabilitate, esența, ci acțiunea întregă, coerentă. Ceea ce reprezintă pictura — clipa imortalizată — e doar faza intermediară. El vedea însă cu ochii minții și începutul și finalul. În tablou toate astea nu apăreau, sau apăreau, dar numai câteva fracțiuni din acea „esență“, pe care ochiul avizat o pătrunde. Era ca și cum „clipa imortalizată — suprafața plană acoperită de pete de culori așezate într-o anumită ordine — trezea deodată un clinchet de clopoțel în mintea spectatorului și atunci chintesența imaginii cucerea un loc definitiv în ochii lui. Nu-i mai trebuiau etapele premergătoare, nici cele finale, percepea acțiunea tabloului prin „clipă“.

Acum ar fi vrut, paradoxal, să aibă o dată, doar câteva secunde, în minte, imaginea completă, finisată, a tabloului, numai câteva clipe i-ar fi ajuns. Acea apariție fantasmagorică trebuia, desigur, să-l frapeze prin armonia perfectă dintre culoare, formă, conținut... O dată, o singură dată atinsese desăvârșirea, într-un tablou de mici dimensiuni. Și nu se înșelase. La expoziția anuală, criticii au fost de acord că acea pictură, „cu toate limitele ei“, cum remarcase totuși unul, era cea mai izbutită. De-atunci încercase de nenumărate ori să-și schimbe stilul, să picteze în maniera acelei mici „capodopere“, la care lucrase foarte mult. O luase de la început de șapte ori. Între prima și ultima variantă deosebirea era colosală. Dar nimeni nu-și dădea seama, numai el, fiindcă atunci când începea transpunerea lucrării pe o altă pânză, pe cealaltă n-o păstra — reconstitua totul din minte, eliminând imperfecțiunile intuitiv. Doar în final, la ultima variantă, munca devenise epuizantă, întrucât nu realiza ce trebuie refăcut, adăugat, eliminat... Peste un an, când și-a văzut tabloul expus, a trăit sentimentul ciudat de jenă față de el însuși, și față de toți ceilalți. Ar fi vrut să o ia de la început, să picteze o nouă „variantă“, deși devenise perfect conștient: mai mult nu se putea. N-avea de făcut altceva decât să o ia de la capăt, de la capătul capetelor, alte tablouri, alte subiecte. Va reuși oare? Toate speranțele și le punea în lucrarea pe care o avea acum în față.

Tabloul înfățișa un cal alb, o mârtoagă costelivă cu burta mult subțiată. Picioarele dinainte, îndoite din genunchi, pluteau în aer ca niște cârlige uriașe bătute de vânt. Botul calului se înălța spre cer nechezând, cu nările aburinde, cu ochii holbați de spaimă, himerici. Coama zburlită închipuia o mătură largă de crengi uscate ridicată amenințător în sus. Albul cenușiu al calului îl distingea de fundal și celălalt personaj principal, un țăran ponosit ce-și înălța zadarnic mâinile grele spre grumazul animalului. Poate de aceea, mârtoaga se opintea din greu pe picioarele din spate. Omul părea prea mic, sau calul era prea mare văzut din unghiul acela. De jur-împrejur, pe câmpia nesfârșită, se întindea omătul de un alb strălucitor. În dreapta imaginii se contura un trunchi de copac, izbit la pământ, cu crengile rupte de vânt, pe care

sta cocoțat, privind scena, un vultur mare, negru. În ultimul plan, departe, se zăreau câteva case trolenite ; satul părea pustiit, părăsit. Iei-colo, copaci singuratici își înălțau dezolant crengile uscate spre cerul de plumb topit. Orizontul, confuz, se distingea totuși acolo unde culoarea estompată a cerului se contopea cu albul zăpezii...

Când lumina zilei pieri, Gelu aprinse neoanele. Fluturi de noapte cafenii zburau prin încăpere, izbindu-și cu înverșunare aripile greoaie de tuburile lăptoase agățate de plafonul înalt. Pictorul terminase tabloul, mai avea de finisat doar personajul uman ce însuflețea prin prezența sa peisajul dezolant. Nu găsea expresia pertinentă a feței, mimica ei. Vroia să se desprindă de tiparele clasice, nu-l mulțumea nici reprezentarea expresionistă a figurii, nici cea academică, cu trăsături regulate și aspre. Ar fi preferat o expresie dură în manieră naivă. Sau să înfățișeze țăranul în așa fel încât, în mintea spectatorului, interpretarea scenei să capete o altă semnificație. Ar fi realizat astfel *transcendența* — trecerea voită către o altă viziune asupra realității... Privitorul va exclama, desigur, cu uimire : Bine, înțeleg, există o armonie cromatică perfectă în tot tabloul, dar ce caută sub copitele calului acea mोगâldeată care seamănă cu un om și are în locul nasului o ureche, iar în locul urechii lipsă nasul ? Ce sentimente, ce rațiuni necunoscute nouă l-au determinat pe pictor să răstoarne firescul lucrurilor ? Și încă ceva. Dacă dezvolta această concepție ce urmărea trecerea dincolo de „realitate“, unde ajungea ? Ce înțeles căpătau în ochii spectatorului frământările sufletești, gândurile creatorului care pornesc, indubitabil, de la ceea ce se vede, aude, simte ? Dincolo ce este ? Un amalgam al lor ori altceva nepalpabil... ?

Gelu simți deodată o oboseală grea, lucrase neîncetat o după-amiază întreagă, pleoapele îi atârnavă în jos, împovărate, întrebări chinuitoare îi dădeau târcoale, împresurându-l nemilos. Porni spre fereastră, privi îndelung luminile multicolore ale orașului și, pe neașteptate, ca o revelație tardivă, deveni conștient că a doua zi mintea îi va fi mai limpede, va gândi altfel, mai clar, mai profund, încât părăsi în grabă atelierul, alungat parcă de propria-i umbră.

II

Într-o dimineată senină de toamnă, pictorul primi vizita inopinată a Lenei. De data asta doamnei Sima îi reveni sarcina ingrătă de a o conduce în atelierul lui. Secretara, amabilă, tăcea, dar din felul cum îi zâmbea, Gelu deduse imediat că asupra lui planau bănuieli ineluctabile, aparent justificate. I se părea dubios doamnei Sima că el, om cumsecade, era căutat insistent de o femeie tânără și atrăgătoare. Cum secretara nu înțelegea decât ceea ce i se oferea propriilor ochi, era convinsă că Lena nu venise întâmplător, că între ea și Gelu existau anumite legături intime, pe care dorea nespuse de mult să le cunoască mai îndeaproape. De aceea nu se grăbea să părăsească atelierul, iar Gelu, încurcat, nu știa cum să facă prezentările și, mai ales, cum să se disculpe în fața ei. În cele din urmă, hotărî să-i vorbească pe un ton glacial ca să demonstreze fără echivoc că el o tratează pe doamna Sima ca pe secretara lui :

Doamnă, vă rog, aduceți-ne două cafele... A, uitasem ! tresări disimulat. O prezintă pe domnișoara Lena, viitoarea noastră colaboratoare. Dânsa, continuă Gelu în timp ce se adresa secretarei, dar privea zîmbitor spre Lena, va fi angajată la noi pe post de model...

Doamna Sima rămase cu gura ușor întredeschisă, cu privirea fixă, circumspectă, și chiar Lena își săltă sprincenele printr-un gest neașteptat de uimire. Secretara amuțise, înțepenise locului, nu reușea să-și explice, cum de ea, atoateștiutoare, nu aflase la timp că femeia aceea frumoasă din fața ei acceptase un post atât de ingrăt. Lena schiță un zâmbet îngăduitor, înțelese farsa lui Gelu, privea spre doamna Sima cu compasiune, sesizase încurcătura în care intrase ca un copil prins în mrejele jocului

condus de un om matur. Întrucât secretara îi cerceta insistent și cu multă inconștiență, convinsă și totuși neîncetătoare, Gelu îi repetă rugămintea de la început. Doamna Sima se răsuci spre ușă, cu aceeași figură tâmpă, de om care are, într-adevăr, o nedumerire ce trebuie neapărat lămurită...

Așadar, ăsta e atelierul tău ! spuse Lena — și înaintă dezinvolt câțiva pași, privind preocupată tablourile din jur. Se opri în dreptul unuia, reprezentativ pentru genul de pictură practicat de Gelu : Suprarealist, deci ! exclamă, fluturându-și mâna — un gest admirativ și, totodată, dojenitor.

După cum văd, te pricepi — declară el, surprins că adevărul iese uneori prea ușor la iveală. Luă scaunul din colțul atelierului și-l așază, nu departe de șevalet, în apropierea unei măsuțe.

*A little **, se amuză ea pentru a evita aserțiunea directă.

Lena analiză critic, reflexivă lucrările, apoi își găsi locul și liniștea sufletească relativă în scaunul oferit cu condescendență de Gelu. Săltă piciorul drept peste celălalt picior, scoase repede pachetul de țigări din poșetă și deveni deodată meditativă, învăluindu-l pe Gelu într-o privire caldă, molatică ca fumul de țigară. Ochii pătrunzători, țintiți asupra lui, trădau o vagă tensiune lăuntrică. Lena se pregătea, așadar, să-i vorbească, numai în felul acesta se explica prezența ei acolo, nu-l întrerupsese din travaliul creator doar din dorința nemărturisită de a vedea atelierul unui pictor oarecare...

Gelu, șopti ea. Trebuie să discutăm serios. Făcu o pauză ca să-și aprindă țigara. E vorba de Anca, de starea ei, reluă Lena. Te iubește, dar tu o tratezi cu indiferență, apatic. De ce ?

Gelu vedea parcă stele verzi în fața ochilor, nu se mai putea concentra, înțepenise într-o poziție curioasă, ridicolă, cu mâna întinsă spre șevalet și cu privirea pierdută, neînțelegând jocul ei, fiindcă fără doar și poate era un joc, dibaci, periculos. Până fu în stare să răspundă, Lena continuă să-l tachineze.

* Puțin (englezește).

Și încă ceva. Anca e puțin bolnavă.

De aceea ai venit ? spuse Gelu, fără să cântărească în minte, măcar o secundă, cuvintele rostite de Lena.

Nu ! protestă ea. Anca nu știe — și glasul ei suna altfel, avea tonalitatea unui reproș indirect.

Lena, nemișcată, îl privea în ochi ca o pasăre de pradă gata să treacă la atac. Dar atunci apăru doamna Sima cu cafelele. Ea așază cu grijă tava pe măsuta de lângă fereastră și foarte tăcută și grăbită părăsi încăperea. Gelu luă imediat de pe tipsie o farfurioară pe care se găsea o ceașcă aburindă și cu pași mărunți porni spre Lena. Aceasta îl lăsă să aștepte câteva clipe cu mâna întinsă, scoase din poșetă batista și abia după ce-și șterse mâinile catadicsi să primească cafeaua. Nu se știe cum, dar Lena nu prinse bine farfurioara și o scăpă jos făcând-o țândări. Sări iute în picioare, își ceru scuze, apoi se aplecă în față să-și șteargă cu batista ciorapii stropiți. Gelu se retrase instinctiv, dar Lena nu acceptă împotrivirea, întinse mâna să-i curățe manșeta pantalonilor, improșcată de mici picături de cafea.

Nu mi-am dat seama, spuse el. Pentru mine nu era fierbinte — și părea încă surprins.

Nici pentru mine, zise Lena. Mi-a alunecat din mână... Îți cer încă o dată scuze.

A, nu-i nimic... Te rog s-o iei pe-a mea, eu mi-am băut cafeaua dimineață.

Și Gelu porni spre măsuta de lângă fereastră.

Ar fi colossal s-o scap și pe asta ! spuse Lena.

Gelu înainta prudent cu cealaltă farfurioară în mână. Se opri brusc și zâmbi nedumerit — nu credea că e posibil să se întâmple de două ori același lucru într-un interval de timp atât de scurt.

Ar fi nemaipomenit ! exclamă el, înveselindu-se fără rost. Doamna Sima s-ar supăra tare, râse în hohote. Sau o faci dinadins ?

Nu, nici gând. Mi-a venit, așa, în minte — ce ar fi dacă aș scăpa și farfurioara asta ? N-ar mai fi amuzant, nu ? Aștepta zîmbind. Hai, vino, nu te teme !

Lena sorbea cafeaua cu înghițituri mici, neregulate, iar în răstimpuri trăgea din țigară, a doua de când venise la Gelu. Și el o văzu atunci în locul ei, picior peste picior,

pe Anca. Imaginea se risipi de îndată ce auzi altă voce, decât cea la care se aşteptase.

Ne-am înţeles, astăzi sau cel târziu mâine, te duci s-o vezi pe Anca, spuse poruncitor, cu privirea aţintită asupra lui.

Simţea cum ochii ei îi sfredeleau trupul, îl intimidau. Se întoarse într-o parte şi, aparent distrat, examinează tablourile. Când reveni cu privirea asupra şevaletului, scăpă o grimasă de nemulţumire, luă repede pânza de pe el şi o depuse cu un gest plictisit pe măsuta de lângă fereastră. Lena nu se putu abţine :

Ce faci ? Tabloul nu-i gata ! strigă nervos.

Da, dar nu-mi place, rosti Gelu. Vreau altceva, înţelege ?

Îi ceru aprobarea mai mult din politeţe sau pentru a-şi aduce sieşi un argument în plus.

Cum vrei. Tu, singur, eşti în măsură să ştii ce e bine, ce nu e bine...

Ştiu, până la un punct. Mai departe nu mai ştiu nici eu. Intuiţia mea nu-mi spune clipă de clipă, pas cu pas, ce cale să aleg — şi atunci o iau de la început. Întocmai ca acum. Inspiraţia m-a părăsit, trebuie să aştept...

Cât ? interveni Lena fără să-şi dea seama.

O lună-două, un an... Nimeni nu ştie cât.

Lena se foi în scaun neîmpăcată, săltă pe umăr poşeta, expresia feţei trăda starea tipică de anxietate, buzele îi fremătau uşor, nestăpânite, gata să izbucnească în jocul lor verbal. Gelu redevenise el însuşi, aştepta tăcut o consolare din partea ei, un îndemn, o încurajare cât de mică. Atunci Lena se ridică şi spune :

Mă întreb, influenţa mea asupra celor din jur e favorabilă sau nefastă ? Şi cum n-avea cine să-i răspundă, adăugă : Nu fi îngrijorat de Anca, a fost puţin răcită. E mai mult demoralizată... Vezi ce faci !

Şi cu acest avertisment echivoc pe buze, Lena porni către uşă...

Reîntors în atelier, Gelu se apropie cu mişcări lente de şevalet şi cu o mână lipsită de voinţă începu să-şi strângă lucrurile. Se aplecă apoi să adune tablourile risipite peste tot în jurul său... Peste câteva clipe le înşiră iarăşi, în altă ordine, demnă de expozitia la care visa de-

mult, fără să-și amintească de pânza ce zăcea aruncată pe măsuta de lângă fereastră, intitulată provizoriu : Tinăr chipeș amenințat de o privighetoare.

x

Anca și Gelu înaintau senini și calmi pe trotuarul larg și alb al bulevardului, fiecare cu câte un pachet voluminos în mână. Afluența de oameni din marile magazine nu le mai stânjenea volutele pașilor, balansul trupurilor, încât se lansară deodată în discuții banale ca o pereche de tineri îndrăgostiți ce a trecut cu bine de luna de miere. Gelu deschise primul vorba.

Ai văzut ce amuzant a fost când tipul acela cu fața congestionată, de băătură, desigur, m-a întrebat ce e în sticla pe care tocmai o luasem de pe raft ? Nu știu dacă ai auzit răspunsul meu. „Nu e coniac, domnule ! Coniacul e scump și toxic. Treceți pe sirop !“. A făcut o mutră de parcă i-ași fi tras o palmă...

Cu ăștia nu se mai termină niciodată, interveni Anca. Îi vezi toată ziua prin baruri, restaurante, autoserviri... Sunt iresponsabili, un balast...

Ei ca ei, îi luă vorba Gelu. Se întâmplă însă și la case mai mari. Șeful filialei noastre, dacă vrei să știi, bea de stinge. Dimineața la zece e praf.

Groznic ! făcu Anca. Și atunci cum de-l mai țin pe post ?

N-au altul mai bun ! hohoti Gelu, de era cât pe ce să scape pachetul din mână.

Mai bun la ce ? La chefuri, probabil ? spuse Anca, arătându-și dantura frumos îngrijită, lățindu-și buzele tandafirii într-un râs nestăpânit, ridicol.

Da, încuviință Gelu. La altceva nu se pricepe, e nul ! Băuturile le știe bine...

Dar tu ? Tu nu bei, după câte știu eu ? De ce n-ai avut expoziție personală ?

Întorsătura neașteptată a discuției îl puse pe gânduri pe Gelu... Și în acele clipe, nu se știe cum, devenise conștient că întrebarea își avea rostul ei, îl ajuta, poate, să-și clarifice unele idei, unele reflecții chinuitoare mai vechi... Până atunci, însă, — n-avea cum să o facă imediat, la co-

mandă — trebuia să găsească o justificare, un răspuns care să amâne într-un fel răspunsul așteptat de Anca...

Cu mine e altceva, crede-mă, șopti el. Genul de pictură practicat de mine e aparte. Nu vreau să fac apologia preocupărilor mele, dar să știi : eu vreau să mă fac purtătorul de stindard al unui nou curent, o *nouă* artă... De aceea nici nu mă grăbesc, chiar de-ar fi să eșuez lamentabil...

Și ce reprezintă această „nouă artă“ ?

M-a interesat întotdeauna îmbinarea armonioasă a mai multor ramuri artistice în una singură, mărturisi el. Există între arte, așa cum sunt ele, fiecare cu modul ei specific de expresie, o influență reciprocă, să zicem, favorabilă. *Noua* artă trebuie să fie însă total diferită de ceea ce există acum — o nouă viziune asupra realității și a simțurilor umane, un mod de a impresiona pe oricine fără echivoc...

Vroia să gesticuleze, dar mâna ocupată nu-l lăsa, buzele se crispară subit, înecate de iureșul propriilor cuvinte. Anca se afla cu un pas mai înainte, nu mai mergeau alături, comunicându-și prin gesturi reținute vagi opinii ca doi copii care se pregătesc pentru un joc ale cărui reguli le știe doar unul din ei... Și deodată, ca în vis, Gelu o văzu în fața lor pe Lena. Nu era singură, lângă ea pășea țănoș, îmbrăcat elegant, zâmbind radios pictorul Dima. Când pentru o secundă drumurile lor se intersectară, se salutară discret, apoi trecură mai departe, fiecare urmându-și calea sa.

El e Dima, președintele filialei, rosti smerit Gelu, îndată ce Lena și însoțitorul ei rămaseră undeva în urmă, contopindu-se cu mulțimea animată de pe bulevard — un fluviu viu cu numeroase meandre —, balansându-și indolent mâna de care atârna pachetul voluminos.

Molipsită de aceeași stare confuză, Anca fredona apatic o melodie, un șlagăr al anului trecut. Printre versurile improvizate, fără sens, se învălmășeau în mintea ei frânturi de fraze, logosul lui Gelu, iar în răstimpuri îi apărea în fața ochilor imaginea Lenei, extravagantă, pășind ușor, impasibil. Un moment crezuse că Gelu rămăsese pe gânduri tulburat de această întâlnire inopinată. De aceea, poate, precizase numaldecât că bărbatul acela spileuit,

destul de bine pentru vârsta lui, era pictorul Dima, despre care puțin mai devreme îi vorbise în termeni aspri, ironic. Pe Lena lăsa impresia că n-o observase, deși ochii ei scânteietori, privirea-i ostentativ seducătoare, căutau ardent spre Gelu; și asta, în timp ce-i surâdea prelung, aferat celuilalt...

Gelu încetinise balansul involuntar al mâinilor, înainta mut, plimbându-și inconștient privirea goală prin vitrine peste trecători. În câteva clipe uitase de Anca, rămasă în urmă, plutea parcă pe un nor invizibil, reflectând obsesiv la cele întâmplate.

Hei ! strigă Anca. Ce faci ? Unde ești ?

El tresări ca ațipit de somn, întoarse o privire glacială, reprobabilă, și o undă de reproș se ghicea pe fața lui aspră, bărbătească ; regreta că ieșise în oraș, mai bine rămânea în apartamentul ei să o aștepte. Era însă prea târziu : văzuse ce nu trebuia să vadă — și un fior rece, neplăcut îi învălui-trupul în timp ce o aștepta pe Anca să se apropie.

Spune-mi ! porunci el. Ai fost bolnavă ?

Nu. De ce întrebi ?

Mi s-a păru că ești... c-ai fost răcită, continuă el ne-tulburat.

A, ți-ai dat seama ! Am avut puțin guturai. Ieri și alaltăieri. Dar mi-a trecut... La asta te gândeai ?

Gelu aprobă prin înclinarea capului și cu un gest de tandrețe îi prinse din mers mâna, degetele lungi, într-o timidă înclăștare. Cum ea nu și-o retrase, simți intens sentimentul posesiunii. O strânse mai tare, prin mici smucituri regulate, ca un mesaj morse. Anca aștepta calmă spulberarea acestei stări, o dezlănțuire nervoasă, desigur, urmarea firească a abstenenței psihice și, poate, fiziologice.

Când se potoli, păseau amândoi tăcuți, cu mâinile lipicioase de transpirație împreunate ; răsuflarea ritmică, relaxată, privirea calmă, fidelă celor din jur, completa acest tablou. Ca la un consemn taci, în dreptul teatrului își încetiniră pașii. Lumea se înghesuia pe scările înalte, printre coloanele de marmură roșie, ocolind statuia impunătoare din fața clădirii, spre ușile masive de la intrare. Pe esplanada largă și verde se plimbau grupuri de îndrăgostiți. Privind teatrul de la distanță, de pe bulevard, Gelu

își aminti o întâmplare stupidă din vara trecută... Era ora prânzului, ardea un soare torid, el tocmai trecea pe acolo în drum spre biblioteca municipală. Aruncându-și fortuit privirea aiurită de căldură de-a lungul esplanadei, nu mică îi fu mirarea când pe frontispiciul edificiului citi : *Theatre San Carlos*, în loc de *Teatrul Național*. Se foi de mai multe ori pe bulevard, în sus și în jos, cu același rezultat. Întâmplarea îl neliniști un timp, apoi o dădu uitării... Iar misterul se dezvălui peste câteva luni. Viziona un film artistic autohton, acțiunea se petrecea în străinătate, dar pe ecran recunoscuse pentru o clipă Teatrul Național din Marele Oraș, deși pe frontispiciu stătea scris cu litere uriașe : *Theatre San Carlos*. Această amintire anecdotică îl făcu să zâmbescă amuzat în sinea lui, ca după un vis pueril din care se trezise atunci. Anca propuse să vadă afișul, și cum piesa de teatru anunța un succes, se hotărâră să-și cumpere bilete pentru spectacolul următor, două ore mai târziu, timp în care se puteau debarsa de pachetele voluminoase, incomode.

*
* *

În mintea lui Gelu se contura din ce în ce mai clar ideea potrivit căreia între arte se manifestă o continuă influență, o simbioză ce asigură, condiționat, „mersul înainte“, către o nouă estetică, „superioară“. Avea acum suficiente temeiuri să aprecieze existența a trei modalități perceptibile de evoluție : 1. convergența artelor spre o nouă artă. 2. divergența lor totală ; îndepărtarea, una de alta, până la independența totală, estetică și a mijloacelor de expresie. 3. convergența unora și divergența altora — era, în opinia lui, „variante de tranziție“ fie spre 1, fie spre 2. Aceste virtuale tendințe nu trebuie privite static, ci în perspectiva unui viitor îndepărtat, când creatorii de artă și publicul vor deveni ireversibil conștienți că există, de fapt, două alternative. Întrucât cea de a doua posibilitate n-are rost să se producă, fiind vădit indezirabilă — artele s-ar dispersa, s-ar autoexila, ar dispărea pur și simplu cu urmări nefaste dificil de anticipat — e clar că la

orizont (e vorba de un orizont îndepărtat) se configurează doar perspectiva de la punctul 1...

Și când tocmai își nota cu zel aproape profesional aceste idei incipiente, cu intenția îndreptățită de a le aprofunda mai târziu, fu atins ușor, în treacăt parcă, de mâna unei femei ; și-a dat seama că e o femeie ; întrucât mâna străină, așezată pe furiș pe mâna lui, avea unghiile lăcuite, ce-l făcură să tresară iritat. Reuși totuși să-și înfrâneze la timp fiorul, contrarierea de o clipă întipărită pe fața sa. Ridicându-și fruntea înaltă, dădu cu ochii de Lena... În ziua aceea avusese el o presimțire, dar o tratase ca pe un vis neinteresant de care scapi repede întorcându-te pe cealaltă parte. Dar iată, se adevărase ! De un timp Gelu simțea prezența Lenei ca pe o greutate, iar acum, mâna ei — pe care nu și-o retrăsese încă — i se părea că-l apasă intenționat, ca un avertisment nelămurit. Știa — poate de aceea simțea așa — că întâlnirile cu Lena deveniseră inevitabile și oarecum prevestibile, ceea ce-i provoca o vagă neliniște, o mică consternare izvorâtă din felul ei ciudat de a se comporta ; se temea de micile ei reproșuri, juste sau aiurea, oricum ignorabile, de care nu putea scăpa. Lena începu prin a se lamenta :

O, ce faci aici ? Nu te-am văzut demult !

Gelu se foi în scaun nerăbdător, de parcă ar fi vrut să se sprijine mai bine, așteptă intenționat câteva clipe, apoi întreabă pe același ton emfatic :

Dar tu ce faci ? Cum de m-ai văzut ?

Ea îl privi lung, cu viu interes, apoi luă de pe pupitru cartea lăsată de Gelu deoparte.

Te cultivi, nu glumă ! exclamă surprinsă. Ai ce să înveți din cartea asta. Ea îți va arăta cât de important e în viață sexul. Eu prefer însă spiritul japonez. Kawabata să zicem. Dacă l-ai citit, discutăm.

Nu, nu l-am citit, spuse Gelu. Vreau să-mi clarific mai întâi unele idei privind cultura noastră, europeană. Deși nu mă îndoiesc cătuși de puțin de lumea orientală. E bizară, interesantă și subtilă totodată...

Adevărat, oftă Lena... Și-acum îți fac o mărturisire. Eu sunt fascinată, deși nu m-aș simți bine acolo. Dar cred că m-aș adapta, sunt sociabilă, cu toate că asta nu prezintă nici o garanție. Pentru ei contează mult, inimagina-

bil de mult, păstrarea vechilor tradiții, menținerea purității sângelui lor. De aceea nu se combină cu alte persoane, de altă origine... Tinerii își dau seama că sunt moravuri depășite, impedimente, ei preferă acum, modul de viață libertin, cel american, european...

Intrucât nu i se păreau clare, definitive concluziile, Gelu o readuse prudent la matca inițială a discuției.

Nu mi-ai spus ce faci aici ? Cum ai reușit să mă dibui în această mulțime de „șoareci de bibliotecă“ ?

Am avut o presimțire, rosti detașat Lena... Ba nu, mint ! se corectă cu voce tare, încât câțiva cititori săltară capetele iritați. Dimineață la opt am primit o notă telefonică să ridic un pachet de cărți pentru clasa mea...

(Dimineață, pe la aceeași oră, Gelu avusese revelația vagă că o va întâlni pe Lena curând ; atunci i se păruse însă o rămășiță neînsemnată dintr-un vis din timpul nopții...).

Când am intrat aici m-am dus la șefa sălii, o veche prietenă, continuă Lena. Povestindu-ne câte în stele și câte în lună, am avut deodată revelația, o străfulgerare nedeslușită mi-a trecut prin minte, că cineva cunoscut se află în preajma noastră... Am căutat insistent cu privirea și — iată ! — am dat peste tine. Nu e ciudat ! Stăteai în ultimul rând și până la tine n-am întâlnit nici o figură cunoscută !

Întâmplarea, zâmbi stânjenit Gelu — un gest ce se voia contrar fără argumente.

Era totuși surprins, nu-și explica cum de reușise să-l dibuie, fiindcă el anume se așezase în ultimul rând ca să aibă liniște deplină, să fie ca un scafandru pe fundul mării, să nu recepteze scârțâitul ușii, nici pașii prudenți ai celor ce veneau sau plecau, doar gândurile să și le audă... Și pe nesimțite i se relevă că între el și Lena exista ceva, nedeslușit încă, dar exista. Poate era vorba de un soi de afinitate a gândurilor, o prelungire imponderabilă a unor capete ale lor, tentacule invizibile, încât acolo unde sfârșește unul, începe neîndoios altul. Dacă apărea o ruptură — de care ei nu-și dau seama — capetele suspendate oscilau enervant, chemându-și prin semnale (luminoase, telepatice ?...) partea ce trebuie să se continue. Prin urmare Gelu și Lena sunt două capete uriașe ale unor idei, un

complex de idel ce se caută mereu. De ce? Pentru ce? Nu se știe. Când se găseau aproape unul de altul legăturile se sfărâmau, capetele cădeau, fiecare devenea irascibil la cel mai nevinovat joc de cuvinte și gesturi.

Lena gândea altfel, mai feminin adică. Ea pune „micile încurcături”, cum le numea, — presimțiri, vise, viziuni... — pe seama atracției fizice; mai întâi exista aceasta, pe urmă veneau celelalte. Îndeplinindu-se condiția esențială, restul era în opinia ei, jocul hazardului, întâmplarea pur și simplu ce avea menirea de a alcătui osatura „micilor încurcături” întru... desăvârșirea ei.

Deși aparte, simțămintele lor nu erau irevocabil divergente. Pare-se existau similitudini și, mai ales, o stare aluzivă, ușor confuză, care-i înlănțuia deopotrivă pe amândoi. Dacă rămâneau mai mult timp împreună, legăturile se regăseau, se reînnodau, pluteau unul lângă altul ca în vis — doi sateliți ai aceleiași planete, ai aceluiași scop.

Cât mai rămâi aici? spuse Lena, trăgându-și un scaun alături de el. Dacă nu mai rămâi mult, propun să mergem împreună până la Anca. Sper că sunteți în relații bune — și accentuă, nevindicativ de data asta, ultimul cuvânt. Trebuie să trec pe la ea.

Bine! se învoi Gelu; și astfel se simți mulțumit de parcă săvârșise un act de generozitate acceptând o invitație pe care n-avea rost s-o respingă.

Anca era plecată. Lăsase doar un mic bilețel în ușă prin care anunța că se întoarce peste două ore și indica ora plecării — douăsprezece. Amândoi regretau sincer că nu le venise în minte s-o sune la telefon mai întâi. Lena își potoli amărăciunea printr-un oftat cam teatral și nici Gelu n-arăta prea grozav — fața lui alungită trăda o vagă dezamăgire. Dezumflați cum erau, păreau niște personaje desuete urmărite de ghinion, o mică neșansă ce-i ajuta pe de altă parte să rămână împreună nestingheriți. Buzele lui Gelu fremătau nervos, dar inițiativa feminină i-o luă înaintea: Lena, zâmbind cu inocență perversă, spuse:

Ce-ar fi să mergem la mine să bem o cafea. Revenim peste două ore.

Și fața i se rotunji radioasă, iar pupilele ochilor mici, ascunși de pleoapele strânse, scânteiau ca două luminițe

rotunde, galbene, pulsând în ritmul cuvintelor izbucnite neașteptat.

Gelu devenise deodată preocupat de propria-i persoană, își aranjă meticolos ținuta, se studia atent în geamul unei ferestre, frizura i se zburlise, nu-i plăcea deloc cum arată, începu să se pieptene, dar mai mult nu putea face de față cu Lena. Când răbdarea ei ajunsese la capăt — Lena era foarte agitată și chiar pe punctul de a lăsa totul baltă —, spuse evaziv :

N-aș vrea să întârziem. Și-apoi, — adăugă absent — n-are rost să te deranjezi...

Lena sesiză o undă de răutate în vocea lui care i se părea stridentă, deși n-ar fi fost în stare să spună de ce.

Acum aș face o baie, chiar și în mare, spuse ea. Dar mai întâi, și-ntâi aș bea o cafea amară, fierbinte. Ție cum îți place cafeaua, dulce sau amară ?

Oricum, râse Gelu. Naturală să fie. O cafea amară și o baie fierbinte sunt oricând binevenite, râse el cu și mai mult zgomot.

Mergem, nu ?! chicoti Lena încurajatoare.

Și porniră cu pas vioi spre ușa deschisă prin care lumina blândă a amiezii pătrundea discret.

De ce ai fost rău cu mine ? Îl dojeni Lena, mângâindu-l posesiv, cu voluptate pe pieptul dezgolit, acoperit de un păr negru scurt abundant, ușor cârlionțat. De ce m-ai făcut să alerg atâta după tine ? Doar nu ești copil, mi-ai demonstrat-o cu prisosință !

Gelu fuma relaxat, numai uneori întindea lenos mâna spre scrumiera de pe noptieră, și executa această mișcare săltându-se într-o cot.

Dacă nu vorbești, se ridică ea, mă duc să fac un duș.

El vroia să scuture scrumul — rămase cu mâna suspendată caraghios în aer — când sună telefonul. Privi urgent, meliniștit spre Lena... Telefonul sună a doua oară strident. Gelu întinse mâna, dar nu ajunsese la scrumieră și mucusul cenușiu căzu pe covor. Lena se aplecă să-l culeagă...

Lasă-l strigă enervat. Răspunde odată !

Lena ridică încet telefonul.

Alo, da. Eu sunt, spuse cu glas schimbat, înveselit..

Gelu lăsase țigara în scrumieră, îi urmărea absorbit expresia feței, jocul mâinilor, mobilitatea ochilor.

Am fost. Nu știam când te întorci. Da, am văzut. Era douăsprezece jumătate.

Lena lipise telefonul de ureche, aproba în tăcere ceea ce i se comunica de la celălalt capăt al firului, privind spre Gelu care stătea într-o rână, cu capul sprijinit în palmă. Încet, fără zgomot se lăsă pe marginea patului. El îi admira profilul luminos, fruntea înaltă, părul negru, mătăsos ce-i aluneca în jos pe gâtul lung și alb... Agasat de liniștea ce se așternuse subit, Gelu își opri privirea caldă asupra buzelor ei trandafirii, fremătânde. Cu auzul încordat, puțin câte puțin, fu în stare să asculte întreaga conversație pe care Lena, se pare, nu ținea cu tot dinadinsul să o păstreze în taină...

...părea preocupat de ceva important, se auzi în telefon. Odată, când ne-am întâlnit pe bulevard, îți amintești, nu ?, mi-a împuiat capul cu o teorie de-a lui, o teorie paradoxală. Zicea că artele evoluează convergent, în final rezultând un fel de hibrid artistic, o *nouă* artă, unică, elevată... Era într-o formă bună, vesel, în sufleteț... De-atunci n-a mai fost pe la mine...

De ce nu-l cauți ? spuse Lena. Eu cred că te iubește. Dar trebuie să ai și tu puțină inițiativă, nu te lăsa așa, în voia soartei...

Eu nu-l caut orice ar fi, o întrerupse vocea din telefon. Nu-mi place să intervin. Știi, uneori, dacă înșiști prea mult pierzi totul...

Haide, nu fi pesimistă ! o mustră Lena. Cu bărbații trebuie să fii... Ți-aș spune eu cum, dar lasă că o să discutăm noi altădată.

Îi aruncă în treacăt o privire pătrunzătoare lui Gelu care stătea neclintit ca o statuie, doar ochii îi jucau în cap și expresia ostentativ de gravă a figurii sale trăda vag sentimentul de culpabilitate inocentă.

Alo ! răsună glasul din telefon. Dacă tu crezi că eu văd numai în negru, spune-mi atunci, de ce n-a mai dat măcar un telefon ?.. Da, desigur, îți cer prea mult, n-ai de unde să știi. Dar poate bănuiești...

Lena își mușcă buza, neîmpăcată, apoi se ridică.

Alo, mai ești acolo ?! se auzi glasul stins, îndepărtat.

Da, spuse precipitat Lena. Sunt aici... Mi-am aprins o țigară, iartă-mă. Și-i făcu un semn deslușit lui Gelu că da, într-adevăr, avea nevoie de o țigară. Nu pot să-ți dau un sfat, continuă ea, fiindcă nu știu ce este între voi... Poate a plecat din oraș — încearcă fără abilitate să abată cursul discuției.

Imposibil ! El nu pleacă nicăieri, niciodată, sunt sigură de asta !

Atunci... oftă Lena, așteptând cu mâna întinsă să intre în posesia țigării, atunci nu știu ce să-ți spun, nu-mi imaginez ce s-a întâmplat...

Ba eu da ! articulă, răgușită, vacea din telefon. Presupun... Lena își mări ochii, își încordă auzul într-un efort ridicol, inutil. Are pe altcineva ! Poate chiar acum, în timp ce vorbim noi, se află în brațele alteia, deși nu-i stă în caracter, îl cunosc...

Gelu se așeză la capătul patului, cu fața palidă serioasă. Lena își freca involuntar picioarele goale unul de altul. Mâna în care ținea țigara aprinsă se îndreptă tremurător spre scrumieră și scutură din greșeală o fărâmă de scrum alături. Nemaисуportând atâta neîndemânare din partea lor, Gelu sări ca ars în picioare și tot atât de repede se aplecă să culeagă în mâna făcută căuș cenușa tutunului, căzută pe covor și pe noptieră...

Lasă-l naibii ! tună Lena. Tot aveam de gând să fac curat — și trânti în furcă telefonul.

Câteva clipe se priviră buimaci, drept în ochi, copleșiți de o neliniște profundă. Reproșul se întipărise pe chipurile lor alungite, obosite. Și, deodată, Lena luă din nou în mână telefonul, formă repede un număr...

Alo, scuză-mă, s-a întrerupt ! Măine trec pe la tine. Acum trebuie să plec. Nu te supăra.

Și își lăsă încet mâna pe lângă corp, ridică din umeri de două ori — un gest ce vroia să însemne : asta e ! —, apoi așeză cu grijă telefonul la locul lui. Privi în jur de parcă ar fi căutat ceva pierdut sau uitat demult într-un colț al încăperii sau într-un colț al creierului ei, golit de orice gând, de orice intenție, în timp ce Gelu se îmbrăca grăbit.

III

Din amintiri rămâne doar partea frumoasă a lucrurilor, spuse pictorul Dima...

Gelu asculta impasibil, numai în răstimpuri se întreba — din instinct de conservare, desigur — dacă și el va arăta tot așa la cincizeci de ani. Nu-i venea să-și creadă ochilor! Omul dinaintea lui avea pielea pământie, pungi vineți îi atârnavu respingător sub ochii albaștri, gura îi era schimonosită, sibilică... Și, totuși, acesta era președintele *in excercitio* al filialei, omul numărul unu al acesteia.

Nu te gândi la trecut, continua pictorul cu vocea calmă, neutră, în timp ce căuta asiduu în minte un exemplu elocvent. Nu te gândi decât dacă simți o sacră necesitate. Și mai ales alege acele imagini, amintiri, frânturi de imagini și amintiri care te ajută în prezent... Nu știu cum procedezi tu, dar eu experimentez de o vreme această tehnică. Și nu fără folos...

Dima își săltă mâna dreaptă în sus și cu dosul palmei împinse cu putere aerul înainte de parcă ar fi vrut să alunge un gând neplăcut, o imagine interpusă fără voia lui între cuvintele ostentativ pilduitoare, pronunțate invariabil, plicticos...

La cei în vârstă, gândea Gelu, găsești doar vitalitatea unor sfaturi anoste. De asta îmbătrânim oare, ca să nu mai fim în stare de nimic, să patinăm fără a înainta, dar să avem în schimb iluzia — iată după ce aleargă mulți dintre noi! — că mergem, progresăm?... Era o interogație firească, de care nu scăpa ușor. Și-o adresa deseori, deși pentru el vârsta senectuții era departe... Dacă s-ar întâmpla totuși minunea indezirabilă să-i apară în față, ce i-ar spune, care sunt realizările lui? Răspunsul venea

repede, vijelios, ca un ciocan izbind nicovala goală : da, nu înfăptuise nimic ; sau aproape nimic, ceea ce, de fapt e același lucru. Timpul cerne prin sita lui de aur doar valoarea, pulberea fină strecurată anevoios printre minusculele găurele, împinsă la lumină de bulgării mari, devvalorizați ; rămân, deci, pentru mai târziu numai diamantele, atomii sculptori îndelung șlefuiți de artist, imuni la atacul furibund al dăunătorilor : criticii — admiratori înfocați ai artelor, susținători fervenți ai talentelor și marele, ilustrul anonim — publicul...

Vezi tu, își continuă dizertația președintele filialei, de multe ori, poate ți s-a întâmplat și ție, greșim lamentabil atribuind un citat, o maximă, unui filozof. critic sau om de artă când, de fapt, nu-i aparține. Ce s-a întâmplat își săltă sprincenele stufoase, își lărgi ochii, nu fiindcă aștepta intervenția lui Gelu, care oricum n-ar fi făcut-o ci ca să mai mediteze odată asupra răspunsului gata pregătit. Ei bine, memoria ne-a jucat o festă ! Și, desigur, nu întâiași dată... Te întreb acum, de ce ? și făcu involuntar același gest ce-i bulbucă ochii, îi accentua ridurile, îi schimonosea gura. Pentru că știm prea multe, ne risipim energia acumulând o mulțime de noțiuni inutile în sfera asta imperfectă — își atinse cu degetele fruntea înaltă, cutată, vecină cu chelia respectabilă — în care creierul e prea mic, și nici n-are posibilitatea să mai crească, să fie, de ce nu, cât cavitatea toracică. Sau mai mult. Atunci, înțelegi, ar fi altceva...

Deși se străduia, Gelu nu reușea să intuiască unde anume vroia să ajungă pictorul Dima. Era poate preambulul unei teorii nefondate, prezentată de dragul de-a se auzi vorbind, de dragul voluptății incerte de-a fi ascultat. Cum i se părea totuși interesant ce spunea oaspetele, îi umplu din nou paharul cu vin pentru a-l stimula...

Dar să revenim, săltă pictorul Dima iute paharul plin din care sorbi pe nerăsuflăte mai mult de jumătate. Uităm, asta e... și-l așeză printr-un gest teatral la locul lui, pe măsuta de lemn din atelierul lui Gelu. Mai mult, adăugă, scrutând cu privirea un punct din spațiu, o idee care să-i dea avânt... Mai mult, amintirile, trecutul se alterează ineluctabil pe măsura trecerii timpului. În mintea noastră nu mai rămâne realitatea intactă, așa cum o vreme noi,

nu. O umbră, o mare umbră palidă se întinde pe nesimțite în creierul nostru. Și ca să nu vorbim la modul general, voi lua un exemplu...

În acest punct al monologului său, vorbitorul se ridică grăbit de pe scaun, de parcă cineva îl înghiontea spre ferastră, în spatele căreia se întindea orașul, iar aerul străveziu i se părea înviorător. Cu o mișcare smucită, deschise geamul. Când reveni la locul discursului pentru a-l relua, arăta și mai rău : buzele-i strânse păreau un clește stricat, gura — o pungă goală, turtită, iar ochii, ei bine, ochii lui nu mai aveau măreția lor de la început, se micșoraseră mult și erau umezi — lacrimi ce nu voiau să curgă îi umpleau din toate părțile...

În urmă cu treizeci de ani, începu cu vocea tremurândă., aveam un bun prieten... Prieten e puțin spus, îmi era ca un frate... Dar el se afunda tot mai mult în mocirlă — bea mult și zilnic. Eu l-am salvat de câteva ori să nu cadă. Până la urmă, spuse printre sughițuri pictorul Dima, tot a căzut... Un accident, un stupid accident ! Prietenul meu cel mai bun să moară călcat de tren, asta e de necrezut !... Îl chema Dan. Dan Fruntelată. Era talentat, un geniu. Dacă-ți spun. Acasă am fotografii de-ale lui, multe fotografii... El m-a inițiat, el a fost mentorul meu. Era generos, dar melancolic... Poate asta la adus... acum n-are importanță, nu mai e... Stau uneori seara și-l privesc și mă cutremur — el e oare acela imortalizat răzând ? Nu-mi vine să cred că-i el. De la an la an sunt mai uitat, nu-l mai recunosc. Mă întreb, se poate să nu mai fie ? Se poate ca el să fie de toți uitat, ignorat ?... Iar răspunsul vine vijelios de parcă ar vrea să mă strivească și pe mine : El nu e ! Cel din poze n-a existat, e o închipuire morbidă a ta...

Copleșit de o tristețe grea, sălbatică, pictorul Dima părea dărâmat, arăta mai rău decât își închipuia el însuși. În câteva minute îmbătrânise cu douăzeci de ani. Erau poate anii ce-i dăduse înapoi în efortul inutil de a nu-și aminti ce nu trebuia să-și amintească. Ei acționaseră, însă, cu vigoare în direcția opusă, îmbătrânindu-l peste măsură : devenise pur și simplu un ramolit ce inspira compasiune.

Da, își frânge mâinele pictorul Dima, mă simt sfârșit, umilit ! Și de ce ? Poți să-mi spui de ce ?

Gelu ridică din umeri, Dima nu-l vedea, privea deprimat undeva între șevalet și fereastră. Dar acolo se află Gelu, încurcat, dezamăgit.

Da' să lăsăm asta. Arată-mi tablourile tale. De ce am venit ? Ca să mi le arăți.

E drept, din prima clipă Gelu se întrebese, de ce oare venise pictorul Dima ? Se mirase el în sinea lui, dar n-avusese prea mult timp fiind luat prin surprindere. O surpriză șocantă, desigur ! La început se gândise nu tocmai la bine — ce să caute, adică, președintele filialei în atelierul său ? O inspecție de rutină ? I se părea neverosimil, de vreme ce venise singur, deși — trebuie să recunoaștem — nu-i stătea în obicei : umbla întotdeauna însoțit de cineva, doar în compania vreunei femei părea mai... singurel. Mai mult, sosise neanunțat ! Oricum, nu-l putea întreba de ce se abate de la regulă...

Hai, să vedem ! repetă încă o dată, plictisit, pictorul Dima, întrucât Gelu arăta de parcă nu mai înțelegea ce i se spune. Hai...

Lui Gelu i se părea o sarcină ingrată, de asta nu se grăbea deloc. Era totuși mișcat și, totodată, derutat, fiindcă Dima executase cu o măiestrie deosebită o întorsătură de o sută optzeci de grade ; cuprinși parcă de o amnezie subită, ambii uitaseră, irevocabil, „discuția“ precedentă. Gelu avea încă în minte — se plimbau prin capul lui ca niște furnici inofensive, fără să-l gâdile, le simțea doar prezența, — vagi rămășițe de gânduri neînsemnate. În răstimpuri, se întreba de ce pictorul Dima devenea melancolic la un pahar de vin. Și cum răspunsul nu-l mulțumea sau nu-l mulțumea pe deplin, devenea el însuși agasant, neîndemânatec, posac. Crisparea asta îi trăda starea sufletească, frământăturile minții — ochii îi înțepeau într-o privire fixă, îngrijorată, buzele îi incremeneau pe loc, iar mâinile — da, mâinile — executau rotocoale neregulate prin aer sau cădeau pe lângă corp dezamăgite. Și-apoi nu știa cum să i se adreseze. Chiar și între patru ochi nu vroia să se umilească într-atât spunându-i : Maestre ! I se părea prea de tot...

A, zâmbi nefiresc, de asta ați venit ? Atunci e bine, am toate tablourile aici.

Președintele filialei examina cu ochi „critic” picturile, ca un istoric ce se pretinde și expert în antichități. Se o-
prea surprins în dreptul fiecăreia, aproba prin inclinarea
capului, executa o grimasă de mulțumire, după care tre-
cea mai departe, impacat. Arborase de la început o mimică
caraghioasă, degajat — uimită, că e în regulă,
se declară încântat, i se părea însă de prisos să mai adau-
ge ceva — cuvinte prea puțin potrivite ce-i fremătau pe
buze gata să izbucnească în jocul lor verbal ; ele rămă-
neau, de fapt, pururea nerostite dintr-o inutilitate orga-
nică ce trebuia subtilizată ca atare de cel vizat.

Da, rosti grav, ca o concluzie imposibil de amânat la
nesfârșit. E bine ! privi în jos, meditativ. Vei deschide
în curând expoziția. Ai tot sprijinul meu ! Puțină răbda-
re, asta e.

Pe moment Gelu se bucură, deși succesul dobândit cu
ușurință i s-a părut întotdeauna fragil, vulnerabil. Era
uluit, și chiar dezamăgit. Pe urmă deveni sceptic : nu-l
credea pe Dima. Și se afla în încurcătură, fiindcă nu știa
ce să răspundă. Dacă se învoia din prima clipă, poate nu
făcea o impresie bună ; dacă refuza, era poate și mai rău.
Se mulțumi atunci să tacă. Ca să nu-l jignească totuși,
cedă impulsului lăuntric de a-și mișca ochii în semn de
aprobare.

Președintele filialei n-avea însă nevoie de acceptul lui
El hotăra. O împotrivire din partea „protejatului” său i
se părea o nebunie, un gest lipsit de bunsimt. Nu admitea
așa ceva. Gândea — poziția socială îi permitea — că cei
„mici” nu trebuie să aibă opinii proprii. Cel în cauză avea
așadar o unică posibilitate : să aplaude în liniște, aprobând
ad litteram ce i se indica...

Rămâne cum am stabilit, șopti Dima, de parcă fău-
riseră împreună, în mare taină, planuri grandioase de
viitor. Apoi mai adăugă ceva, un îndemn ce se dorea co-
rolarul „discuției” purtate *tête á tête* : Răbdare, asta e.

Imbrăcat în imensa-i haină hibernală alb-cenușie, Ma-
rele Oraș îți sugera stărea de încremenire a metropolelor
nord-americane unde zăpada maculată face casă bună cu

smogul înăbușitor. Platforma de nori coborâse mult, încât aveai impresia că deasupra orașului planează amenințător o ceață rece, densă, iar lumina palidă se strecura din înalturi difuză, fără raze. Era amiază și soarele nu se văzuse demult, oamenii umblau amorțiți, posaci. Doar gunoierii orașului — dezinvolți, cu vorba răspicată — erau veseli, încât te gândeai fără să vrei că munca lor devenise peste noapte cea mai însemnată. Cam negricioși ei, gunoierii, dar, de muncitori, foarte muncitori. Anca îi vedea cum mișunau ca furnicile pe lângă utilajele mecanizate ce înlăturau zăpada, croind drum liber autoturismelor de tot felul și autobuzelor și troleibuzelor, numai metroului nu. El n-avea nevoie. El era cârțița galbenă ce-i căra pe oameni dintr-o parte în alta a orașului, fără ca ei să simtă lumina grea, apăsătoare a acelei după-amiezi de iarnă...

Puțin obosită, cu pleoapele grele apăsându-i ochii mari, cafenii, Anca se desprinsese de lângă fereastră și porni nesigură către biroul așezat într-un colț retras al încăperii cu intenția vagă de a-și face o cafea pe care s-o soarbă în liniștea copleșitoare din jur, liniște ce adulmeca în preajma ei mai mult decât oriunde, decât oricând. Ochii ei se opriră fortuit asupra bibliotecii, a raftului pe care se găsea radioul. Îl privi o clipă descumpănită, apoi apăsă pe negândite cu degetul pe butonul cel mai apropiat. O muzică desăvârșită, cu vibrații calde inundă ca un fluviu tropical încăperea. Un timp Anca rămase nemișcată, cufundată în gânduri răzlețe; nu auzea; nu vedea nimic, doar albul-cenușiu al zăpezii întipărit în mintea ei ca o imagine dintr-un vis ce-l visa încă. Încet-încet, obiectele din cameră își căpătară conturul real. Muzica își continua degringolada ei pe clape de pian. Anca recunoscu pasajul, îl aștepta parcă, în tăcere, neclintită. Îl lăsă să curgă involburat, tumultos, învăluind-o într-o mantie ușoară, invizibilă. Simțea un fior diafan, melodios. O alternanță de verde și galben se revarsă deodată în ochii ei. Verdele simboliza natura, locul unde ne regăsim pe noi înșine cu adevărat. Galbenul era însă mai cuprinzător. O anumită paloare a lui îi sugera soarta, necrutătoare, trufașă. Combinația voită a celor două culori — tema muzicală cântată pe tonuri diferite — îi evoca o imagine complexă, abstractă, dar indubitabilă :

viața individului urmează o cale întortocheată pe măsura scurgerii timpului, a înaintării în vârstă. Muzica aceea îi provoca o anumită stare, o stare de neliniște perpetuă, un imbold continuu de a acționa, de a nu se împăca cu o soartă potrivnică, neloială. Și asta îi plăcea cel mai mult, îndrăgea acel concert mai presus de orice...

Când muzica își încetă acordurile triumfale, încăperea se luminează. Anca avea senzația ciudată că soarele arzător se va înălța curând pe cer, topind troienele, anunțând sosirea grabnică a primăverii. Și chiar era de dorit un dezgheț care să facă apele să curgă tumultos, purificând pământul de tot ce e în putrefacție, urât mirositor. Avidă de o cât de mică schimbare, Anca vroia acum să-și retrăiască cu ochii minții anii copilăriei, să o ia de la început, un alt drum, o altă soartă. Înțelesese mai demult că viața cere sacrificii, indezirabile renunțări. Omul alege, doar nu în măsura în care un sculptor, de pildă, își alege cu dalta drumul său, înlăturând prisosul de material pentru a realiza conturul final. Motivația e simplă și nu trebuie sofisticată — individul nu e conștient de scopul Ultim, cel Suprem și Universal; pentru el există întotdeauna o înlănțuire confuză, o preluare dureroasă uneori de începuturi și sfârșituri intermediare. Anca se întreba astfel dacă locul unde se afla acum e cel mai bun; sau e unul marginal, la care ar fi ajuns oricum... Îi lipseau totuși câteva date. Rămăsese orfană de mică, nu-și cunoscuse niciodată părinții, crescuse și învățase într-un internat de fete, de care nu vroia să-și mai amintească, deși acolo se formase, acolo i se deschisese în față calea bătătorită de alții pe care ea, cu docilitatea-i caracteristică o urmase neabătut; nu făcuse altceva decât să calce pe tiparele pașilor ce se distingeau până la o anumită depărtare. N-a avut șansa de a alege alt drum, cu pași mai puțini, dar mai profunzi. Sau unul întortocheat, plin de surprize. Și, poate, cu un loc mai sus, spre etajele superioare...

Dar ce-a fost a fost, o reînviere a trecutului n-are rost, nu te ajută cu nimic. Concentrează-te asupra ta și asupra celor apropiați ție. Anca se gândea în primul rând la Gelu, de care se simțea legată afectiv. Există, indubitabil, o afinitate emoțională și cerebrală între ei, știută de

amândoi. De aceea, nu discutau serios niciodată. Când se revedeau — rareori în ultimul timp — reluau cu obstinație jocul lor banal : dacă el era sobru, ea avea chef de glume ; mai târziu, rolurile se schimbau pe nesimțite, fiecare substituindu-se celui de mai înainte. Erau ca doi magneti cu polii schimbători. Se atrăgeau mereu, doar uneori, pentru scurt timp, se găseau într-o stare identică — un preludiu plicticos ce pregătea trecerea urgentă în „echilibru și armonie“. Temperamental și caracterologic, dacă vreți, nu se distingeau cine știe ce, mai ales că sosiseră pe lume în același an și aceeași lună, zodia peștilor ; îi diferenția doar sexul, mai precis, spirala „psihologiei“ lui.

În ultima noapte petrecută împreună, Anca și Gelu au visat aceleași vis. Un vis neobișnuit, o stupidiă coincidență, frumos alcătuită. În somnul lor fericit se făcea — simultat ori decalat (aici nu se știe nimic precis) — că Lena stătea tolănită pe nisipul auriu al unei plaje întinse, pustii, unde soarele de amiază ardea nemilos. Era într-o rochie lungă, transparentă, de o culoare oarecare. Lena zâmbea mulțumită spre marea înspumată. Din valuri se înalță deodată, nu departe de mal, trupul athletic al unui bărbat ; avea părul ca spuma mării, ochii mari, himerici de culoarea cerului de vară luminos. Când se treziră din somn, probabil în același timp, prin fereastră cădeau din înalțuri razele soarelui auriu. Dacă Gelu nu-i povestea primul visul, Anca n-ar fi crezut în ruptul capului că e posibil așa ceva. Tot atunci s-au întrebat, firește, cine era bărbat ce pășea cu aroganță, sigur de el pe valurile înspumate. În vis nu și-au dat seama, dar de îndată ce-au văzut lumina zilei au înțeles amândoi că acel personaj, desprins parcă dintr-o legendă antică, era însuși pictorul Dima. La o mică petrecere onomastică, Anca a relatat pe larg unor cunoștințe întâmplarea. Dar nici nu terminase bine ce avea de povestit și câțiva invitați ieșiră vijelios afară de parcă nu mai puteau rezista o clipă măcar fără să înghită numaidecât o gură de aer proaspăt... După un timp Anca a dat uitării acel vis misterios și chiar se îndoia acum de autenticitatea lui. Fusesse poate o simplă coincidență de gânduri, o suprapunere fortuită de imagini pervertite din motive neelucidate încă. Neîndoielnic, în

seara precedentă amândoi se gândiseră intens la Lena ; Anca — convinsă că aceasta încerca prin toate mijloacele să-l seducă pe Gelu, iar Gelu convins că pictorul Dima îi făcea curte Lenei, deși ea îi zâmbea întotdeauna, îndatorată, lui mai întâi.

Gelu se comporta ca un personaj din evul mediu, un tânăr cavaler, atrăgător, nu prea curtenitor (asta îl deosebea de epoca respectaivă) și cu mască. Între ei — Anca nu se înșela deloc — se juca un fel de bal mascat. Frapant, incredibil chiar e faptul că masca lui Gelu se suprapunea perfect cu chipul și asemănarea lui. Se pune atunci întrebarea firească de ce mai avea nevoie de ea, de vreme ce era transparentă, incoloră ? Răspunsul nu e simplu și, ca atare, pe această temă se poate dezvolta o întreagă teorie. Cineva mai scrupulos, avid de adevăruri tranșante, ar putea susține cu argumente că subiectul în discuție e demn de o teză de doctorat. Ca o modestă sugestie, cred că lucrarea trebuie să înceapă cu o altă întrebare : există cineva care nu poartă mască ? E posibil ca după răspunsul dat, omul nostru — probabil un respectabil om de știință — să renunțe de bunăvoie la mult râvnitul titlu de doctor în științe. Gelu era cum era și Anca îl vedea întocmai cum e — nici curtenitor, nici temerar, iar masca lui, de bărbat fiind, putea fi ușor și oricând sfărmată. Fiindcă am mai spus-o, între ei se juca un soi de bal mascat, copie fidelă a jocului pueril de-a laba-oarba. Vroiau să se alinte, să se dezmierde. Când unul din ei se ascundea cu dibăcie după deget, celălalt se prefăcea imediat că nu-l vede, încât mai tot timpul erau în contratimp și asta îi amuza, iar zilele treceau fără schimbări, fără propuneri.

Totuși, nu se întâmpla întotdeauna să se alerge unul pe altul prin cuvinte aruncate aiurea, pline de echivocuri supărătoare. Uneori, când se vedeau rar, ca în ultima vreme, în răstimpul dintre două întâlniri fiecare se gândea cu emoție la celălalt. Iar când iarăși, fortuit, se căutau și se regăseau, arătau ca doi străini care s-au cunoscut cândva, s-au plăcut și nimic mai mult. De aceea, orice întâlnire însemna pentru ei un nou început, reluarea aproape din același punct a jocului lor perpetuu.

Deși avea cheia în mână, Gelu apasă pe butonul soneriei. Nu vroia să profite de un mijloc atât de simplu de a intra în apartamentul Ancăi. Și-apoi mai vroia ceva, să o surprindă, să vadă cum reacționează după o absență îndelungată ce-l obliga la o explicație, una oarecare, în ultima instanță ; sau una vecină cu realitatea, doar puțin umflată, încât să pară mai convingătoare. Numai că el nu era omul care să se justifice prin vorbe măgulitoare, așternute dinainte pe hârtie, așteptate demult de Anca. Știa, totodată, că nici pe ea n-ar fi bucurat-o cine știe ce niște cuvinte împrumutate, aduse în discuție cu de-a sila. Amândoi preferau să-și păstreze fiecare masca sa — fiindcă, cum să nu, Anca o avea și ea pe a ei, una străvezie ca și a lui Gelu, cu o mică deosebire : masca se mula perfect pe chipul celei ce cu mândrie o purta ; de aceea, poate era pusă mai tot timpul la vedere și nu supăra pe nimeni.

Ți-am adus cheia, spuse în loc de salut, și-i fură în treacăt privirea. Își coborî apoi ochii spre palma întinsă unde strălucea un obiect auriu de mărimea unei monede antice.

Anca privi mută obiectul acela lipsit de valoarea metalului cu care se aseamăna, săltă nedumerită din umeri, zâmbi îngăduitor ; și avea aerul disimulat că nu pricepe, nu-și dă seama ce se întâmplă.

Cum, nu intri ? spuse apăsător ca să-și alunge din minte gândul rău, uzurpator al gândurilor bune, adunate cu mult zel de când ascultase acel concert, muzica lui desăvârșită.

Nu pot, șopti Gelu.

Încearcă, insistă malițioasă Anca —și deveni serioasă, responsabilă. Ceea ce ții în mână, o mână de cer... (vru să zică cerșetor, dar se abținu la timp), nu-mi aparține. Nu-mi mai aparține, am uitat... De un timp uit. Pe zi ce trece mă obișnuiesc cu altceva, caut să dau sensuri noi existenței mele...

Să terminăm cu jocul ăsta stupid, spuse Gelu. Nu suntem copii. Îmi cer scuze, iată ! Recunosc, tu ai rămas aceeași. Preocupările tale, mediul în care ai trăit ți-au modelat altfel personalitatea, așa cum ți-ai dorit. Eu am

realizat prin pictură prea puțin pentru mine, prea puțin. Și asta e de nelertat.

Bine, cedă Anca pe neașteptate. Dacă ai venit să discutăm despre noi, sunt de acord — și-și întinse brațele în lături.

Anca se retrase prudent, nesigură de ea, în colțul cel mai întunecat al holului. Aprinse lumina că să-și recapete încrederea în sine. Gelu se dezbrăca de palton și-l agăță în cuierul de lângă ușă. Ca să mai câștige timp, se prefăcu nu tocmai bine a căuta ceva prin buzunarele lui; abia după ce mai prelungi câteva clipe așteptarea, se întoarse către Anca, îndrăzni s-o privească în față. Ea îl urmărea clipind nerăbdătoare din ochi. Pătruns de privirea ei iscoditoare, Gelu își scăpă piciorul într-o parte...

Trebuie să renunț la cafea, zise furios — și fața îi era roșie.

Anca pătrunse în cameră și se așeză, prea repede poate, în fotoliul galben de lângă bibliotecă. Privirea ei rece trăda existența unei bănuieli.

Cum celălalt fotoliu rămase liber, Gelu se opri în prag descumpănit de această evidență.

Te ascult — rosti plină de mărinimie Anca. Vorbește și se gândea fără să vrea că el nu va îndrăzni de astă dată să facă o introducere prea lungă care s-o obosească peste măsură și, în cele din urmă, s-o adoarmă. Și mai credea cu tărie că el s-ar putea să exagereze, nu prea mult, doar atât cât să-i dea avânt să vorbească cu însuflețire, fără patimă.

Gelu scoase un oftat scurt, anemic.

Deci, nu mai ai nimic de spus, interveni, vădit nemulțumită, Anca. Ai renunțat la orice comparație între mine și tine. Mai înainte păraai dispus să mă idolatrizezi, de asta mă vezi atât de rar pentru că am devenit un idol?

Un reproș mai clar, mai direct, nu primise niciodată din partea ei. Ar fi vrut să plece numaidecât, fără nici un cuvânt, dar era prea târziu: se așezase deja în celălalt fotoliu, tot galben și ăla, nu departe de Anca. Nu-i rămânea decât să aștepte, s-o vadă potolită, calmă, înțelegătoare... Și atunci, privind-o neliniștit își aminti cuvintele Lenei: „Mă întreb, influența mea asupra celor din jur e binefăcătoare sau nefastă?“ N-avusese încă timp

să mediteze la întrebarea rostită cândva de Lena, deși, în ceea ce-l privește, răspunsul nu era nicidecum pecetluit.

O împrejurare plăcută, relaxantă aş zice, mi-a amintit azi de relația noastră, continuă Anca. O mai numesc așa, fiindcă ești de față, altfel ar trebui să-i găsesc o altă denumire... Și, apropo, să nu crezi că eu țin neapărat la legătura noastră care e și așa precară, silită — nu. Mi-am găsit, în lungile tale absențe, alte preocupări. Există, știi bine, lucruri ce se înlocuiesc cu altele, iar efectele sunt aceleași, ba uneori mai bune. E întocmai ca atunci când un gând senin îl înlocuiești, ascultând o muzică desăvârșită, pe acorduri de pian, vioară, flaut... o muzică cu triburi de păsări ce vin din frunzișul tremărător al unui copac înflorit, prin altul mai luminos, mai optimist. Sau o prăjitură bună cu alta mai aromată. Și exemplele pot continua, dar ca să nu te indispen, mă opresc aici. Nu înainte de a-ți aduce un ultim argument: sau o femeie cu alta, un bărbat cu altul. Rezultatul, trebuie să recunoști, nu e deosebit, mult deosebit...

Te rog! ripostă Gelu, atins în amorul propriu de ultimele cuvinte. N-am venit aici ca să ascult ceea ce știam demult. Am venit... (se opri o clipă). Am venit să-ți aduc o veste bună pentru mine. Curând, foarte curând, voi deschide prima mea expoziție... Am ținut mult să împart cu cineva apropiat această mică bucurie. Și iată, tu ești prima, prima persoană care află... Acum mă simt mai bine. Și de-ai ști cât m-am zbuțumit, câte planuri mi-am făcut și câte nopți n-am dormit! Din clipa asta sunt sigur, sunt lucid de fapt, voi cădea în cealaltă extremă. Mărturisindu-ți, m-am împăcat cu gândul, nu mai sunt atât de fericit... Succesul mi se pare acum facil, am uitat parcă tot ce aparține acelor tablouri, cândva parte din mine... Mă gândesc de pe acum la următoarea expoziție, de peste un an-doi, de peste trei ani. Știi de ce? Fiindcă nu sunt mulțumit! Trebuie să-mi schimb stilul, să pictez tablouri mari, impozante. Expoziția asta reprezintă un imbold, dar și o mare dezamăgire. Știu bine că următoarea trebuie să fle altceva, mai dificil de atins... Și-apoi, nici ceilalți pictori nu stau degeaba, iar criticii devin mai pretențioși. În artă nu există jumătăți de măsură, acel

unu la sută — minimul absolut de talent — trebuie să fie întreg, neştirbit, întocmai cum un om ca să nu fie mutilat are nevoie de două mâini și două picioare, cu câte cinci degete întregi fiecare...

Nu știu, interveni Anca, de ce faci atâtea analize, la ce-ți folosesc? Sau vrei să devii mai întâi un mare teoretician și apoi pictor adevărat? Am citit undeva, pare-mi-se într-o carte franceză, această reflecție: Găsește înainte de a căuta! Nu crezi că exprimă realitatea?

Aceste observații, șocant de juste, sunt totuși nepragmatice, spuse Gelu. Și asta dintr-un motiv ce ține mai mult de defectele umane. După ce am citit sau notat undeva o maximă care ne-a trezit interesul, o uităm. Încet, încet revenim la metodele vetuste de lucru, la vechia matcă. E o cauză lăuntrică ce ne împiedică să ne abatem de la drumul nostru, conștienți fiind că există și alte căi, mai bune poate... Cel ce găsește forma și conținutul ideale înainte de a căuta e foarte talentat. Cei mai mulți nu dispun însă de o înzestrare nativă remarcabilă, se află undeva în afară — caută asiduă până găsesc ce trebuie...

Tu din ce grupă faci parte?

Dacă eram prin naștere foarte „inspirat“, n-aveam nevoie de sprijinul pictorului Dima ca să deschid expoziția, îți dai seama, nu? M-a ajutat, oricum, *dezinteresat*, așa mi-a spus, deși nu mă încumet să-l cred. Altcineva și-a băgat codița aici.

De ce ai acceptat?

Mai târziu sau mai devreme, spuse Gelu, încurcat de propriile-i mărturisiri, trebuia să-mi adun lucrările, să le expun. Era o datorie morală, chinuitoare, de care am scăpat pentru un timp.

Îmi imaginez ce-ți închipui acum, spuse Anca. Îți șoptești obsesiv și alintător că pentru omul de pe stradă, cel ce va păși pragul expoziției tale, e suficient dacă va îndrăgi măcar unul din tablourile tale.

Întocmai, recunosc Gelu. Dacă numai zece spectatori anonimi vor trăi cu intensitate sentimentul înălțător de puritate, frumos și adevăr și tot am dobândit un mic succes. Mă neliniștește un gând. Ce se va întâmpla după aceea? A doua zi, mai târziu... Sincer, mi-e teamă,

gândul că ei vor uita mă înfioară. Prinși în iureșul vieții, cei mai mulți nu au timp să înțeleagă cu adevărat mesajul nobil al artei...

Deodată i se păru că se face partizantul unor idei banale nu neapărat juste. Se întreba onest, de ce oare se ambalase atât? Provenea siguranța sa din faptul că peste trei zile își deschidea prima expoziție? Sau era o simplă răbufnire de moment, urmarea firească a clipelor de încordare premergătoare evenimentului mult așteptat? Poate ambele presupuneri erau adevărate... Deseori, în fața celor dezinteresați sau a celor pe care-i subapreciem (n-au pregătirea necesară să înțeleagă în profunzime anumite lucruri, iar noi suntem lamentabil confuzi) — gândea Gelu — ne arogăm nesăbuita atitudine de a vorbi înflăcărat, stăpâniți de patosul incert al elocvenței. Dorim oare să ne convingem pe noi înșine de adevăruri în care nu credem pe deplin?...

Pe mine pictura m-a influențat prea puțin, prea puțin, continua grav, arborând o mină mediativă. În schimb pretind, iată cât de mult îmi permit, să-i formez pe alții pentru viață. E o contradicție, nu? Urmăresc probabil, în subconștient, alt scop... unul meschin. Deși la drept vorbind, sunt și eu om, un muritor ca toți ceilalți. Am și eu, nu-i așa, Anca, dreptul la viață, la o viață proprie. Și crede-mă, te rog, mă străduiesc din răspuțeri ca ea să fie cât mai curată. Numai că, vezi tu, temperamentul, mediul mă influențează uneori — uit! Nu știu cine m-a învățat acest cuvânt, dar sensul lui real îl văd bine abia acum...

Ce uiți? Asta nu se uită! răbufni Anca. Poate vorbești de altceva, de cu totul altceva. Se întâmplă să nu ne amintim o definiție, o maximă, așa cum a fost scrisă ea; principiile de creație, de viață, însă, nu se uită niciodată! (vru să adauge: „le uită cine nu le are“ — i se păru prea teoretic, prea moralizator).

E un fel de a spune, uit, spuse Gelu. Mă gândeam de fapt la ceilalți, doar prin abstracție m-am inclus și eu în sfera lor. În fond, schimbă el tonul, fiecare se exclude, în ignoranța lui se crede mai presus de alții. Dar există multe asemănări între noi, Anca! Artă nu dăinuia, tehnica nu ajunge unde a ajuns, morala noastră, precară

cum e, se prăbușea demult dacă oamenii n-aveau un țel comun... Și totuși, spuse dezamăgit, suntem școați uneori de comportamentul unora. Discrepanța, mică, mare, ne caracterizează. Ne ajută poate să nu ne abatem de la drumul imaginar pe care-l făurim mereu...

Azi ești în vervă, recunosc Anca. Peste ani te văd un mare orator. Mă întreb totuși, cine are nevoie de sfaturi? Cine are timp să le asculte?

Vorbeam pentru mine. Mai târziu nu știu ce-o să fie. Poate voi eșua și eu lamentabil în plicticoase dizertații, zadarnice monologuri, ca toți cei de vârsta mea, de vârsta de atunci, vreau să zic. Și dacă n-o să fie nimeni prin preajmă care să mă tragă de mânecă, voi perora mai departe temerăr, fără sfială, în trei cuvinte: voi plictisi lumea. Dar mă voi alinta, șoptindu-mi în barbă, că spun lucruri remarcabile, nemaiștiute...

Ești lucid, spuse Anca. Ai o viziune clară asupra viitorului. Ce te faci însă cu prezentul?

Îtotdeauna am vrut să scap cât mai repede de ziua cea de azi, rosti Gelu, deși aveam un plan riguros pentru ea. Când nu-l realizam deveneam îngrijorat, agitat, seara adormeam târziu, visam urât... Odată, o singură dată am avut un vis senin, coerent, deși finalul m-a indispus puțin. Știi, eu mi-am dorit o excursie de studii în America de Sud, în Brazilia sau Peru. În somn se făcea că mă aflam acolo, locuiam la ambasadă, iar ziua cutreieram coclaurile în căutarea aceluia peisaj unic care să mă inspire. Eram cu un coleg, nu-mi amintesc cum îl chema. Dar într-o zi... vrei să-ți povestesc ce s-a întâmplat?

O, nu! spuse Anca. Poveștile mă adorm.

Dar nu e o poveste, e cu tâlc, întocmai ca în viață... Și-apoi, n-ai băut cafea, nu poți să adormi.

Da, n-am băut, o să beau diseară...

Pot să încep? Sau trebuie să cad în genunchi? O fac!

Lasă, nu te mai obosi, știu că ești în stare. Mai ales acum.

Să încep?

Da. Cu o condiție. Dacă mă plictisesc, te rog, dă-mi voie să iau o carte din bibliotecă și să citesc până termini.

Priveam în depărtare crestele înalte ale munților, și-aș fi rămas mult timp cu ochii ațintiți la formele lor negre, aureolate de aerul galben — portocaliu al înserării, dar — ciudat — privirea îmi era atrasă în măsură egală de luminile multicolore ale orașului din câmpie, P. De când nu-l mai aveam în minte, orașul inert mi se părea bizar și nu realizam de ce trebuia să mă reîntorc în îngrămădirea aceea informă de construcții așezate în dezordine suprapuse, întretăiate din loc în loc de petele verzi ale copacilor; zgomotul lui era mort și nici o mișcare vizibilă nu se arăta...

Ghicindu-mi parcă gândurile nehotărâte, lăsate în voia lor, însoțitorul meu, care până atunci nu-și dovedise prezența decât prin fredonarea melodiei ce devenise o obsesie pentru el: „Let it be“ (în împrejurarea aceea am admis că nici un cântec nu era mai potrivit), întrebă cu nepăsare:

Încotro mergem? ca și cum ar fi existat o sumedenie de posibilități, iar ziua era abia la început.

N-am răspuns; mă gândeam la multe — fapte și lucruri — numai la întrebarea adresată direct, foarte perceptibil, nu. După câteva clipe mi-am dat seama că nu puteam amâna mult răspunsul: întunericul se lăsa ușor, ca o pătură albastră, peste întinderea stăpânită de privirea noastră. Mi-am aruncat încă o dată ochii spre cele două puncte de reper vizual — munții din depărtare și orașul din câmpie — și, ca la un consemn tacit, am pornit-o agale spre câmpie.

Pe drumul prăfuit — după ce coborâseră ca împinși din spate dealul — liniștea era deplină, doar foșnetul frunzelor și chițcăiturile șoarecilor de câmp se auzeau în lanurile de porumb ce însoțeau, de o parte și de alta, pașii noștri. Periferia de sud a orașului ni s-a dezvăluit tocmai când drumul de țară începuse să nu se mai vadă și băjbăiam neîncrezători fără a păstra o anumită direcție de mers.

Înainte de a intra în oraș vreau să mă odihnesc puțin și să ascult ultimele știri, spuse amicul meu, apoi scoase cu grijă radloreceptorul din buzunarul de la piept, își introduse casca în ureche și suci butonul aparatului. Ascultă! zise cu spaimă la puțin timp și dădu tare radioul.

Uimirea lui era într-adevăr justificată : crainicul anunța fără întrerupere, repetând aceeași frază : „Din impuțernicirea guvernului nici o persoană nu are voie să circule pe străzi în timpul nopții până la noi dispoziții...”

Asta e o farsă... sigur e o farsă ! am zis încercând să mă autolinișesc după starea confuză pe care mi-o produse neașteptatul mesaj.

Am hotărât totuși să ne continuăm drumul, în speranța că vom pătrunde în oraș, neobservați, pe străzile laterale, unde întunericul se arăta singurul și deplinul stăpân al locurilor, contrastând flagrant cu luminile multicolore ce străluceau nestingherite în cartierul rezidențial, ca un șirag de margăritare rătăcit în spațiul nemărginit și uniform de negru.

În oraș nici o mișcare „suspectă” nu confirma decretarea stării de necesitate. Îngrijorarea noastră dispăruse, în parte, mai ales că nu părea verosimil anunțul radiofuziunii : în timpul zilei nimic nu sugerase instaurarea acelei situații ce ar fi generat, cu certitudine, propriul opiniei publice mondiale... În mintea noastră nu excludeam, totuși, posibilitatea declanșării inopinate a unor manifestații violente și chiar lovitura de stat ; știam că există o puternică opoziție, așteptând momentul prielnic pentru răsturnarea regimului dictatorial. În acel moment doream cu ardoare să ajungem cât mai repede la sediul ambasadei să fim în siguranță, dacă cele transmise pe calea undelor se dovedeau a fi adevărate...

Stați pe loc ! auzirăm deodată o voce puternică în dreapta noastră, apoi tropot de cizme pe caldarâm, zăngănit de obiecte din metal ciocnindu-se unele de altele. N-am avut timp să mai facem măcar un pas, o lumină orbitoare ne ținutise locului și de îndată am fost înconjurați din toate părțile de oameni înarmați care purtau toți ochelari, ce sclipeau ca niște ochi de pisică în spatele lanternelor uriașe.

Protestul nostru a fost zadarnic : „Suntem rezidenți ! Nu ne puteți aresta ! N-am făcut nimic !”, în mai puțin de o oră, escortați, ne aflam în fața unei porți masive pe care sta scris cu litere uriașe „Penitenciar”, apoi împinși cu forța înăuntru, luați în primire de gardieni, tot ochelari.

lariști, și întemnițați în aceeași celulă ticsită de deținuți chirciți jos pe pietrele murdare ale pardoselei.

De dormit nici vorbă, n-am închis un ochi toată noaptea iar foamea devenise un alt inamic, deși cel mai mult ne chinuia întrebarea legitimă : Cum să luăm legătura cu ambasada sau ministerul de externe pentru a interveni ? Statutul de rezidenți reprezintă un drept al nostru !... Ne-am frământat continuu, am bâiguit mereu revoltați de felul cum am fost tratați, până la urmă ne-am convins că nu era chip să întreprindem ceva concret în vederea eliberării noastre : Oricum, credeam cu tărie că în zori lucrurile se vor lămuri, neplăcerile și umilința se vor spulbera, într-un cuvânt, totul va fi ca înainte... Cu certitudine ar fi fost cum gândeam, dacă peste câteva zile nu se întâmpla nenorocirea. Faptele s-au petrecut așa :

În ziua următoare am rămas tot în închisoare și am intrat în vorbă cu câțiva deținuți localnici.

A treia zi nu ne-am mai tânguie deloc și am mâncat un fel de terci, foarte bun, din semințele unei plante necunoscute pentru noi.

A patra zi am auzit zvonuri prevestitoare de schimbări, dar nu ne-am mirat.

A cincea zi a fost cea mai însemnată : strigăte, alergături, împușcături se auzeau peste tot ; bucuria celor închiși era nemărginită, molipsitoare și pentru noi. Euforia generală ne-a adus în starea de a cânta împreună cu deținuții. A fost și ultima, pentru că glasurile celor de afară se auzeau tot mai aproape, înaintau irezistibil spre noi. Iată-i fața noastră ! Doar gratiile ne mai despart. Dar pentru scurt timp, un timp infinit de scurt, comparativ cu așteptarea, cu sacrificiu făcute pentru a trăi această clipă...

Trăiască eroii ! strigară câteva glasuri din cealaltă parte a vergelelor groase de fier și toți repetară ca un ecou.

Au urmat îmbrățișări între cunoscuți, și necunoscuți, râsete și glume, numai noi stăteam stingheri, ca și atunci când am fost închiși pe nedrept.

Dar ei nu sunt de-ai noștri ! Îi cunosc, locuiesc în cartierul rezidențial. Precis sunt agenți ai poliției secrete trimiși să ne spioneze și aici ! spuse o altă voce din mul-

țimea eliberatorilor după ce zarva se potolise un timp.

Electrizați ca de o glumă macabră ce se făcea pe seama noastră, nu reușeam să protestăm câtuși de puțin. Inconștienți, ne retrăgeam timorați, ca din fața unui dușman puternic și neîndurător ce nu ar fi iertat, în dezlănțuirea lui furibundă, nici gândul șovăitor al unui prieten... !

Încearcă să fugă, prindeți-i ! strigară mai mulți deodată și o agitație generală se produse imediat...

Dar nimeni nu voia să alerge când în mână avea argumentul cel mai puternic. Într-o fracțiune de secundă au răsunat câteva împușcături. Ultimele împușcături din acea bastilie a Americii Latine...

Când m-am trezit parcă mai vedeam munții scânteind în felul lor aparte și o voce puternică, metalică îmi răsună în minte : Guvernul a căzut ! B.D. a fugit din țară...

Cufundată în fotoliu ca un sultan între perne moi, Anca privea uimită, căscând fără poftă, tabloul de pe perete și se gândea, absentă, că rama lui argintie nu se asortează cu mobila. Când Gelu articulă ultimele cuvinte și limba îi aluneca peste sunete de parcă nu vroia să le atingă, ea își încheștă buzele înfiorate de teama unui reproș, unul oarecare. Dar el nu se sinchisea, rămăsese mut, iscodind cu privirea pierdută depărtările în timp ce urechile-i ciulite prindeau din zbor zăngănit de arme și împușcături.

De îndată ce reveni pe pământ, aproape de pământ, la etajul cincisprezece, oftă ușurat, mulțumit de sine că povestea fusese doar un vis. Abia acum îi zâmbi îndatorat Ancăi, cerându-i din priviri iertare. Ea se foi în fotoliu neîmpăcată, intimidată de privirea lui, suportă cât suportă, apoi se ridică, luă o carte din bibliotecă și reveni la loc.

Gelu îi urmărea atent mlădierele trupului, plutirea lină prin aer a părului negru, mătăsos și pentru o clipă avu impresia că în fața lui se află Lena. Asta ținu doar atât cât să se întrebe fulgerător, culpabil : Anca știa, bănuia ceva ? Oricum, va afla într-o zi, reflecta el, Lena se va lăuda, după ce legătura lor se va destrăma. Unde și când se va produce ruptura nu-l interesa. Știa numai a-

tât, că se va reîntoarce la Anca, pe ea o dorea încă de acum...

Te-am plictisit, spuse. Femeile nu înțeleg politica. Și fără ea apa nu curge, cucul nu cântă.

Anca răsucea filele cărții.

Ce e de înțeles, înțelege oricine. Adevărul se adresează bunului simț și nimic mai mult.

Da, făcu Gelu. Numai cu politica e altfel. Înțelesurile și subînțelesurile ei ne scapă. Vedem, dar nu-i ce credem; înțelegem, însă altceva... Un fizician celebru spunea: politica e mai complicată decât fizica...

Crezi?... Politica acționează prin noi înșine și tot noi o complicăm pentru că suntem diferiți și puțin informați. De aici, neînțelegerea...

Da, neînțelegerea! reflecta Gelu. Iată, ai pus degetul acolo unde ne doare! Și ne doare tare, de vreme ce ea s-a extins și se extinde încă, pretutindeni, ca un câmp magnetic vicios. Ideal ar fi ca „neînțelegerea” să nu mai existe, să dispară pentru totdeauna în neant precum o cometă și acea stea cu coadă îmbârligată să-și schimbe deodată traiectoria, încât doar amintirea ei palidă să mai dăinuie — o istorie primată ce nu se va repeta niciodată... Ce minunat, cât de înălțător ar fi dacă principiile de viață nu s-ar deosebi cu nimic de regulile matematice (ce e logic e adevărat, ce e adevărat e logic), iar toți, laolaltă, să ne înțelegem la fel. Nimeni pe nimeni să nu stânjenească cu nimic. Fiecare urmându-și calea sa, deschisă tuturor șanselor, fără piedici indezirabile întinse de unii împotriva altora și împreună — un rost, o direcție comună... Singurele bariere pe infinitele trasee convergente sunt și vor rămâne restricțiile naturale, îmblânzirea prin metode ortodoxe a forțelor absconse ale Marelui Orb, atenuarea pornirilor Lui negativiste. Și, din nefericire, El nu stă locului până nu face rău, un rău adânc, nebulos. Moartea, de pildă, e una din operele lui. Nu-i reproșăm însă obiectivitatea: lovește unde poate și cât poate! Cei slabi — slăbiți tot de el — cad ca muștele, purtați de neant în neant...

Da, neînțelegea, rosti cu voce tare, transpus și Anca îi sorbea privirea, închipuindu-și că argumentul ei fusese elocvent... Iată două cuvinte noi! adăugă el. Uitarea și

neînțelegerea. Noțiuni asemănătoare. Nu-mi place, totuși, ambele poartă pe umeri povara negației. Cu ea trebuie să ne răfuim !

Cu cine, cu ce, nu-i ușor de spus — declară, potetic de retoric, Anca. Trăind în cercul nostru strămt, nu vom ști niciodată cum se schimbă lumea și ce trebuie să facem să ne schimbăm pe noi înșine, mai întâi. E la îndemâna oricui să declame sus și tare : să luptăm ! Dar cine înțelege cu adevărat acest imperativ ?

Vezi, interveni Gelu, de aceea eu m-am dedicat artei, pentru că se adresează conștiinței și sensibilității umane... Poate e pretențios spus „dedicat“, nu-mi vine acum în minte alt cuvânt... Cândva, am ales. E o fericire, o șansă nobilă să alegi. Dacă din întâmplare porneam pe alt drum, până la urmă mă corectam, nu uitam datoria morală de a mă transforma și de a-i transforma și pe alții, pe cei ce vor, desigur. Cu ceilalți e mai greu, se eschivează, refuză tacit sau vehement, invocă binecunoscutele motive, nimic altceva decât subiectivisme nenorocite...

Declamație emfatică ! exclamă Anca. Infailibilitatea în devenire !

Așa, deci, zâmbi ironic Gelu. Vrei să revenim la noi, la filozofia cotidiană. Și ce să vedem ? O zi obișnuită de iarnă, cu multă zăpadă, când gunoierii orașului s-au transformat peste noapte în salvatorii noștri. Prin ei mă aflu eu aici, dar ție nu-ți pasă, nu-ți place !

De unde ai mai scos-o și pe asta ? Ce legătură au gunoierii cu noi ?

Au ! spuse Gelu — și-și asumă, voit un răgaz.

Aștepta îmbufnat o cedare din partea ei, să fie lăsat să vorbească cu însuflețire, în ritm amețitor, până se va plictisi el de el însuși, până-l vor înțepa dureros urechile și nasul și gâtul și toate celelalte. Numai că femeia e femeie, se întâlnează ușor. Acum o vezi aici și într-o clipă e în altă parte. În loc să-l încurajeze, să-l alinte pe bărbat, ea se pune de-a curmezișul, întocmai ca în somn — cu picioarele dezgolite, răsfirate sfidător în diagonala patului ; atunci, bărbatul, se înțelege, preferă compania agreabilă, la un pahar de vorbă, a celorlalți bărbați.

Continuă ! spuse Anca. Poate vrei o cafea să-ți dea avânt, volubilitate. Dacă beau și eu, poți să vorbești până

mîine, în neştire, nu te va întrerupe nimeni. Iar mai târziu, în faţa şevaletului. vei fi opus celui de acum. Şi asta te va ajuta.

Plec. Mi-am dat eu seama că te plictisesc. Îţi mulţumesc că m-ai primit. Acum preşimt, timpurile care au fost or să revină iar. Păstrez cheia. Suntem tineri, nu? Speranţa ne dă acest drept.

În timp ce Gelu părăsea încăperea, Anca se ridică în picioare, mută de uimire, cu buzele fremătând nestăpânite. Când uşa de la intrare se auzi închizându-se în urma lui, ea înaintă nehotărâtă spre fereastră. Afară ninge. Şi printre fulgii jucăuşi, văzu, ca la un consemn dinainte stabilit, o multitudine de culori luminoase, două predominante: galbenul şi verdele. Se simţea copleşită de acea imagine, se moleşise de-a binelea, era fericită. Din mulţimea nuanţelor de verde alese verdele crud. Îl luă cu ea în gând şi porni hoinară... Se afla pe o pajişte întinsă de munte, în jos, spre poalele lui, se întindea o pădure seculară. Sus, crestele sure, golaşe, iar mai sus, cerul azuriu, străpuns de raze galbene, molatice. De jur-împrejur, în zările albastre, se vedeau câmpii ceţoase populate de oraşe minuscule... Un coş de fabrică îi aminti pe neaşteptate de cei ce muncesc ziua şi noaptea. Era o imagine pierdută, fumurie. Urmă chemarea ei abia desluşită şi porni mai departe... Se făcea că e căsătorită cu Gelu de mai mulţi ani. Amândoi erau tineri, frumoşi, entuziaşti. El se ocupa de tehnică, ea era desenatoare. Anca şi l-a închipuit întotdeauna un posibil cercetător, îl vedea chiar inventator. Dealtfel nu găsea deosebiri de nestrămutat între creaţia artistică şi cea ştiinţifică. Un bun sculptor ar fi devenit poate un excelent chirurg, şi invers, dacă fiecare îşi alege un alt drum, un alt scenariu al vieţii sale... Lucrau amândoi în atelierul de proiectare, undeva la etajul doi. Dimineaţa mergeau împreună la fabrică, după program se întorceau împreună acasă... În ultimul timp Gelu dădea semne vădite de nelinişte. După serviciu se odihnea puţin, apoi citea. În fiecare zi la fel. Avea cărţi, atlase, enciclopedii groase, frumos colorate. Îndrăgea mult şi artele plastice. O dată, găsi în sertarul biroului său câteva poezii. Una, dedicată lui Dali.

Tu care ne urmărești,
hoinărind nepăsător,
prin harurile tale ai zămislit :
Doi copii amenințați de o privighetoare.

Tu care fluieri haihui,
cu penelul pe pânza pictată nicicând,
ai însuflețit :
Insistența memoriei.

Acum visul tău este :
Mașina intra-atomică
a Noii Renașteri...

Alta suna așa :

În Demiurg n-ai crezut niciodată :
ești zămislit de visul străbunilor tăi.
De ce atunci femeia nu înseamnă
decât ascunzătoarea amanților ?

Când o privești vezi
plaja întinsă și nisipul auriu.

Gauguin a pictat fetele din Tahiti — multe fete ;
astfel a murit departe de Franța.

Nu uita ! Femeia din Avignon
e femeia ecuatorului
adusă de cubul lui Picasso...

În fiecare zi găsea alte poezii, unele pline de fantezie,
altele abia încropite. Toate emanau imagini vii, culori
calde, pe care numai Gelu le vedea și le simțea cu ade-
vărat.

Când pajiștea verde crud de pe înălțimele muntoase
rămase acolo unde poate nici nu exista, Gelu plecase de-
mult. Anca se răsuci pe un picior și ca în transă se în-
dreaptă spre fotoliu. Se aplică în față, dar numaidecât
avu senzația vagă, perceptibilă totuși, că ea și Gelu ar în-

căpea în acel fotoliu, pe aceeași latură a lui, lipiți, contopiți — două idei ale unei fraze unice, care în mintea ei putea fi un pasaj muzical armonios, înălțător... Își lăsă imediat capul pe umărul stâng, cel din dreptul inimii. Închise ochii pentru o clipă și atunci i se relevă adevărul. Da, îmi amintesc, poeziile astea mi-au fost recitate de Gelu. Deși nu mi-a spus, acum înțeleg: sunt scrise chiar de el... Ciudăt! Nu mi-l pot închipui altfel decât cum e — aiurit, dar fermecător.

IV

Azi a fost o zi mare. Nu mi-am închipuit niciodată cât de înălțătoare, de luminoasă poate fi o zi monotonă de iarnă... Era lume multă acolo, iar Dima a fost la înălțime, a vorbit însuflețit, foarte însuflețit. Nu credeam că înțelege arta, pictura, atât de bine. Mi-a dat o lecție, unică și neașteptată, irepetabilă poate. Experiența celor în vârstă nu-i de neglijat. Până azi trăiam încredințat că Dima e un afon. Ce păcat, mare păcat, că pictează numai sporadic, în scurtul interval dintre două sticle de coniac. Și-a dovedit oricum generozitatea... Sunt sigur acum că Lena i-a vorbit de mine, ea i-a inoculat ideea cu expoziția mea. Și-apoi, i-a fost ușor să mă sprijine, fiindcă l-a impresionat tenacitatea mea, și-a amintit de tinerețea lui.. Nu toate tablourile mele s-au situat la nivelul artistic pe care l-am dorit cu atâta ardoare, dar nu puteam amâna vernisajul, ar fi însemnat o mare șansă, ce spun, o unică șansă pierdută pentru mult timp... Se cuvine încă de pe acum să mă gândesc la viitoarea „personală“... Ce fericiți sunt! Noaptea trecută n-am închis un ochi și cu toate astea nu mă simt obosit. Aveam tot timpul în minte figura mea surzătoare, eram pur și simplu încântat de mine însumi, nu mă interesau cei din jur, nici Anca nici Lena, eram năuc.

Lena m-a îmbrățișat fără sfială, în văzul tuturor, mi-a atins de două ori obrazul cu buzele întredeschise. M-a înfiorat. Anca mi-a atins mâna, apoi a dispărut... Ce mai, trebuie să mă iau în serios, în foarte serios, calea mi-e liberă de-acum. O să-ncep lucrul de mâine, chiar așa, vreau o reușită deplină, nu ca asta... Da' ce se aude? De când s-a pornit vântul ăsta năprasnic? Mai înainte ninge liniștit, cu fulgi mari, nepăsători... iar acum! De

ce-o fi plecat Anca, ce nu i-a convenit? Că m-a îmbrățișat Lena? Eram în văzul tuturor, ce puteam să fac, s-o resping? Dima, m-a îmbrățișat și el: Prima ta expoziție are succes, mi-a șoptit. Ești pictor adevărat! Dar trebuie să ne-o demonstrezi în continuare... O, ce vânt colosal! Adevărat uragan. Să mă învelesc bine ca să nu răcesc. Ce sinistru sună aerul când se înfurie, parcă se izbește de stânci uriașe, ascuțite ca săbiile. Pentru viitor îmi propun să realizez lucrări originale care să mă impună. Doar n-o să rămân un pictor oarecare toată viața. Peste câteva zile n-o să-și mai amintească nimeni de mine. Vin alții la rând, mai talentați poate... Drace! Ce urlă vântul ăsta. Vânt nebun! Cine are nevoie de el? Nimeni... Să nu mă grăbesc, să pictez pe îndelete, deviza mea să fie — picturi impecabile, perfecte. Da. Și un stil nou, personal...

Ciudat, foarte ciudat, unii pictori au pictat doar cincisase tablouri sau au zugrăvit câteva personaje biblice pe peretele unei catedrale și cu toate astea numele lor dăinuie peste veacuri. Alții, mii de tablouri, schițe, desene, altare și nimeni nu-și mai amintește de ei — s-au topit pentru totdeauna în masa amorfă a pictorilor minori. Rămân numai excepțiile, scipirile, nu cele de-o clipă, ci geniile... S-a stârnit iarăși vântul. Ce mai vrea iarna asta de la noi? Nu-i deajuns că suntem atât de trecători prin viață? Ce vrea natura asta nemiloasă, după ce că e zgârcită — ne-a înzestrat cu puține calități — acum ce vrea?... Eu sunt oare talentat? Ei ce cred despre mine? Își spun, desigur, că sunt mai talentați, nu?... Ce să-i faci, în mintea noastră obtuză, nu ne dăm pe zece ca alții. Sunt pictori care au expus și ei, te miri ce, în expoziții de grup, dar se cred, tembelii, mai buni decât pictori cu șapte-opt „personale”. Și culmea! Îi blamează peste tot, îi atacă furibunzi drept în față. Prin spate, nu mai spun, le-ar da cu cărămida-n cap — de fapt, dacă ne-am pune în locul lor, nici n-au ce pierde, anonimatul? Sunt cumpliti... ca uraganul ăsta. Spulberă zăpada, golește străzile, o să le facă cenușii-cenușii, de n-o să-ți mai vină să ieși din casă... Individul, oricare ar fi el, nu-și cunoaște valoarea, o exagerează sau o subapreciază. De aici, atâtea necazuri, mari, mici, oricum necazuri...

De ce a plecat Anca atât de repede ? Ce nu i-a convenit ? În liniștea mormântală ce se așternuse deodată, în timp ce Dima vorbea, o cercetam asiduu cu privirea, încercam să-i intuiesc gândurile, reacțiile. Ea îmi vedea pentru prima dată tablourile. Vina e a mea, trebuia să i le arăt mai demult. Nu-i nimic, ce, le-a văzut acum, e mai bine așa. Prin această expoziție mi-am dat voalul deoparte. Îmi văd toți sufletul, caracterul. Sunt ca o ferastră deschisă și luminată. Sau ca la radioscopie — cine vrea îmi vede inima, ce-i bun, ce nu-i bun în ea, zvâcnirile ei neconținute... Până de curând mă interesa mesajul creației mele —sper să aibă unul — și iată, în noaptea asta de veghe mă chinuie un gând : am dat oare la iveală tot ce-i mai nobil în mine, luminându-mi calea măcar c-o fărâmbă din țelul meu neîncetat, visul arzător al copilăriei — formarea conștiinței pure, sentimentul celorlalți la acest ideal ?... Cu ochii larg deschiși, scrutând întunericul, constat : sunt pe drumul cel bun și, poate, luminos al devenirii mele ; cei mulți, lor le vorbesc acum, sunt departe de mine, nu-i cunosc, nu le știu opiniile. Se prea poate ca tocmai ei, acei anonimi, să fie impresionați, să-mi fi rămas sincer recunoscători... Nu cred că Lena face parte din ei, iar pe Anca un zid nebulos o înconjoară. Dacă va fi ironică când ne vom revedea, pot să deduc că i-a plăcut sau am dezamăgit-o ? Cum mi s-a întâmplat mie odată. Cunoscusem prin cineva un poet. Prima impresie a fost excelentă. Dar într-o zi am dat peste unicul său volum de poezii. Cumplită decepție ! Nu sunt cunoscător în ale poeziei, dar pe el nu numai că nu l-am înțeles, mai mult, m-am gândit serios dacă nu e cumva anormal. De-atunci, nefericitul, l-am ocolit mereu. Ce bine era dacă nu-l citeam, ne-am fi împrietenit, poate, și peste tot l-aș fi lăudat neîncetat. Acum suflu și în iaurt. Privesc sceptic către oricine se recomandă drept poet... Mai am și eu de învățat, se vede. Chiar și în pictură. Maeștrii renașterii stăpâneau mai bine decât mine tehnica combinării culorilor, a nuanțelor ce se pierd în clar-obscur, cu toate că ei „imitau“ Natura, nu lucrau în felul ei, creînd forme cromatice nedezvăluite de Ea ochiului uman. La pictorii contemporanii și conturul obiectelor e altfel, nemaîntâlnit în „mediul“ de inspirație — umflat,

distorsionat, alambicat, într-un cuvânt : deformat. Criticii îl consideră însă adesea, inspirat, atractiv, original... Și cu esența picturii — culoarea — se întâmplă la fel. Unii pictori pictează într-o singură culoarea, născocind prin talent și sânguință creatoare o infinitate de nuanțe pentru care criticii depun neobosiți coroane de lauri pe capetele lor. Pe unii îi ridică la rang de genii. Altor critici, dimpotrivă, li se par umflate bine, nefondate aceste argumente estetice. Ele continuă totuși să apară în reviste, cărți, în comentariile radio și televizate. Dacă organele de ordine publică n-ar fi vigilente, acei critici, minori, desigur, le-ar scrie și pe garduri, cu semnătura de certificare alături, întrucât ei știu că privirile oamenilor sunt atrase de literele uriașe din dorința de-a afla ce lozinci noi au mai apărut.

Când am vizitat muzeul literaturii, am văzut acolo, în vitrinele ticsite de cărți, primele ediții din operele unor scriitori cunoscuți, pasionați și de muzică, film, arte plastice. Cred că aceștia sunt creatorii desăvârșiți, deși ei au obținut rezultate remarcabile numai într-un domeniu. Tot așa vreau să fiu și eu, talentat în toate, gata să realizez o operă perenă care să-mi asigure gloria artistică mult râvnită. Să trăiesc apoi în pace, mai departe, anonim obscur, dar., vezi bine, până la un punct ; în caz de ceva, de provocarea cuiva, să am argumentul forte să-i dau cu tifla : Nu te lega de mine ! Eu sunt artist, pictor și poet !... În nimicnicia noastră ne credem întotdeauna *cineva*. Întocmai ca cei doi sculptori pe care i-am cunoscut. Fiecare susținea fățiș că el e cel mai bun. Disputa înverșunată i-a adus în stare de a ignora orbește critica și publicul. Dar s-au împăcat, postum. Municipality le-a repartizat locurile de veci unul lângă altul. Vorba ceea, cine se aseamănă și în mormânt se adună. Încât o să aibă timp să discute și acolo : „Eu sunt mai bun !“. „Ba, eu sunt mai bun !“...

Pentru mine e prea devreme să mă gândesc ce va fi peste nu știu cât timp. Mi se pare absurd. E ca și cum m-aș strădui să descifrez niște hieroglife pe care *cineva* mi le-a aruncat în față., fără nici un avertisment, fără nici o lămurire prealabilă. Și totuși, acele „hieroglife“ poartă în ele germenii viitorului ! Fiindcă el există și va exista în-

totdeauna, în afara voinței noastre... Timpul transformă obiectele și ființele în pulbere albă purtată de vânt în văzduh, numai *imediat*-ul e palpabil cât de cât. Mai departe nu știm ce se întâmplă, dacă rămâne ceva, o fărâmă cât de mică, netopită în acel nimic absolut sau în acel nimic lipsit de valoare, inutil. O întrebare se impune, totuși : ce trebuie să fac eu ca să rămână în urma mea o dâră, subțire-subțire, sau măcar un punct din acea dâră subțire oricât de mic ar fi el ? Gloria antumă nu mă mulțumește decât pe moment. Vreau o faimă neperisabilă, infinită. De-aceea am lucrat asiduu, neîntrerupt, ore, zile, săptămîni, luni întregi : ca să-mi asigur un succes răsunător care să mă salte iute pe prima trambulină, și de acolo mai sus, până la ultima — apoi saltul mortal întru nemurire...

Vântul nu se mai aude, a încetat... Ce bine e în liniște. Te gîndești la ceva, apoi adormi. Un somn de copil, un somn binevenit. Măine o să văd de ce a fost în stare vi-vornița asta turbată., pentru ce s-a zbatut atât... Vântul... măine ce va fi... ce vroiam să fac... ?...

V

Mă bucur nespuse de mult de succesul tău, spuse Lena pășind cu dezinvoltură în atelierul lui Gelu. De-acum aici îți duci veacul, de ce? E drept, criticii n-au fost prea generoși cu tine, dar au recunoscut cu toții — ești foarte talentat!

Criticii nu văd prea departe, spuse Gelu ofensat. Și mie mi se par ridicoli când declamă afectați: numele acesta va rămâne, în rest nimic. Ce rost au astfel de afirmații? Pe cine ajută?... Într-o revistă am întâlnit odată o frază cel puțin contradictorie. „Știm cu toții că pictorul X e foarte talentat, dar nu-i reușește aproape nimic“. Mă întreb atunci, de unde știe acel critic că pictorul e talentat, dacă nu-i reușește nimic?... Altădată un autor spunea: „E un talent remarcabil, dar a sculptat prea puțin, încât nu va urca niciodată în trenul nemuririi“. Un artist sau un om de știință când simte chemarea de a lucra, se gândește oare neapărat la locul de veci în rândul numelor ilustre? Cu ce-l încălzește pe el, după ce nu mai e, dacă numele lui va dăinui sau nu peste veacuri? Cei ce gândesc astfel transformă o simplă iluzie în realitate... Atunci când religia era atotcuprinzătoare oamenii se gândeau la viața de apoi, la înviere și reîncarnare. Acum, se pare, pretențiile lor au coborât mai jos. Mai târziu ce va fi? Ce himere absurde vor mai născoci?

A, tu pictezi pentru o glorie antumă, spuse Lena.

Posibil. Numai că eu vreau, mai întâi și-ntâi, să am conștiința împăcată că am realizat ce mi-am propus. E o chestiune de autodepășire. Am desigur nevoie, o necesitate stringentă, aș spune, ca tablourile mele să placă și altora, să fie apreciate de public. Altfel, talentul — dacă există, munca irosită n-ar avea nici o rațiune, ar fi un

nonsens... Să ne gândim, de pildă, tu ai construi o casă, presupunând că știi dinainte că de îndată ce o vei termina va fi demolată, iar ca despăgubire nu vei primi nimic, absolut nimic? Sau alt exemplu. Să presupunem că pe o insulă pustie naufragiază un sculptor de geniu. El are acolo blocuri masive de marmură de cea mai bună calitate și instrumente pentru a sculpta. Să ne închipuim iarăși, prin absurd, desigur, că el știe cu certitudine — pe acea insulă nu vor ajunge oameni, mai mult, peste câteva timp ea va dispărea înghițită de valuri într-un cutremur catastrofal. Tu ce crezi, el se va mai apropia cu dalta în mână de blocurile uriașe de marmură ca să sculpteze ceva?

Povestea nu-i simplă, ai complicat-o depășind cadrul normal, spuse Lena. Mi-ai prezentat un caz de excepție...

Nu, protestă Gelu. M-am gândit la altceva. Peste mii de ani operele artistice își vor pierde valoarea, fără a mai considera că poate nici nu se vor păstra până atunci, vor dispărea, se vor distruge.

Eu, dacă aș fi în locul acelui sculptor, n-aș face nimic, spuse Lena. Aș rememora tot ce-am văzut în viață, tot ce-am simțit, în așteptarea clipei fatale... Un artist de geniu s-ar putea să prefere ca în loc să lăncezească să facă ceva, inutil, desigur, de vreme ce nimeni nu va ști niciodată ce a realizat el, acolo, pe insula lui. Pe om îl caracterizează gândirea, munca creatoare, elanul vital și — de ce nu? — iluziile. El nu se întreabă neapărat ce va fi peste nu știu cât timp... Dacă am proceda așa, să facem la tot pasul calcule, n-am mai întreprinde nimic, am renunța pur și simplu la orice. Am trăi precum cei în vârstă, din amintiri disperate, anemice...

Gelu căzu pe gânduri decepționat; era o decepție ușoară, mai mult aparentă, întrucât Lena îi întărea prin cuvintele ei propriile-i convingeri, chinuitoarele lui neliniști... Și iată, pentru a nu știu câta oară, el o vedea parcă dinaintea lui pe Anca, nu pe Anca cea ironică, suspicioasă, ci pe cealaltă, mai demult, din primele zile când se cunoscuseră: generoasă, binevoitoare. Lena devenise între timp profundă în gândire întocmai ca Anca, i se dezvăluia astfel o trăsătură nouă, nebănuită, a personalității sale, pe care, o neglijase până atunci, în care nu

crezuse cu tărie niciodată. Unele idei mărețe ce emanau de la ea i se păreau accidentale, coincidențe de moment cu propriile-i opinii... Se gândea fără să vrea la ceva fantastic, ceva de neimaginat. Uneori avea impresia trăsnită, neverosimilă că Lena, îndeosebi ea, îi fură ideile, le vede prin țeasta lui ca pe niște ideograme fluorescente pe care apoi le descifrează cu succes. Nu-i exclus, își spunea Gelu, ca Lena să-mi ghicească gândurile, întrucât ochii mei, buzele, răsucirea mâinilor și celelalte gesturi alcătuiesc laolaltă acele ideograme combinate, concentrate, pe care ea le înțelege întocmai, așa cum o dorință acerbă poate deveni molipsitoare pentru persoana asupra căreia îți exerciți forța de seducție.

De ce ai venit, mai e cineva bolnav ? întrebă pe un ton rece Gelu ; și privirea lui iscoditoare n-o slăbea o clipă, îi urmărea orice mișcare.

Lena sesiză schimbarea, inflexiunea din glasul lui, aștepta, însă, tăcută valul următor.

Sau, poate, pictorul Dima te-a trimis la mine să-î reînnoiești felicitările ?

Nu știu ce-i cu tine, și-apoi, ce ai cu Dima ? Te-a susținut, nu ? Eu l-am rugat.

Desigur, tu erai aceea !

O meritai, de asta am făcut-o... Dima e unchiul meu vitreg.

Unchiul tău ? ! își holbă Gelu ochii. Până acum nu mi-ai vorbit de el.

Ca orice femeie cu spirit de observație, am remarcat atitudinea ta rezervată. Am pus la mijloc orgoliul profesional. Apoi, diferența de vârstă, e cu peste treizeci de ani mai mare decât tine... Trebuie să recunoști că te-a susținut până la capăt. A vorbit frumos de tine, de picturile tale. Nu cred că i-a fost ușor, el vede altfel, altcumva decât voi, moderniști...

De ce-mi aduci atâtea argumente ca să-ți justifici o intervenție pe care nu ți-am cerut-o ? Chiar dacă aș fi știut cine-i Dima, n-aș fi îndrăznit.

Da, recunosc, am greșit. Îți cer iertare, rosti mios Lena. Gândește-te, totuși. Majoritatea debutanților se află sub protecția unui nume, un critic, un artist care

crede în șansa lor, Eu cred în tine — și-am ținut seama de imboldul acestei încrederi.

Cuvintele ei i se păreau cuvinte de-ale lui ce se strecurau imponderabile, prin vârtejuri ciudate, de la el către ea și înapoi ; un joc superfluu de opinii, puse față-n față, încât te intraebai fără să vrei ce rost are, unde duce, cât timp se pierde. Timpul, iată adevărul inexorabil ! Mai palpabil, mai scâitor nimic nu e, gândea Gelu. El ne aduce pe lumea asta, el ne reduce, apoi într-o clipă o întâmplare nefericită ne răstoarnă înapoi de unde am venit. Sau, alteori, un episod insignifiant de viață, căruia îi dăm o inexplicabilă amploare, stârnește în noi melancolia, devenim pe loc profunzi, dezagreabili... Iar á doua zi o luăm de la început cu mult elan. Dar care e menirea noastră nu ne spune nimeni niciodată. Viața în sine are un scop ? Pasămintele, doar Marele Orb știe adevărul, un adevăr atroce ca și timpul...

Ai spus „încredere“ ? întrebă el.

Lena clipea neobosită din pleoape ca o veveriță incotoșmănată în propria-i blană, gata s-o zbughească de îndată ce-ar fi simțit ultrajul cuvintelor și privirilor sale iscoditoare.

Da, am folosit acest cuvânt, spuse cu întârziere și un fior rece făcu ca inima să-i zvâcnească cu putere. Nu știu de ce insiști...

Îmi răsuna în minte — zâmbi larg, bonom, Gelu. Vreau să știu, a fost ultimul tău cuvânt ? Frumos zis : „imboldul acestei încrederi“. Încep să cred ce-mi spui. E o izbândă pentru tine.

Lasă , nu exagera ! răsă Lena — un răs apăsător și inciudat totodată. Venisem să văd ce faci, doar atât, iar tu, capricios și răsfățat cum ești, îmi atribui un ascendent moral asupra ta în care nu crezi nici tu...

Nu știu ce rost are discuția asta, își spunea Lena, în clipele de tăcere apăsătoare. Nu ne-am înțeles și noi măcar o dată impecabil, ca un frate și o soră, ca doi oameni apropiați. Și el știe, desigur, că am și eu dreptate. Iată, acum face, n-are argumente... Bărbații sunt bărbați când acționează... Noi, femeile, suntem altfel, trăim în prezent, prețuim mai mult ziua cea de azi, întrucât mâine se poate să fie prea târziu, să fim deja bătrâne. Ce speranțe

îți rămân atunci?... Bărbații apreciază gândirea, se vede, ei sunt făcuți pentru a crea. Sacrifică totul pentru o idee, care până la urmă nu-i ajută cu nimic... Există și între ei o rivalitate, ca și între noi. Ei se zbat pentru a-și propaga ideile, noi ca să ne facem frumoasă ziua, clipa efemeră. E o discrepantă, nu?... Gelu, de pildă, devine irascibil și ireverențios când discută „fleacuri“, dar se aprinde, se lansează, cum se spune, când e vorba de filozofie, artă, știință... Nu-i place nici sportul, nu l-am auzit vorbind de așa ceva. Ce mai, nu-i ca ceilalți bărbați, e ciudat! Asta îl face mai atrăgător, opune rezistență și degajă în jurul lui o aureolă de mister, de bărbat neînțeles de semenii săi... Astăzi — cred c-ar recunoaște și el — am făcut față discuției, i-am răspuns logic la întrebări și provocări, le pot numi așa fără exagerare...

Scârțâind parcă dinadins din toate încheieturile, ușa se deschise și în prag își făcu apariția doamna Sima, înfocșolită cu un turban negru în jurul capului care, după spusele ei, făcea minuni protejându-i mandibulele de curentul infernal de pe săli. Când dădu cu ochii de Lena, își întoarse privirea uimită spre Gelu. El o întâmpină protocolar și întrebător, cu zâmbetul rămas pe buze. Lena se răsuci elegant într-o parte. Secretara înaintă atunci sprinten spre mijlocul încăperii. În timp ce Lena privea tăcută pe fereastră, doamna Sima se apropie de Gelu, se ridică pe vârfurile cizmulitelor înalte și îi șopti câteva cuvinte la ureche. Acesta ascultă cât ascultă, apoi deveni sobru.

Vin imediat, doamnă — spuse cu glas tare, necontrolat. Sau nu, lăsați! Îl invit aici. Rugați-l să aștepte câteva clipe.

Doamna Sima aprobă prin mișcarea discretă a bărbiei privi iarăși, ostil spre Lena — care le arăta spatele — și, înainte de a ieși, își mai întoarse încă o dată capul înfocșolit spre Gelu, tuși semnificativ, că adică, vezi bine, ea e răcită... În liniștea ce se așternuse deodată, se auzea doar lipăitul pașilor mărunți ai secretarei răsunând pe hol în jos. Gelu se dezmetici abia după ce descoperi că Lena aștepta deja, tăcută, lângă el; venise încet, pe nesimțite, ca o umbră adâncă și parfumată, adusă de o iluminare tardivă.

Trebuie să plec, anunță ea într-un târziu, luând multismul lui Gelu drept invitație în acest sens. O să mai trec pe aici, vreau să urmănesc din aproape evoluția ta — zâmbi strengărește. Să știi, nu sunt o piedică în calea ta! Și nu te mai frământa atât, sunt aiurită, recunosc, dar intervenția mea a fost binevenită.

Lena își îmbrăca paltonul. Apropiindu-se de ea să o ajute, lui Gelu îi năvăli în nări un parfum amestecat, încât se retrase fără să vrea un pas înapoi... Și când Lena cobora scările de una singură, ritmul sacadat al pașilor ei îi aminti de doamna Sima. Nu se grăbea însă, simțea chiar o ușoară satisfacție să-l lase să mai aștepte pe inopinatul musafir. Își făcea în minte planuri ridicole — cum să-l întâmpine, ce să discute, fiindcă îl știa exigent pe pictorul Dima. De ce venise președintele filialei? Era o altă întrebare, prima, firește, deși nici un răspuns nu-l mulțumea pe deplin.

*

Cine ar fi crezut, în urmă cu o lună, că în numai două zile atelierul tău va fi gol? spuse pictorul Dima de cum se văzu așezat în scaunul oferit cu condescendență de Gelu. Nici măcar eu. Și, vorba ceea, când am intrat pentru prima dată aici, știam bine cu ce scop... Dar sunt mulțumit, adăugă. Nu m-am înșelat. Iar tu, se vede, te-ai străduit să nu ne dezamăgești... Rămase tăcut, meditativ, cu un surâs pierdut pe buze, de parcă atunci își amintise ceva plăcut sau de cineva drag ce-l chema înapoi, în trecutul îndepărtat. Apoi scutură din umeri: Da' e frig aici.

Nu mi se pare, spuse Gelu. Poate m-am obișnuit eu...

Da, obișnuința, e a doua natură, rosti celălalt... Și cum te simți după succesul dobândit? Sau te-ai obișnuit cu gândul că ai devenit pictor adevărat?

A trecut și asta, zâmbi Gelu. Mă preocupă mai puțin ce a fost...

Reflectezi deci asupra viitorului?

Nu sunt sigur, spuse Gelu. E prea devreme să mă gândesc. Pretențiile vor fi oricum altele, îmi dau bine seama.

Desigur, întări Dima. Nu sfârșim cu bine o treabă și ne așteaptă alta mai dificilă. Și arta nu face excepție de

la această regulă pe care suntem datori s-o respectăm. Am urmat-o cândva și eu, acum mai puțin — succesul mă ocolește, nu mai e de partea mea. Mi se pare firesc. Fiecare lucru trebuie făcut la vremea lui, altfel vom eșua lamentabil în tentativa ambițioasă de-a mai stoarce ceva din noi, când de fapt nu mai avem ce. Mai mult, o atare efortare poate deveni fatală... N-ăr trebui să vorbesc așa, dar nu știu ce anume mi-a amintit de tinerețe, de entuziasmul generos al acelor ani. El n-a dispărut, s-a diminuat doar în mod simțitor. Și scurgerea inexorabilă a timpului mai adaugă și alți factori, știi care... Volajul, gimnastica ce o practicau zilnic, discuțiile academice, femeile nu mă mai interesează; sau, prea puțin. Mi-a rămas doar... da' să te întreb ceva: când îmi faci o vizită? Acasă, zic. Lena, nepoata mea, insisită... Doi colecționari de obiecte de artă vor să achiziționeze câteva din tablourile tale. M-au întrebat pe mine, dacă ești dispus să execuți lucrări la comandă... Eu n-am promis nimic, să știi, am vrut să discut cu tine... Ei, ce spui?

Întrebarea produse ineluctabil o schimbare în mintea lui Gelu. Pictorul Dima i se revela, deodată, într-o lumină nouă, imprevizibilă. Se simțea frustrat și contrariat, stăpânit de suspiciune. Atât de binevoitor, de îndatorat nu-l văzuse niciodată; pe jumătate doar, la vernisaj. O făcuse însă semet, distant... E și el om, gândea Gelu, la urma urmelor un muritor ca toți ceilalți, deține o funcție, joacă un rol, de care — curios — nu vrea sau se prefacă că nu vrea să profite... Poate o face din altruism, loial, poate Lena a avut o înrâurire favorabilă, iar eu îmi închipui enormități, mă autosugesionez, îmi fac singur rău, ca un om de paie ce sunt. De ce mă frământ atât? Hotărât e să rămân eu însumi...

M-ați surprins, nu mă așteptam — găsi scuza de rigoare. Nu m-am gândit să-mi comercializez arta... Și-apoi, mai e ceva. Dacă în ce privește vânzarea unor tablouri la care nu țin prea mult sunt de acord, altfel stau lucrurile când e vorba de comenzi.

Mi-e teamă că nu înțeleg, interveni Dima, întrucât Gelu se oprise uluit de propriile-i cuvinte, de cutezanța sa. Fii, te rog, mai explicit.

E un subiect delicat, îndrăzni iarăși Gelu. Știți și dvs.:

timpul ! De-acum, până nu știu când, voi avea puțin răgaz, doar clipele vitale de odihnă și masă, scurte plimbări în aer liber, atât... Înțelegeți, cred ?

Da, desigur, roști oaspetele nu tocmai sigur de el. Nu ți-ar strica totuși puțină publicitate printre persoanele cu influență, îți vorbesc din experiență. Cei ce te-au solicitat nu sunt personalități de prim rang, dar oricum doctori, avocați. Ar constitui pentru tine un pas spre o afirmare mai largă, cu priză la public. Operele de artă sunt cotate la un preț, știi doar cum e cu valoarea în artă, incomensurabilă. Prețul spune ceva, el crește peste ani, preschimbându-se în avantaj material și moral pentru artistul de valoare. Tablourile sunt comparate cu cele din colecțiile particulare, pinacotecii... Așa se clădește un nume, pas cu pas, piatră cu piatră, până în vârstă.

N-am la îndemână argumentele să vă contrazic, mărturisi amfitrionul. Vedeți dvs., eu am niște gânduri mai vechi, planuri, dacă vreți, la care nu renunț deocamdată... Nu vreau să mă împart în două, să lucrez pe apucate, așa da totul peste cap.

Știi, reveni Dima. Cel ce stă în fața ta, cu chelia asta dizgrațioasă, cu figura asta colțuroasă și ridată, a fost și el tânăr și, crede-mă, înzestrat, nu abuzez deloc... Dar nu asta vroiam să-ți spun. Te voi uimi, te voi dezamăgi poate, află însă : cu douzeci și cinci de ani în urmă, exact cu atât, British Museum of Arts mi-a achiziționat două tablouri dintr-o expoziție internațională la care am participat. Cu banii primiți, lire sterline, am făcut o excursie de studii în Austria. Și dacă azi nimeni nu mai vorbește la superlativ de mine, ba, știi bine, sunt bârfit pe la colțuri, ți-o spun din capul locului, postul ce-l ocup în cadrul filialei l-am dobândit pe merit ! De aceea, uneori, cu cei pe care nu-i cunosc și mi se par prea ambițioși, netaleantați, sunt aspru, intransigent.

Dima se ilumină parcă de ideea tardivă că-și vorbește sieși, zadarnic ; privea descumpănit spre celălalt, foarte tânăr, care-și însușea în schimb cuvintele lui ca pe o motivație imperioasă, un avertisment desuet pentru ceea ce a fost și poate o prevenire abilă pentru ce va urma.

Nu aduc în discuție și alte argumente, continuă prudent de astă dată Dima. Nu vreau să devin subiectiv.

Francezii au un proverb : *La comparaison n'est pas raison* *. Abstractizând, orice dizertație poartă în sine o notă personală, tertipuri, să le spunem subtile, de a influența, de a trezi în mintea auditorului iluzia unui avantaj. Vorbitorul se lasă adesea pătruns de ceea ce spune, pierde însă din vedere unele lucruri : situațiile sunt variate, foarte variate, iar indivizii, știi doar, se comportă, acționează cum crede de cuviință fiecare. Cât despre intelect, despre talent n-are rost să-ți mai spun cum sunt, deduci singur. Iată de ce rezultatele nu se ridică niciodată la nivelul declarat al intențiilor, rămân de cele mai multe ori de circumstanță, irelevante.

Cufundat într-o liniște tipică, Gelu reflecta detașat asupra „teoriei” pictorului Dima, sub impulsul lăuntric, arzător și iminent de a se mărturisi ; prilejul așteptat nu trebuia scăpat !. Profită deci de tăcerea prelungită a oaspetelui, și, pe ocolite, — președintele filialei părea dispus să-i audă și lui glasul în ziua aceea — se dezlănțui impetuos :

Apropo de vârful piramidei de care vorbești ! își clătină puternic capul. Ca să ajungi sus, cât mai sus, se cuvine să clădești robust, încât construcția să nu se năruie la cel mai mic cutremur. Fiecare piatră trebuie să se sprijine bine pe celelalte și toate la un loc pe o temelie solidă ce nu se afundă în nisip, altfel avem șansa indzirabilă ca vârful piramidei să nu se înalțe prea sus. Doar ultima, numai ea, nu susține nimic, în afară de cerul schimbător ; aceea — piatra, cărămida, ce-o fi ea — se vede hăt departe și are menirea ei : înfățișează ochiului avizat cota atinsă, deși prin comparație poate fi minusculă, neînsemnată. Și analogia poate continua... Într-o piramidă faraonică, să zicem, blocul de piatră diform are autonomia lui, nu e legat organic de celelalte, în schimb, proptește sus și reazemă jos. Cu opera de artă e altfel — depinde de cazna și rutina creatorului, dar nu e pur și simplu o prelungire a idoma acestora.

Gelu simțea ca un ascuțit tăios plictisul, surescitarea manifestă a lui Dima, freamătul mâinilor, tactul sâcăitor

* Comparația nu este argument.

al bocancului. Își spunea : nu-l voi ajuta, orice-ar fi ! Începea în minte formulări frontale — nu e ușor, se știe —, abia-și urmărea zborul gândurilor, culmile nebănuite ale ambițiilor... Schimbă tonul, o lăsa mai moale, să-i sugereze fortuit ideea, visul, abstracția, cum o numea... Ceilalți — își amintea —, lucizi, avizi de clipă, spuneau : trăiește-ți clipă ! Ceva practic, concret, cereau ei insistent. El încerca de unul singur altceva — tânăr, înzestrat, nesupus canoanelor, Gelu vroia să afle primul : lumea toată o să cadă în nesimțire, sătulă de dădăceala artei ?... Avem nevoie de noi forme, șoptea cu înfrigurare, mijloace novatoare, rațiune... Colosal ar fi să-și găsească adepți — prieteni, cunoscători, în pas cu vremea, promotori ai schimbărilor profunde. E o chestiune de adaptare, întocmai cum o plantă și-a creat de-a lungul erelor spini protectori, iar acum stratul dublu de clorofilă densă contra poluării...

S-o luăm altfel, spuse cu un licăr de mulțumire lăuntrică în ochi. Cine se gândea, cine-și închipuia... sper să nu vă plictisesc ?

(Nu, rosti Dima absent. Continuă.

Cine se gândea, reluă cu înflăcărare Gelu, în urmă cu cincizeci de ani la televiziunea în relief ? Și iată, o avem ! Sau cine credea, tot atunci, în eventualitatea de a se trimite în timp util un obiect construit de om în alt sistem solar, cine ? Și iată, am realizat și asta ! Mai departe. Își poate închipui cineva în clipa asta ce va fi peste un secol ? Mă refer la tehnică și nu numai la ea... Mi se pare un gest nesăbuit să pretinzi a ști ? Totuși, zic eu, se impune de pe acum să forțăm puțin lucrurile, logica și intuiția noastră pentru a preîntâmpina viitorul. Iar *arta* — articulă ostentativ cuvântul — n-a stat niciodată în expectativă. E ridicol și neloial față de noi înșine să așteptăm cuminți, zicând : întâmplă-se orice, noi am făcut cât am putut ! E timpul să reflectăm, îmi spunea de curând un amic, asupra unei *noi arte*. Așa cum în știință apar de la o zi la alta discipline noi și arta reclamă prefaceri epocale... Ce credeți ?

Acest „Ce credeți“ îi venea peste mână pictorului Dima, apoi picase prea repede, ca din cer, era încă bezmetic, nu realiza unde-i zburau celuilalt gândurile, de ce

se căznea atât, ocolind abil o întrebare incomodă sau poate o rugămintă. Medita uluit la postura sa bizară. Îl asculta pe un tânăr pictor, mult mai tânăr decât el, până nu de mult un ilustru anonim, talent dubios, care, iată, în această încăpere sordidă, răcoroasă și găunoasă pe deasupra — atelier de lucru se numea — îl cicălea, îi împuia capul formulând comparații facile, probând pe seama lui concepții îndoielnice, preluate cine știe de unde fără nici un discernământ. Dacă-i aparțin, sunt zvâcniri de pește pe uscat, încercări bufe de a-și depăși condiția, de-a fi mai presus de alții... Îl copleșise pe neașteptate, odată cu frigul incuibărit în oase, un sentiment de repulsie. Regreta acum, inexplicabil, intervenția prin care îl favorizase pe Gelu. Scutură apoi din umeri — mirându-se de ce e în stare să gândească —, rosti rezonabil :

Elementul artistic original apare reclamat de ceva, un fapt, un eveniment remarcabil, altfel umblăm după cai verzi... ne irosim timpul. Să luăm un exemplu tipic — pictura modernă. A apărut, după opinia mea, ca replică la arta fotografică și cinematografică, la tehnică și știință, deși tentative de a se depăși specificul ei originar au existat încă din Renaștere sau mai demult. Știința, tehnica, celelalte arte, filozofia au influențat peste măsură pictura, încât azi există un amalgam de stiluri, o sumedenie de curenți, dificil de catalogat. Și ciudat, zi de azi apar altele, ultramoderne ce se vor mai mult decât actuale, gata să sară dincolo, în domenii străine artelor, să devină — ce spun eu — au devenit deja edificii mărețe, neînsuflețite ale kitsch-urilor...

Pictorul Dima rămase cu degetul arătător în sus ca un simbol ridicol. O poziție tăcută, meditativă și stupefiantă totodată, ce se voia molipsitoare și pentru Gelu. Să audă și el, de ce nu, clinchetul semnalului de alarmă imaginar, tras cu toată forța de afirmațiile lui... N-avu timp să-și formuleze în minte și alte idei pe care să le expună pățimaș, întrucât pe ușă intră săltăreată, cu tava avântată înaintea de parcă mirosul aburind de cafea o înăbușea, doamna Sima. Nu mai era reținută, infofolită, îmbătrânită, se machiasa strident și zâmbea larg spre Dima. Cu mișcări vădit încetinite, veselă și protocolară, îl îndemnă cu priviri languroase, apropiindu-se mult de

el, să servească cafeaua fierbinte dintr-o ceașcă mare, specială parcă. Repetă același gest, fără a zăbovi prea mult, în fața lui Gelu. Așeză apoi tava argintie pe măsuta apropiată. Surprinsă de muțenia prelungită a celor doi, deși totul decursese perfect, spuse :

Dacă mai doriți, aveți în cafetieră — și zâmbi din nou, larg, afectuos, în direcția oaspetelui...

A fost tipă bine la vremea ei doamna Sima, răsă zgomotos, cu subînțeles, pictorul Dima, de îndată ce rămăseră singuri, iar sonorul disonant al pașilor secretarei se topise înghițit de liniștea din jur. Păcat !... Să revenim. Ce spuneam ?... A, da ! își săltă mâna, care în ziua aceea nu vroia să stea locului. Vorbeam de kisch-uri. Ce mai, ne sufocă, o să murim, nu mai putem face nimic — și sorbi grăbit, zgomotos și grotesc, două înghițituri mari de cafea din ceașca tremurândă ce o ținea în mâna stângă ca să poată gesticula în voie cu cealaltă. Cât despre o „nouă artă“, de care-mi vorbești, nu știu, sincer, cine are nevoie de ea ? Și-așa sunt puțini creatori și admiratori autentici ai artelor. Și pictura nu face excepție. Influența ei asupra sentimentelor, asupra conștiinței omului e — s-o spunem deschis — limitată... Mă refer la nonartă, se înțelege. Și din nefericire pentru noi, modernismul e plin de astfel de „capodopere“...

Tocmai aici e hiba ! sări ca ars în picioare Gelu, ne-maisuportând acele zadarnice, parodice comentarii — și începu să cutreiere încrunțat atelierul gol. Noi, creatorii de artă, nu vedem departe, suntem miopi ! Publicul n-are nici o vină. El așteaptă, fremătând de nerăbdare, opere artistice impresionante care să-i readucă încrederea, optimismul. Și asta nu exclude noutatea, ba, o implică și mai mult ! Nu trebuie să-i plictisim pe oameni la nesfârșit cu stereotipe stiluri, cu teme repetate și repetabile, doar cu o mică deosebire : numele autorului ! Publicul pretinde mai mult — gesticula avântat Gelu. Vrea să simtă prezența artei ca pe o ființă dragă, în preajma lui în orice clipă... Trebuie să ne gândim cu seriozitate la reînnoirea artelor, la o nouă artă, abia atunci vom crede cu tărie în menirea noastră, iar harul mulțumirii de sine va izbucni cu forța unui torent subteran.

Și prin ce definești tu, mă rog, această „nouă artă”, pe care o susții cu mult zel ? rosti imperturbabil pictorul Dima.

De cum îi răsună în minte întrebarea, Gelu avu impresia că ideile lui, clare până atunci, i se ridicau deasupra capului, se împrăstiau prin cameră haotic, cuvintele nu se mai regăseau, nu se mai potriveau. Oaspetele dădea semne vădite de nerăbdare, noroc că-și aminti de ceașca mare de cafea pe care o ținea în mână ca pe un trofeu de preț dăruit din toată inima de doamna Sima. Sorbi cu nesaț câteva înghițituri mici de cafea, apoi își ridică privirea, ochii mici, inexpressivi, căzuți înăuntru, spre Gelu. El, nefericitul, încerca un sentiment amar de deznădejde, entuziasmul îl părăsise, trecuse pe lângă el, lăsându-l gol, mofluz. Nu înțelege, orice-aș spune, zise în gând, pare plictisit, nu-i dispus să mă asculte... Intențiile mele sunt bune, dar — la naiba ! — nu mai înțeleg nici eu nimic...

Vorbeam în principiu... rupse tăcerea așezându-se la locul lui, ocolindu-l pe Dima care-și terminase de băut cafeaua, dar își aminti numaidecât de cafetiera de pe masuță. Acesta se ridică triumfător — tava era aproape — umplu ceașca și când reveni la loc arboră imediat mimica rece, monotonă de la început.

Da, oftă disimulat. Ce spuneai ? — și sorbea din ceașcă dus pe gânduri ; aerul acela meditativ îți sugera, neîndoielnic, că abia acum aprecia cu adevărat gustul și aroma cafelei.

Teoretic e simplu... îngăimă Gelu. Și deodată : Da, sunt prea entuziast ! E foarte înțelept sfatul dvs. de a mă ocupa numai de pictură. Trebuie să urmăresc prin mijloace loiale afirmarea, consacrarea mea, cum spuneți. Sunt abia la început. Mai târziu aș încerca fundamentarea teoretică a ceea ce mi-am propus... Mă înspăimântă însă timpul, e necruțător, se știe. Dacă nu e de partea mea, ce mă fac atunci ? Voi rămâne un pictor minor, iar în cele din urmă uitat. Asta mă neliniștește cel mai mult...

O, dar tu vrei prea multe, băiete ! îl dojeni, nu tocmai blând, oaspetele. Vrei toate deodată. Dacă fiecare din noi și-ar fi realizat visurile sale, speranțele tinereții

eram acum departe, în toate : artă, știință, conștiință... Dar așa suntem unde suntem și nimic mai mult. Peste câteva secole, cine știe, o să fie cum năzuim azi... Posibilitățile noastre întru autodepășire sunt limitate, bari-cadate, dacă nu te supără cuvântul, de timp, spațiu..., creier, așa cum ți-am demonstrat odată, pare-mi-se. Și nici ceilalți factori, pe care nu-i mai înșir aici, nu sunt ușor de depășit, își fac, cum se spune, mendrele pe seama noastră — moravurile învechite, temperamentele extreme... Aspirațiile noastre, ale oamenilor de bună credință, sunt întotdeauna mai înainte, în lumea asta plină de prea multe contradicții.

Oaspetele sorbea tacticos cafeaua, părea mulțumit de logosul lui, doar în răstimpuri privea dincolo de fereastră dansul fulgilor de nea. Se încălzise întrucâtva, deși ar fi preferat o cafea mai fierbinte decât i se oferea. Spre sfârșit, sorbi repede și lacom până goli ceașca ca să-și ia astfel de-o grijă, se săltă sprinten în picioare și cu un gest indecis o așeză pe tavă. Rămase așa, ezitant și perplex, de s-ar putea ceva să facă...

Gelu stătea abătut, desumflat ca un aerostat, cu umerii lăsați, cu capul aplecat, într-o poziție ridicolă... Și astfel, privindu-se din exterior pe el însuși, își aminti de Anca. Se plimba resemnată pe covorul din fața vitrinei ce închipuia camera de zi pe care și-o dorea el, capul i se sprijinea de umărul stâng, zâmbea, reținut însă, afectat, ca și Gelu acum : cutreiera cu mintea hăituită de propriile-i gânduri atelierul gol; râdea prosteste în sinea lui, râdea de el însuși... Am uitat de vitrina mobilată — se lamenta în gândul său —, n-am mai fost pe-acolo, nu mi-am cumpărat nici combina muzicală ce-mi lipsește atât de mult și am uitat un lucru important, să trăiesc puțin și pentru mine ! Nu mai face să-mi port la nesfârșit pașii, într-o perpetuă, apăsătoare solitudine, căutând neconținut cine știe ce.

Cum rămâne ? își frecă Dima agitat mâinile — un gest mai mult simbolic, decât real. Vindem ceva ?

Da, spuse Gelu. Dar numai tablouri de pe peretele din stânga.

Cum, ce spui ?! ridică din sprincene oaspetele.

Tablourile cele mai reușite le-am plasat cu bunăștiință la intrare, pe dreapta și pe peretele din spate. Opiniile criticilor au coincis în cea mai mare parte cu ale mele... Acele tablouri vreau să le păstrez, atât pretind.

Vezi, spuse iritat Dima, femeile nu se înșeală asupra noastră. Ele știu ce se întâmplă cu noi, în ce ape ne scăldăm. Lena are dreptate — continuă pe alt ton. Ești suspicios și refractar. N-o lua în nume de rău, dar n-ai vrea să-ți dăuneze.

Poate, zise Gelu. Nu o contrazic când nu e de față.

Și simulă, nu tocmai convingător, a nu fi auzit ultimele cuvinte care veneau, indubitabil — ca un avertisment, poate ca o prevestire — din partea lui Dima.

Te rog să treci pe la mine să discutăm detaliile, adăugă oaspetele, pornind cu pași mărunți, apăsați spre ușă.

Tăcut, încă surprins de ce-i receptară urechile, Gelu îl însoți până la ieșirea principală a clădirii. La despărțire înclină ușor capul în semn de încuviințare, în timp ce președintele filialei îi întindea în silă parcă, fără să-l privească în ochi, o mână galbenă, zbârcită.

*

Afurisită treabă ! exclama Gelu în timp ce urca scările întunecoase. Nu te dezmeticești bine și dau năvală peste tine toți „simpatizanții“, pentru a obține un câștig, se înțelege. Și sunt în stare să susțină sus și tare că ești deja celebru... Ce mai, viața mea se complică întocmai cum mi-am imaginat odată într-un parc imens, tenebros. Parcă alerg și acum pe aleile șerpuitoare scrutând cu disperare ieșirea, ascunsă în cotlonul neștiut de nimeni, cu iarbă lucitoare pe care n-am călcat niciodată, dar deodată mă împiedic : s-a aruncat oare cineva la picioarele mele fiindcă am zărit, mi-a licărit în ochi scăparea ? O văd ascunsă în lumină. Până la ea mă poticnesc de ceva ce aparține cuiva... O să ajung oare la poarta sclipitoare ce-mi deschide calea spre lumea largă, avidă de ziua cea de azi ? Trăiește-ți clipa ! spuneau ei... Dar cum să mi-o trăiesc, dacă eu țin morțiș să exist și mâine și poimâine — până când ? Eu m-am născut neîmpăcat, de mine însumi nemulțumit. Înfăptuiesc ceva, apoi îmi

plâng nefericit pe umăr strigând : vreau mai mult ! Cât timp sunt tânăr așa gândesc, așa acționez. Viitorul se află în afara preocupărilor mele, el este doar în mine când afirm vizionar : vreau să trăiesc atunci ! Râvnesc să văd viitorul azi, în clipa asta, zidit de noi ca niște demiurghi... Ooameni, nu vă lăsați ademeniți de valuri, oricât de albastre, oricât de comode sunt ! Căci indolența e mai dăunătoare decât recesiunea — morală, profundă ; economică, pasageră. Trebuie să găsim ieșirea : una pentru mine, alta pentru tine și multe pentru mulți alții. El, ea, ei, ele — câți suntem. Iar cei rămași pe din afară au și ei porțile lor. Bronzate, argintate, aurite. Să le vadă de departe ca pe niște luminișuri azurii în pădurea tenebroasă... Toți avem același drum, nu suntem singuri, mergem împreună, ne strângem laolaltă, doi, trei, mai mulți, în echipe compacte de alergători docili în cursa vieții. Cei care se raliază fortuit nu termină cursa în detașament din lipsă intensă de afinități. N-ai voie să faci decât ce fac ceilalți. Aleargă ei pe trotuar, alergi și tu ; calcă ei alături, prin noroi, faci la fel. Altfel te așteaptă descalificarea. Treci urgent, fără crâcneli în altă echipă... Aici s-ar putea să te simți mai bine, ritmul pașilor ți se potrivește. Ca atunci când, trecând de la iarnă la primăvară, în loc de bocanci grei douăzeci și șapte jumătate (dacă nu găsești la jumătăți, ia numere întregi, nu te sfii că, adică, vezi bine, îți permiți să-ți faci bătăături în încălțări mai mici sau să te lăfăi ca un nabab în bocanci mai mari), încalți mocasini comozi și eleganți, douăzeci și șapte jumătate, nimic peste, nimic sub cifra asta misterioasă. Acum ai calea ta, nu-ți mai spune nimeni : dă-te-ncolo, mișcă-ți oasele ! Pentru că de obicei (mai bine spus întotdeauna) ei ți-o spun verde-n față, cu impertinență crasă, fără menajamente. Și știți de ce ? Nu vă spun că știți. Mai bine decât mine, Gelu H. (atenție, H. nu vine de la „ora H.“, gândește-te bine, respirând profund, cu ochii închiși, întins la orizontală, la evul mediu, la regi... la : e ceva putred în Danemarca...), viitor pictor sau măcar promotorul unei noi arte, dacă licărirea argintie a porții mele îmi va lumina calea... Și culmea, e revoltător, dar asta depinde șaptezeci la sută de mine ! Fiindcă eu mi-am găsit drumul, calc desculț, dezinvolt pe caldarâmul

gol. Încălțările le-am lăsat uitate în urmă, n-am nevoie de ele, sunt când prea mari, când prea mici. Descult, nu-mi permit să calc alături, pe spini, în noroi. Calce cine vrea ! Eu merg până la pod, cel ce desparte lumea în două, timpul în jumătate. Podul de granit se vede, îl văd. El e ziua cea de azi. Pe celălalt mal se întind cât vezi cu ochii, îmbietoare, luminoase când ești tânăr, alte zile, ani, decenii — viața toată... Eu îl străbat cântând, recitând în traducere proprie sonetele Marelui Will, în ziua în care vin peștii argintii — pești acrobatici —. gata să urce pe firul de apă al cascadelor, mânați de instinctele lor ancestrale...

Când gândurile înaripate, vuietul lor tăcut îi răsunau încă în minte cu un ultim ecou ca de clopoțel de argint, Gelu se afla în atelier cu fața îndreptată spre „pânza pictată nicidecum” — cum spusese în poezia lui ; o privea tîmp, scămoșată și neestetică, așteptând momentul de iluminare care să-l îmbie la combinarea grăbită a culorilor, alunecarea voită a pensulei pe suprafața ei, ivirea din neant a primei forme cromatice... Numai că în clipa aceea, dăruiată cu multă zgârcenie de Marele Orb, pe care nu voia s-o scape ușor printre degetele lui avare, nu se lega nimic, se împotmolea la tot pasul ca într-o mlaștină perfidă. Nu zărea în jur măcar o limbă de teren tare pe care să se bizuie ; peste tot, ideile în devenire, imaginile incerte alunecau, fugeau disperate, se volatilizau... Îi trebuia o scripire, numai una, ca să iasă la liman. Ar fi urmat apoi celelalte, lucrând imaginile se înlănțuie, se zămislesc unele din altele ca o reacție în lanț, până îl încolțea oboseala, plictiseala sau altceva ce-ți amintește brusc de golul de aer din abdomen atunci când avionul se precipită spre aterizare... Dar acum nu se înfiripa nimic, de parcă golul se mutase sus — sus de tot...

Medicul simte acest gol ?... Domnule doctor, spune pacientul, mă balonez, parcă am aer în burtă... Medicul, inapt să-i prescrie o rețetă, suferind și el de un gol de altă natură, îi recomandă prietenește : Alimentația e cel mai important lucru. Învață — obișnuiește-te, zic — să consumi numai crudități, ele conțin toate vitaminele. Dar atenție, evită proteinele, sunt cancerigene ! Și-ai să vezi

c-o să te simți mai bine...

Dar profesorul?... Spune-mi, poruncește elevului, ce e electricitatea? Elevul tace, are un gol. Cine răspunde? Premiantul clasei se ridică repede: Electricitatea este mișcarea dirijată a electronilor... Eu, domnule profesor, se dezvinovățește primul elev, îmi pot imagina cum cad merele dintr-un pom, cum plutesc păsările în aer, dar nu-mi pot explica de ce se mișcă electronii din atomi? Datorită diferenței de potențial, răspunde, sigur de el și neîntrebat, premiantul clasei. Și ce e potențialul? ridică ochii, mirați, primul elev. Numai că de data asta s-a făcut liniște în clasă și toți simt undeva un gol. Profesorul nu se lasă intimidat și-l dojenește, ca să evite răspunsul — are și el o inexplicabilă inhibiție: Uite că sună și tu n-ai înțeles nimic!...

Cu țăranul e mai greu, cu el nu te joci. Lapsusurile lui sunt adevărate snoave, invenții pure, care te fac să te tăvălești de răs, așa cum se tăvălește el când te pretinzi atotștiutor. Înțelege el bine că ești intelectual — de fapt, aici e marele lui gol, nu știe ce înseamnă, unde bate cuvântul — fiindcă vîi de la oraș, dar că știi de toate nu crede nici dacă sari din avion fără parașută, cazi în cap, te ridici, pe urmă începi să-i povestești de fluier și de cimpoi, cu ce se mănâncă ele, de parcă nimic nu s-a întîmplat. Sau alta. Te dai mare arătându-i pe îndelete cum se tund oile în Australia, cum cowboy-i păzesc cirezile de vite din elicopter, după care îi explici pe limba lui teoria relativității. El te aprobă respectuos, înțelege până la un punct — apoi nici tu nu mai înțelegi nimic —, bunul lui simț, neștirbit, minunile naturii în mijlocul căreia trăiește l-au învățat să pătrundă în esența lucrurilor pe care tu, grăbit cum ești, ți le-ai însușit pe de rost. La sfârșit, după ce tragi cortina spunând că ești obosit și te duci la culcare, el gândește în sinea lui: Tânăr-tânăr, da de-atîta învățătură care nu-i ajută la nimic s-a simțit, săracu'. Vorbește frumos, câte-n stele și-n bună, da tare anapoda! Mai bine se făcea cioban. Am văzut că-i sunt dragi oile, vorbea cu patimă de ele, convins că știe multe, da spunea numai prostii...

Paradigmele, cazurile tipice, nu se opresc aici. Alergătorii în cursa vieții, numeroși, din ce în ce mai nume-

roși, talentați sau nu, fiecare în echipa lui, își au însușirile lor și multiple deformări : personale, profesionale, native, dobândite — depinde de criteriu. Și eu, gândea cu seriozitate Gelu, am golurile mele. De unele încerc să mă debarasez, de altele nu sunt conștient — le văd însă alții. Așa-i omul, vede paiul și nu bârna. Proverbul adaugă : paiul e departe, bârna e aproape. Dar cui nu-i plac ochii tăi, vede paiul de la o milă... Pe mine orgoliul, amorul propriu mă împiedică să privesc atent în jurul meu. Mă uit mult, prea mult, înlăuntrul meu. Nu ca să mă analizez. Mă scociorăsc prin cîtloanele minții mele, doar-doar voi găsi o idee, un gând prețios, ațipit demult, gata să-și scoată căpușorul la iveală, sosind prin mine din depărtări atavice. Un travaliu ingrât. Gândești, răsucești în minte oameni, obiecte, fapte, apoi încerci tot felul de combinații, nădăjduind să creezi astfel noul, originalul. Și nu-i ușor, combinația nu iese oricui, trebuie să fii persoană hărăzită. Marele Orb, orbetele, întinde mâna spre cineva și ăla e sortit să se nască altfel decât ceilalți. Tirește, se cere să-și aducă și el obolul, de nu, pulberea și cenușa... În viață, ăsta e principiul ! După aceea, mult timp, egalitatea deplină ne macină mereu — la propriu, nu la figurat. Ne preschimbăm toți, fără excepție, fără drept de apel, în câte un pumn de săruri minerale, „substanțe primare“ care n-au cui, nici la ce folosi. Există minerale mult mai căutate, răscolite în genunea oceanului și pe lună, noi devenim în schimb nimicuri absolute. Memento mori ! se salută călugării trapiști și cad într-o tăcere eternă. Reluăm circuitul materiei, doar la asta mai rămânem buni. Suntem un atom, un minuscul firicel de nisip în cartea de nisip a Universului — nescrisă încă !? —, un macrocosmos necunoscut în nemărginita-i nemărginire... În timp ce eu trag de mine, ăsta-i cuvântul, trag ca un apucat, și pentru ce ? Ca să fiu o particulă mai cu moț în acest atom infim — lumea noastră —, să port cu mândrie pe umeri responsabilități „supreme“. E ridicol, caraghios, cum vreți, dar asta râvnesc ! Sau mă amăgesc, îmi închipui doar că așa gândesc ?... Și totuși ajung la aceeași repetabilă concluzie : îmi place să sufăr mai departe în căutarea adevărului ; un adevăr care pentru alții poate fi o aberație deplorabilă. Clipa, iată

ce-i interesează pe ei. Pe mine mă obsedează timpul. Pretind cu obstinație să-l folosesc altfel, năzuind spre viitor prin preocupări distinse, atemporale. Am nevoie de curaj, mult curaj și de cineva care să mă sprijine, să mă îmbărbăteze. Reușesc de multe ori și singur, dar un ajutor, un îndemn loial m-ar redresa mai repede, drumul mi s-ar părea atunci mai scurt, mai ademenitor, spuzit de nenumărate stele, încât nu mi-ar rămâne decât să-ntind mâna, să prind una și să mi-o apropiu...

Îmi lipsește acea rază de lumină, steluța albastră sculptoare... Dar nu mă las. Nu pot să mă las. Oricine de oriunde de oricând nu se înclină niciodată. Cel ce abandonează pierde. Și eu aș pierde, aș pierde foarte mult. E ceva nativ, îmi curge prin vene ca sângele, de demult, poate înainte de-a mă naște. Este posibil ca și cei ce urmează după mine să aibă o influență încă de pe acum. Nu degeaba spuneam că viitorul începe azi, întrucât știm, e prestabilit ce trebuie să facem în clipa asta. Intervin doar mici schimbări, dar noi nu dezertăm, pășim înainte încrezători. Dealtfel n-avem de ales, dacă am avea ne-am irosi timpul calculând variante neconținute. Una ar fi potrivită, de alta n-am fi tocmai siguri, ce mai, o adevărată harababură! Mișcările noastre de zi cu zi, clipă de clipă, s-ar transforma în haos, am năvăli unii peste alții ca ouăle de paști, ca picăturile de apă de ploaie în vreme de uragan. Cu deosebirea că unii dintre noi, mulți nu puțini (așa se interpretează „unii”), s-ar transforma urgent și irevocabil în materie organică pe cale de descompunere. praf mineral purtat de vânt în cele patru zări. Iar când nu bate vântul, ne așezăm cuminți pe pământ să-l îngrășăm, doar la asta mai rămânem buni...

Un scârțâit înfiorător se auzi deodată și doamna Sima apărură în deschizătura ușii...

A plecat? spuse uimită — și zâmbetul mai mult decât protocolar îi pieri îndată. Credeam că mai vreți cafea...

Nu, doamnă, nu mai vrem. Nici cafea, nici altceva. Data viitoare poate. Mi-a promis solemn că o să revină. Mai avem de discutat multe, de pus la cale tot felul de afaceri.

Da? O să revină? făcu neîncrezătoare secretara.

Negreșit ! Mi-a promis... Și vă mai spun ceva, un mic secret. I-ați produs o impresie bună, excelentă, așa zice. De îndată ce-ați ieșit, după ce ne-ați adus cafelele, a vorbit numai de dumnavastră, cât de amabilă și ospitalieră sunteți. Ce mai, a rămas impresionat ! Cred că anume a zăbovit atât de mult și a băut cu nestăpânită plăcere toată cafeaua, până la ultimul strop.

Zău ? ! se cutremură încântată doamna Sima, pășind înăuntru. Nu glumiți ? Azi păreți binedispus, ca niciodată...

Da, astăzi m-a pășărit inspirația. Nici nu mai am nevoie de ea. Am descoperit pe neașteptate — vă închipuiți, cred —, că sunt cineva în lumea asta...

Ce vorbiți ? ! ridică glasul secretara. Nu înțeleg ce spuneți !

Nici eu nu înțeleg, se amuză Gelu. Mi-a venit, așa, chef nebun de glumă. Vreau să uit, să nu-mi mai pun singur piedici. Ciudat, nu ? Dar așa gândesc. Măine, cine știe, mă voi întoarce poate la vechea matcă. Azi sunt binedispus, cum ați remarcat și mă bucur. Meritați felicitările mele...

Gelu înaintă vesel și furtunos spre doamna Sima, îi luă mâna dreaptă în mîinile lui și cu un gest aproape tandru îi sărută dosul palmei.

Doar noi ne ducem veacul aici, la capătul lumii, departe de forfota amețitoare a Marelui Oras, continuă el justificativ. Să fim solidari ! Suntem puțini, prea puțini, dar ne consolăm cu gândul că avem turnul nostru de fildeş... Spuneți-mi, nu v-ați închipuit niciodată că noi trăim într-un turn, ca în evul mediu ? Făurim aici, solitari, o lume numai a noastră, ne imaginăm ce vrem noi, iată cât de mult ne permitem, doamnă !... Atât doar să ne gândim, luciditatea ne-o cere, cine știe de existența noastră, cine are timp să ne asculte ?

Domnule Gelu, interveni secretara, mă simt vinovată, cred c-am făcut cafeaua prea tare.

N-are legătură, doamnă, n-are ! Presupunând c-ar fi adevărat, ea m-a ajutat să-mi dau drumul la gură, în rest nimic... Apropo ! Să vă povestesc o întâmplare. Odată un om și-a pierdut glasul și ani în șir n-a scos un cuvânt. Numai că într-o zi se găsește un medic tânăr care se-ncu-

metă să-l opereze și intervenția chirurgicală reușește. La început pacientului nu-i vine să creadă, vorbește puțin, cât trebuie. Dar după un timp se lămurește : a scăpat ! poate să vorbească de-acum vrute și nevrute, nu i se mai întâmplă nimic, e vindecat complet. Și-atunci, bolnavul strigă, chiuie de bucurie, povestește pretutindeni și oricui ce-a văzut și ce-a gândit în anii lungi, interminabili de lungi de tăcere morbidă. Lumea îl privește cu suspiciune, se întreabă, bănuitoare, dacă nu cumva omul e suspect — știe prea multe și-a înțeles tot ce se întâmplase în jurul lui atunci când coardele sale vocale erau inerte, sortite să rămână așa până la moarte...

, De unde ați mai scos și povestea asta ? îl privi lung, de-a dreptul stupefiată, doamna Sima. Văd că ați devenit deodată foarte vorbăreț. Nu cumva sunteți dumneavoastră cel ce și-a recăpătat glasul ?

Gelu se apropie de șevalet. Analiză tăcut pânza albă, scămoșată. Pentru scurt timp i se păru că are în fața ochilor o gaură mare, adâncă, gata-gata să-nghită orice idee, orice efort creator, iar apoi să devină o gură rânjită, caraghioasă care să-și râdă de el... Senzația de silă și teamă îl determină să revină lângă doamna Sima.

Eu plec ! rosti ea nedumerită — și lipăi iute către ușă.

La scârțâitul ei sinistru, Gelu tresări de parcă atunci își aminti ceva important.

Ați uitat tava, doamnă ! strigă el peste umăr și tot în clipa aceea porni spre cuier de unde își sălta iute paltonul.

VI

Forfota ametoare din centrul oraşului, de care Gelu se dezobişnuise în ultimul timp, îl copleşea, încerca un sentiment de nimicnicie în mulţimea aceea de oameni curioşi, gesticulând cu dezinvoltură la orice pas. Dar pe el nimeni nu-l vedea, toţi treceau grăbiţi, preocupaţi de ei înşişi... Şi pe nesimţite, ca într-un vis fericit, se simţi deodată mulţumit în sinea lui, recunoscător celor din jur pentru starea aceasta. Privi lung şi cu uimire în urma lor, numai că ei, zoriţi cum erau, n-aveau timp de fleacuri; şi-apoi, mulţi îl vedeau pentru prima dată, încât nu se întrebau cine e, dacă trăieşte în Marele Oraş, unde-şi îndreaptă paşii acum... Privirile glaciale ale trecătorilor se strecurau cu abilitate peste el, mai departe, spre scopurile lor imediate, iar cei ce-şi opreau o secundă, instantaneu ochii asupra lui, îl considerau negreşit unul de-ai lor, atât doar. Gelu avu pe loc revelaţia că el nu e altfel decât ceilalţi, aici şi oriunde, în ciuda ambiţioaselor sale proiecte de autodepăşire, a stupidelor complexe de care se crampona necontenit... Eu sunt ei şi ei sunt eu, repeta obsesiv — un corolar simplu şi elementar ce nu trebuie uitat. Tentativa de a se îndepărta de acest adevăr este sortită eşecului, lamentabil şi magnific, totodată, precum eşec se cheamă încercarea unui îndrăzneţ pionier al aviaţiei mondiale de a urca în văzduh până la zece mii altitudine fără mască de oxigen... Irefutabilă e integrarea, îşi spunea, nu aleatoare, fără ţel, n-ar obţine nimic, s-ar scălda mai departe, liniştit, în ape tulburi, claustrat în turnul lui de fildeş. Trebuie să fie om matur, artist contemporan, să nu-şi mai piardă timpul aiurind ca un bezmetic, ca o cârtiţă, între trecut şi viitor, un viitor prelungire prea consecventă a trecutului, sărind ca un

cal nărăvaș peste prezent, nesocotindu-l ; mintea îi era stăpânită de astfel de himere, de imagini utopice ce veneau pe ocolite direct din somn. Se întâmpla cu el întocmai ca atunci când orbiți de o simpatie excesivă ori de o furie pătimașă, decretăm : muzica pop a acestui compozitor va dăinui peste veacuri ; sau : Acropola Atenei va fi admirată de noi, oamenii acestei planete, cel mult încă un veac, după care — îți dai cu inocență cuvântul — uitarea o va îmbrățișa pentru totdeauna... Ce ne oferă viitorul ? Salutar e — răspunde Gêlu — să fim copii ai timpului nostru, cu mintea vie și trează, cu sufletul neîntinat. Să nu ne hazardăm, surpriza indezirabilă de a fi nădăjduit peste puterile noastre vine oricând. Realitatea subminează așteptările, le împinge cu forță înainte, încât devin repede invizibile chiar și prin telescop, din locul și timpul în care ne aflăm.

Trecătorii grăbiți de pe marele bulevard nu s-au gândit niciodată cu seriozitate la viitorul îndepărtat. Și totuși sunt optimiști, de parcă succesul zilei îi împresoară blând, generos din toate părțile. Ce va fi peste un an-doi, peste trei-patru ani nu-i interesează din luciditate, din respect față de viitor. Viitorul e însuși Marele Orb care râde, plânge, tace și țipă, după buful lui plac. El nu știe ce e bine, ce e rău în lumea asta, deși are un scop, necruțător — perpetuarea incongruențelor, menținerea *en vogue* a discrepanțelor. Marele Orb ia de-aici și pune dincolo fără discernământ, fără „logică“, în timp ce noi, o parte din noi, încercăm cu disperare reîntronizarea echilibrului, „rațiunii“ ; e vorba, desigur, de un echilibru fragil, pasager, el însuși mobilul altor nepieritoare disonanțe... Majoritatea semenilor noștri nu-si pun întrebări stupide de genul : ce o să fie cu noi peste un deceniu-două ? Sunt prea orgolioși ca să-și permită atât de puțin. De ce să nu-i lase pe cei visători, pe cei ce-si neglijează cu bunăștiință viața, făurind în taină, pătimași, planuri de luptă acerbă cu Marele Orb. Dacă e orbete, zic ei, nu-i invincibil, are și el „călcâiul lui Ahile“. Dar cine și cum trebuie să-l străpungă n-a spus-o nimeni niciodată. Experiențe, progrese există. Numai că Marele Orb, secătura, cade mereu în picioare, imbatabil. Până când, până unde ?...

Hei, uită-te pe unde calci, omule ! îi strigă cineva. Sau ai orbul găinilor ? !

Cel ce-l admonestase se îndepărta, alerga ca împins din spate, de parcă peste câteva clipe avea o întrunire importantă la care se hotăra viitorul lumii.

Degeaba, dacă ești atât de grăbit n-ai să realizezi nimic, spuse Gelu — omul nu-l auzea, își făcea loc cu coatele ; câțiva trecători, văzându-l prea avântat, se dădură în lături.

Croiește-ți calea, ăsta-i adevărul ! Trecătorul clonțos și impulsiv știe ce vrea, are un scop imediat și arzător. Se îndreaptă poate spre o sală de sport ticsită de oameni avizi de emoții mistuitoare, unde a început un meci mediocru, de care eu nu voi ști niciodată. Sau la întâlnire cu femeia iubită, căreia îi declară c-o iubește la nebunie și e convins pe jumătate ; repetând neconținut, ajungi să crezi și tu. Acum s-ar spune că aleargă furtunos spre ea, gata să-i jignească la tot pasul pe cei din jur, de teamă să nu întârzie, fiindcă știe el prea bine, ea nu-l va ierta. La locul stabilit, lângă uriașul ceas electronic, care arată pe un cadran o oră, iar pe celălalt altă oră, i-ar vedea doar spatele, de departe, când s-o ajungă din urmă : ia-o de unde nu-i ! a dat iute colțul la brațul altuia... Și eu o să pătesc la fel ! Mă ascund, mă fofilez, până într-o zi când mă voi trezi singur. Anca, Lena și pictorul Dima vor fi departe, nu-i voi regăsi oricâte colțuri aş vedea, oricât mi-aş dori. Și doamna Sima are colțul ei. Ea se va pensiona în plină glorie, războindu-se pașnic cu răufăcătorii și cleptomanii, agramății și corupții. Cu toată lumea... Poate mă discută și pe mine, dar n-am aflat încă. Iar verde-n față cine ți-o spune ? Așa-s oamenii, de ce să ne burzuluim ? Sunt întocmai ca noi. Ei sunt eu și eu sunt ei — nu-i o formulă, e o afirmație probată. Ce ne-am face fără acest scurt și cuprinzător cuvânt : EI ? Depindem prea mult de alții, ca să ne alintăm zicând : Eu n-am nevoie de „ei“, eu fac ce vreau ! Cine gândește astfel, la prima confruntare, nu mai târziu, ar simți pe pielea lui, cu vârf și îndesat, această aberație. Pentru mine, visător inveterat, practician novice, nici nu mai vorbesc...

Permiteți ? interveni o persoană de pe stradă. Aveți pe frunte o frunză adusă de vânt — și nu vă stă bine ! Complexat de ridicolul situației, Gelu spuse :

Iată, mi-ați dovedit-o mai repede decât credeam ! Oricând avem nevoie de cineva în preajma noastră... vă mulțumesc. Nici femeile cele mai coquette nu se pot mândri cu un spirit de observație atât de pătrunzător. Prin altruismul dumneavoastră debordant sunteți un adevărat cavalier, dispuneți de însușiri rar întâlnite.

A, nu-i nimic ! rosti modest și prietenos străinul. Mă plimbam fără rost, mai precis, ieșisem să mă destind puțin, să iau aer, îmi place iarna. Și-atunci am văzut două eleve de liceu amuzându-se copios. Mi-au trezit interesul și le-am privit mai atent. Ochii lor vioi și jucăuși, căutau spre dumneavoastră, apoi se hlizeau pe înfundate. Când întorceați capul, deveneau serioase. Ajuns în dreptul dumneavoastră am înțeles de ce... asta e.

Desigur, așa a fost, spuse Gelu. De ce n-ați trecut mai departe ? întrebă preocupat. Nu vă place veselia, tinerețea ? Dumneavoastră de ce nu v-ați amuzat, aveți doar ocazia ?

Străinul păsea relaxat, scrutând cu privirea neclintită depărtarea, faza trecuse, se răcise, cum se spune, nu-l mai interesa să explice și să-și explice de ce intervenise... Și tocmai când Gelu se convinsese că străinul nu va mai scoate un cuvânt, îl auzi vorbind :

Fiindcă râdeau prostește, necontrolat, deși nu era nimic de râs. Sunt incredințat că cele două fete — femei, poate — ar fi rămas mute, fără să schițeze un zâmbet măcar, la o glumă bună, spirituală.

Atât ? îl provocă Gelu, ca și cum plimbarea, aerul rece îi sporeau starea de curiozitate nefirească, îl dispuneau la a asculta orice și din partea oricui.

De ce mă siliți să mărturisesc mai mult ? rosti străinul iritat.

Totuși... insistă Gelu. Încercați. Sunt curios.

Unele lucruri nu se povestesc, declară omul. Pur și simplu nu găsim cuvintele potrivite. Or suntem prudenți, întrucât s-ar putea să greșim lamentabil. Intuiția, bunul-simț, educația, instinctul de conservare ne împiedică să intervenim, fără să știm dacă procedăm bine sau nu...

E un soi de inerție care ne ține pe loc, iar de acționat, dacă acționăm, acționăm pe negândite, automat. Abia mai târziu realizăm de ce.

Sunt de acord, domnule, confirmă Gelu. Și eu gândesc la fel, în situația și în starea în care mă aflu... Ieșisem pe bulevard din dorința de a face câțiva pași, se destăinui el. Aerul rece mă înviorază, îmi place. Avem nevoie uneori de o pauză, cum spuneți. Meditația profundă, gândirea detașată sunt absolut indispensabile, altfel ne plafonăm lucrând până la epizare, ne rătăcim, pierdem contactul cu cei din jur, nu mai realizăm ce se întâmplă cu noi și în afara ființei noastre. Atunci trebuie să găsim demarcația; linia de mijloc, ca pe o condiție de echilibru firesc... Spuneți-mi, dacă nu sunt prea curios, cu ce vă ocupați? Știți, mulți fac din profesie un element de farmec personal, întocmai ca acel tânăr ofițer din garda regală care le declară cu insolență consătenilor: Păi eu stau cu regele la masă! Vă întreb, întrucât n-am remarcat la dumneavoastră arogarea vreunei superiorități profesionale ori de altă natură...

Străinul îl privi ținând clipă din ochi semnificativ, apoi spuse:

Sunt autodidact... Mă consider autodidact, conchise el.

În ce domeniu? Nu cred că v-ați propus să vă însușiți toate disciplinele științifice și artistice.

Omul făcu o pauză lungă, agasantă, dar Gelu nu se grăbea, mergea agale: cufundat în gânduri obscure, își proba cu stoicism răbdarea. În răstimpuri, se întreba de ce oare celălalt trăgea de timp, îi venea greu să vorbească de el însuși?... Gelu gândea că tot insistând așa, reedita de fapt comportamentul său față de Anca și Lena, iar de curând (mai rar) cel din discuțiile purtate cu pictorul Dima și doamna Sima. Ei îl cunoșteau, omul de alături nu; era o deosebire... Nu i-am cerut eu să intre în vorbă, își spunea, deși aș vrea nu știu de ce să continui discuția asta, s-o terminăm odată. O persoană necunoscută are farmecul ei, ca și în artă. Începi să pictezi cu încântare un nou tablou, întrucât el constituie o enigmă pe care vrei s-o dezlegi, probându-ți inteligența și talentul. În final, ești mulțumit sau nu, importantă rămâne doar încercarea... Omul — individ unic și irepe-

tabil — se cuvine a fi descoperit, admirat și pătruns în adâncurile sale incommensurabile ca o operă de artă ; el e capodopera naturii, cum se spune. Persoana abia cunoscută, să zicem, ascunde o taină, înfățișarea ei, zâmbetul poate disimulat nu ne spun prea mult, ba deseori nimic. Prietenii și vechile cunoștințe nu sunt mai puțin interesanți, mai puțin surprinzători, își dezvăluie adevăratele fațete ale caracterului după cum e vremea... Enigma există oricând, în ciuda obiceiului nostru de a-i refuza prezența inexorabilă. Lumea e alcătuită numai din enigme. De cum reușim dezlegarea uneia, în fața noastră răsar numaidecât altele mai teribile, mai enigmatice. Sunt multe, puține — nu-i decât o părere, o iluzie trecătoare...

Inventez ! spuse omul de pe stradă.

Orice ? îl privi dezinteresant Gelu. Nu v-ați propus ceva anume, un lucru aparte ?

A, desigur ! exclamă străinul și se întoarse către Gelu, rămas puțin în urmă ; îl iscodi cu ochii săi mari, albaștri și apoși. Îmi plac formulele. Foarte mult îmi plac... Găsesc că au o frumusețe aparte, o estetică unică, inconfundabilă. O ecuație simplă, de orice grad, exprimă un echilibru, nu ? Partea din stânga este egală cu partea din dreapta. E ca și cum ai spune, mâna stângă se suprapune peste mâna dreaptă. Se dovedește astfel că există o simetrie complexă și lăuntrică, nu numai la dreapta sau la stânga, în sus și în jos, dar și între aceste direcții, de parcă graficul ecuației se orientează după o roză a vânturilor cu multiple săgeți direcționale.

Străinul se opri parcă descumpănit — în timp ce Gelu răsuflă ușurat —, își săltă sprâncenele, care-i accentuau și mai mult ridurile, trase aer în piept și cu elan sporit continuă :

Imaginați-vă ! spuse aproape poruncitor pentru a-și stimula fantezia. Imaginați-vă o matrice. Câtă simetrie, cât echilibru și armonie ! Fiecare număr are locul lui bine stabilit, bine gândit în matricea inițială, de la care pornim. Altfel rezultatul e un bluf, un fals deplorabil... Vedeți dumneavoastră, numerele aceluia tablou sunt ca figurile de șah, fiecare cu căsuța lui. Ele se combină între ele după reguli prestabilite și dacă unul, numai unul, nu respectă aceste reguli, soluția e nulă, am lucrat de-

geaba... Iată, cât de important este numărul și poziția lui în acel tablou, estetic vorbind, foarte odihnitor pentru ochi !

Iertați-mă ! interveni Gelu. Ieșisem la plimbare, dar o frunză, o mică frunză a stricat estetica unor ochi formați, am înțeles, desigur — și se opri interogativ. La ce vă gândiți vorbind de matrice și ecuații ? Mi-e teamă că plimbarea mea, plimbarea noastră așa zice, se apropie de sfârșit și reîntors acasă nu-mi voi găsi liniștea sufletească de care am nevoie pentru că mintea îmi va fi confuză, posedată de întrebări nelămurite. Ce urmăriți de fapt ?

Necunoscutul se răsuci spre el, îl privi lung și serios, deveni deodată meditativ, iar ochii i se adânciră brusc în fundul capului, lumina lor lăuntrică împrăștiindu-se în sine ca o lumânare fumegândă, gata-gata să se stingă... Dar nu, ei vedeau încă. Ba, s-ar zice că o energie interioară, metafizică îi sporea strălucirea ochilor și odată cu ea buzele i se puneau în mișcare, schițând un zâmbet vag, nedeslușit. Tot atunci dinții albi și lați i se iviră într-un răs satanic și străinul începu să vorbească calm, calculat, atent de astă dată la ceea ce spunea. Remarcase, se pare, că Gelu aștepta demult un răspuns palpabil, fără stâlpi imponderabili de susținere, coloane de hârtie umflate cu pompa de aer :

Da, am luat-o de departe — și un rânjet sarcastic, adresat sieși, îi schimonosi fața, lărgind-o ; aveai impresia că vorbele îi vor țâșni pe gură, precum aerul îngrămadit într-un pneu bine umflat ce plesnește în timp ce mașina gonește cu o sută de kilometri la oră... Avem obiceiul uneori, mărturisi necunoscutul, de a ne lansa în dispute pe teme nouă înșine confuze. Ne împinge parcă cineva din spate, admonestându-ne : Hai, arată-le ce știi, demonstrează-le ce-ai înțeles ! Și în fond — continuă omul pe un ton rece, impersonal — ai reflectat în pripă, ai citit undeva câteva rânduri, rătăcite aiurea. Te hazardezi totuși, diletant desăvârșit cum ești, îți închipui că poți impresiona pe oricine cu logica ta îndoielnică, cu informațiile tale, care — fie vorba între noi — suferă de atâtea și atâtea lacune... Sunt multe de spus, adăugă străinul,

Gelu își târâia indolent pleoarele prin zăpadă și abia acum, pentru prima dată de când mergea alături de acest om, cu părul vâlvoi, ochii mari deschiși, privind într-un viitor abstract ce-i aparținea doar lui, se simțea pătruns de ce auzea. Vorbele omului îi răsunau în minte cu ecouri largi, reverberante, se continuau cu gândurile și ideile sale pe care, paradoxal, le pierdea, nu mai erau exclusiv ale lui. Un sentiment de dezamăgire îl înlăntui ca o mantie rece, ușoară, deși afinitatea asta trebuia să-l bucure. Semănăm cu toții, raționăm și simțim la fel, fiindcă trăim în aceeași infimă părticică de timp și spațiu, unul lângă altul, inimă lângă inimă... O schimbare profundă nu apare din neant, presupune acumulări, preferențe de neimaginat pe termen scurt și spațiu restrâns... Operele de artă făurite de creatorii antici impresionează și azi, deseori mai mult decât cele contemporane, întrucât corespund aspirațiilor estetice de pretutindeni și dintotdeauna. Creatorii lor au perceput culoarea nuanțată a mării, freamătul ei șoptit întocmai ca noi, au trăit intensitatea sentimentului înălțător al dragostei cum îl trăim noi... Suntem alcătuiți din același aluat — și aluatul e același în clipa de față, pe care ne îndârjim să n-o pierdem oricum.

Vorbeam de simetrie, reluă străinul dizertația sa... De ce ați tresărit? Nu vă îngrijorați, n-am să repet ce-am spus! Introducerea și parantezele le-am făcut... Acum e altceva, mai pe placul dumneavoastră. Eu sunt inginer, dar de mic copil am îndrăgit matematica. În liceu am avut un profesor renumit, cel mai bun, cel mai sever din tot orașul... Severitatea îl caracteriza cel mai bine! Ori cât de bine știai nu-ți puneă notă mare: te ținea în cinci și șase până ți se făcea scârbă. Dacă nu scriai repede și ordonat aveai parte numai de patru. Ce mai, era un profesor cu principii, nu cobora sub nota patru, dar nici peste șapte nu urca; numai că ce-i a lui, i-a lui, explica bine, pe înțelesul tuturor. Vorba ceea, cap pătrat de aveai și tot intra puțină matematică în el... Eu am capul tuguia — se vede — și asta m-a ajutat, nu spun nu! În ultimul an de liceu am ajuns cel mai bun din clasă; dar notele erau tot așa, până la șapte. Fiind bun, nu-i convenea profesorului — nu figuram pe lista lui, întoc-

mită de mult, după criterii numai de el știute. Nu-i eram drag — am înțeles târziu, dar și mai devreme dacă înțelegeam tot una era ! O parte din colegii mei, considerați de el, de domnul profesor, dotați anume pentru matematică, numai pentru ea, s-au lăsat pe tânjeală, în timp ce eu rezolvam probleme dificile „împutite“, cum le spuneau ei, pe bună dreptate. În ultimele luni ale ultimului an, profesorul de matematică se înroșea ca racul de furie, pufnea pe nas și pe gură ca un împielit, dar nu mai îndrăznea să-mi strige : „Treci la loc, până scrii tu o ecuație trece ora ! Lasă-l pe altul care se mișcă mai repede !“ Eu scriam tacticos, ordonat și clar formulele, mă uitam din când în când la el să văd ce face, trasam graficul funcțiilor ca să aflu punctele de minim și maxim, profesorul se plimba prin clasă ca titirezul, poate mă drăcuia în gândul lui, ceilalți ne priveau mirați, dar tăceau mâlc, fiindcă nu știau să rezolve exercițiul — aveau alte preocupări, întrucât mulți dintre ei erau demult luați de buni... Când terminam striga tunător (de mă mir și azi cum de nu-l auzea directorul) : „Treci la loc !“ Nu mă lăuda, nu mă-ncuraja, considera că și de data aceea am rezolvat exercițiul din întâmplare. Și-mi trântea o notă în catalog, cu silă, răsucindu-i nervos filele pe-o parte și pe alta, se gândea, tot socotea în mintea lui cine știe ce. Dacă ezita prea mult, știam, se răzgânde-a, ora următoare mă asculta din nou, și poate și următoarea după următoarea, și-abia atunci îmi pune-a un șase sau un șapte — mai sus n-ar fi urcat nici dacă era vorba de favoritul favoriților lui... Numai că într-o zi de vară, mi-o amintesc bine, n-am mai vrut să ies la tablă și i-am spus franc : „Să mai iasă și altcineva, domn' profesor !“ Atât i-a trebuit, și-atât mi-a trebuit — să îndrăznesc a crâcni ! Spre uimirea mea — și nu numai a mea — profesorul a devenit deodată vesel, o vădită satisfacție se citea pe fața lui radioasă, blondă, fără pic de roșeață. Ochii săi mici de tot au devenit și mai mici ; plăcerea sadică făcuse ca ei să dispară, în locul lor rămăseseră două liniuțe ca niște semne minuscule din alfabetul Morse. Cu un calm de zile mari, pe care l-ar fi invidiat și un lord englez, și-a scos stiloul cu peniță de aur din buzunarul de la piept, a deschis catalogul -- din întâm-

plare a nimenit din prima mișcare la rubrica mea — și cu o destindere rar întâlnită mi-a trântit nota pe care o meritam ; principiile sale riguroase, diabolice l-au împiedicat, prin forța lor dementă, să coboare sub limita „valorică“ probată de el însuși de multă vreme... Am mai avut câteva zvâcniri de felul acesta, până când m-am trezit corijent și — inevitabil — repetent. Zic „inevitabil“ pentru că la el corijentul nu trecea clasa nici dacă era prințul moștenitor al Japoniei... Cam așa se aranjau întâmplările ce-mi alcătuiău zilele și anii de-atunci, iar în loc de profesor de matematică am devenit inginer. Lucrez într-o fabrică, deși cel mai mult îndrăgesc ecuațiile, matricele, funcțiile matematice. Spre umila mea rușine, sunt reținut când e vorba de tehnică, de mașini. De ce ? N-aș putea spune. O fi răzbunarea ! Omul e răzbunător și pe el însuși. Sau înclinația, chemarea, ce-mi vine prin sânge de departe, de la vreun strămoș de-al meu.

Străinul tăcu și tăcerea îl făcu melancolic, încruntat. Din cerul coborât peste oraș, fulgi mari, leneși cădeau prin aer purtați de curenți slabi, nevăzuți. Gelu își purta mai departe bocancii prin zăpada pufoasă, nu realiza unde se găseau, doar Palatul mare de sticlă și beton al poștei care răsărise în față îi aminti că se aflau la capătul bulevardului. Era timpul să se întoarcă, plimbarea durase mult, prea mult. Aerul rece îi plăcea totuși, îl înviora și-i stimula simțurile. Mîntea i se limpezise pas cu pas, imaginația începea să-i lucreze. Necunoscutul nu mai părea interesat de Gelu, pășea alături abătut, aproape absent... Într-un târziu, Gelu se simți dator să rupă liniștea dintre ei.

Ați fost concis, rosti fără să-l privească, călcând zăpada cu ochii întredeschiși, orbit de strălucirea ei îndoielnică... Să ne întoarcem, mai departe nu știu unde ajungem, ne împotmolim, se vede...

Omul încetini pasul, călca apăsător, la întâmplare. Gelu nădăjduia din suflet să facă drumul de întoarcere de unul singur, numai că celălalt confirmă îndată prin înclinarea capului, urmată de strângerea ușoară, repetată a pleoapelor.

Mi-ați relatat fapte interesante, personale, deosebit de interesante, spuse Gelu. E rândul meu acum... Din nefericire nu știu cum să încep, ce să vă povestesc. S-ar găsi ceva de spus, dar memoria îmi joacă feste. Cât despre imaginație, azi nu sunt răsfățatul ei, mă ocolește...

Totuși..., insită necunoscutul, înlăturând apatic zăpada cu bocancul, ca și cum ar fi vrut să-i croiască celuilalt drum spre liman. Nu vă uitați c-am obosit, e drept, plimbarea asta a stors repede din mine energia fizică, și cea sufletească, și alte energii ce ne poartă pretutindeni pașii, spiritul... Așa sunt eu, spuse străinul, când ajung aproape de adevăr, de adevărul despre mine, mă inhib, nu reușesc să port discuția, monologul mai departe, până la capăt... E o teamă explicabilă cumva... Nu vi s-a întâmplat să nu mai puteți vorbi despre dumneavoastră, fiindcă continuând descoperirea vulnerabilitatea propriilor opinii, laturi nebănuite ale propriului caracter?... Mie da! Și astăzi am avut acest simțământ ciudat. Norocul meu că m-ați lăsat să îndrug verzi și uscate, adevărul însă, purul adevăr, nu l-am mărturisit, l-am ocolit involuntar.

Eu cred c-ați fost sincer, deschis! interveni Gelu. Interesele noastre, dacă există, sunt diferite, absolut independente. Ele s-au întâlnit doar pentru o clipă aici și acum. În zilele ce urmează, în anii viitori, până la sfârșitul vieții, e posibil să nu ne mai vedem. Încât repet, mi-ați spus lucruri adevărate — adevărul întreg, neștirbit, așa cum îl credeți și-l simțiți.

Să admitem, spuse omul... Încercați și dumneavoastră, relațați-mi ceva. S-ar putea ca apoi să vă obișnuți, vorbind neprovocat, ideile, frazele preîntâmpină uneori întrebări pe care nici n-am avut timp să le formulăm, ce stau cuminți, pitite undeva în subconștientul nostru. La fel, e posibil ca unele să constituie dezlegări neașteptate, concise și clare, la interogații mai vechi, chinuitoare cândva, pe care între timp le-am uitat.

Ce rost are discuția asta, nu înțeleg, gândea Gelu. Ce folos am eu din această întâmplare care a degenerat parcă într-o afacere nebuloasă, epuizantă? Ce vrea de la mine omul ăsta, avem noi ceva în comun? Și-apoi nu sunt dispus, nu-mi surâde, răbdarea mea e limitată, să

mă autoanalizez și să-i vorbesc de mine... Sunt un laș, da, sunt ! Aerul rece prin care cad purtați de vânt fulgii de nea mă eliberează de gândurile sumbre, de amintirile neplăcute și de optimismul arbitrar, umflat peste măsură de starea imponderabilă a singurătății. Nu mai văd nimic în mine, parcă n-aș mai exista, numai ce-i în jurul meu mi se pare real și veșnic. Deși, cine poate ști cum va arăta bulevardul ăsta peste un veac ?... Ciudat, foarte ciudat ! Nu-ți vine să crezi că o construcție remarcabilă ca aceea a Palatului telefoanelor s-ar putea să nu mai fie peste o sută de ani... Nimeni nu știe, n-are cum să știe ce va fi atunci. Eu mă întreb ca să treacă timpul, să-mi fac o plimbare lungă, cât mai lungă...

Sunt... pictor, rosti. Dar aspir la mai mult de atât. Știu, îl întrerupse străinul.

Ce știți ? Nu v-am spus încă nimic... Și chiar mă gândesc serios dacă are rost să continui...

Are ! îl provocă necunoscutul. Simt eu că are. Și dumneavoastră simțiți la fel, de vreme ce ați început pe un ton atât de grav... Eu am intervenit ca să fiu sigur că nu veți exagera prea mult, lăsându-vă furat de imaginație. Aerul rece, răcoarea stimulează fantezia, e ca un drog... Apoi, întorcându-se către el : Vreți să deveniți cineva, vă chinuie gândul cum să faceți ca numele dumneavoastră să dăinuie...

De unde ați mai scos-o și pe asta ? ! își răsuci Gelu fața, congestionată brusc, spre străin. Cine sunteți și ce doriți de la mine ? V-ați născut ghicitor în stele ? Ei, aflați că eu nu mai cred demult în ele ! E absurd ce spuneți, n-aveți de unde să știți ce gândesc eu. Fizionomia mea și a dumneavoastră și a altora nu trădează gândurile noastre cele mai intime, ele ne aparțin doar nouă înșine ! Nimeni nu știe, la miligram, să zicem, ce greutate are mâna mea. O vede, o pipăie dacă vrea, dar e absurd să susțină că știe totul despre ea. Pe când dumneavoastră tocmai asta pretindeți ! Judecându-mă după înălțime, ochi, gură afirmați niște inexactități, îmi puneți în cărcă intenții ascunse, abominabile, care vă trec numai dumneavoastră prin minte.

Nu sunt sigur de ce am spus, rosti rece, imperturbabil necunoscutul. Iertați-mă... Cândva, mai demult, mă

comportam și eu la fel, îi tratam pe ceilalți întocmai ca dumneavoastră acum. Mulți văd, puțini cunosc, spune un proverb. Numai că dumneavoastră apreciați că cei „puțini“ nu există, le anulați complet existența — și nu faceți bine !

Asta-i prea de tot ! se surprinse Gelu vociferând. Printre-o minoră, nenorocită intervenție, ați ajuns să-mi faceți morală ! Bazându-vă pe ce, aş putea ști ?! își holbă ochii ieșiți din orbite, ca și cum ar fi vrut să-l topească dintr-o privire, să-l prefacă în abur moale, pe care aerul rece să-l înghită numaidecât.

Străinul nu-l lua în seamă, călca mai departe apăsător la întâmplare. Gelu, scos din minți, furibund, nu mai vedea nimic în fața ochilor, iar în spate — ei bine, în spate nu-i venea în minte să se întoarcă, să-i spună omului de lângă el că a văzut pe cineva și s-o rupă la fugă... Să gonească în plină iarnă ca un cal hăituit de oameni, împresurându-l din toate părțile ca niște uriașe umbre mișcătoare. Iar de va scăpa, s-ajungă în câmpie la marginea orașului, răpus de oboseală să cadă la pământ și un somn adânc să-l cuprindă, un somn din care să nu-i lipsească visul reconfortant cu Anca și Lena, pictorul Dima și scrupuloasa doamnă Sima — lumea lui toată, exceptând tablourile, cărțile și acest... (nu știa cum să-i sune : îndrăcit ? afurisit ?) necunoscut care știa despre el mai mult decât el însuși.

Nu vă alarmați, spune străinul și pe fată-i licărea, mai mult ca o părere, un zâmbet înțelept, abia deslusit. Am făcut o presupunere, și s-a adeverit...

Mă uit la dumneavoastră, interveni Gelu, și mă întreb dacă nu sunteți cumva vreo arătare ? Eu nu cred în ruptul capului în așa ceva, dar mai știți, omul trăiește uneori experiențe bizare, neverosimile... Iată, simt pe propria-mi neriele una din aceste afurisite întâmplări !... Poate sunt obosit și nu-mi dau seama ce spun ? Succesul, această efemeră satisfacție să mă fi năucit de tot ? Sau m-am enervat degeaba, am devenit deodată prea irascibil ?

De ce succes vorbiți ? întrebă, aparent dezinteresat, străinul. Dacă am reținut bine, doriți să deveniți pictor, mai mult decât un simplu pictor. E o contradicție sau mă înșel eu ?

Cum să vă înșelați ? ! ripostă Gelu. Văd că țineți minte și cele mai mici amănunte. De asta, poate, combinând tot felul de detalii nesemnificative, scăpați din vedere esențialul, realitatea. Clădiți una nouă, pe placul nu știu cui, al meu nici într-un caz !

Sunteți prea orgolios, spuse străinul, înlăturând încet zăpada cu vârful bocancului. Ați fost întotdeauna așa ?

Dumneavoastră nu sunteți ? Arătați-mi pe cineva fără pic de amor propriu ! Până și copiii sunt orgolioși, continuă Gelu. Mai ales ei ne arată cât de arogantă e specia umană cu ea însăși. Dumneavoastră ați dat suficiente semne de mândrie personală din ceea ce mi-ați povestit.

Aveam dreptul ! rosti cu fermitate străinul. Un drept ce se capătă prin luptă acerbă, și eu m-am străduit din răputeri, crede-mă. Am avut însă neșansa — m-am derutat singur — să obțin rezultate bune, remarcabile așa spune, în alt domeniu. Ce mai ! Orientarea mea în hățișurile vieții n-a fost deloc inspirată, mi-am risipit efortul creator, m-am răzlețit ca o pasăre de stolul ei. Numai o minune mă poate salva, dar cum nu cred în minuni... Și nu sunt sceptic, dar e prea târziu, între timp am devenit imun la o glorie tardivă. Mi se pare mai atractivă o plimbare, decât un succes răsunător pe care m-aș simți dator să-l mențin. Mă îngrozesc întotdeauna când trebuie s-o iau de la început... Și totuși, zise străinul, sunt în stare s-o iau de la capăt încă odată...

Am reușit să ne regăsim, șopti Gelu cu o undă de compasiune în glas. Mai înainte eram furios, mă aprinsesem întrucât îmi relevați adevăruri de netăgăduit. Eu trăiam cu impresia profundă că scopul e totul ! Înainte și după acesta nu există nimic. Ținta unică e gloria, ce plutește deasupra noastră ca o stea. La ea trebuie să ajung ! îmi spuneam. Acesta e orgoliul meu și al dumneavoastră și al altora... Fiecare are în mintea sa o stea pe care vrea s-o atingă. Ea rămâne totuși o himeră, dacă o ajungem, dacă reușim s-o prindem în brațe suntem fericiți pentru un timp. În zilele următoare mai puțin. Continuăm s-o strângem posesiv în brațe, dar ea devine din ce în ce mai mică... Apoi apare pe cer o altă stea și iarăși ne amăgim că-i steaua noastră... Așa se alcătuiesc clipele noastre,

înălțându-ne ochii spre ceva, către cineva, în toate direcțiile.

Eu am elaborat câteva formule care-mi poartă numele, începuse să vorbească neîntrebat străinul. Utilitatea lor practică e nulă, doar teoretic sunt bune la ceva. Am lucrat la ele ziua și noaptea, până am reușit — o reușită parțială, desigur. Există și altele, asemănătoare, de autori cunoscuți. Ale mele nu s-au impus pentru că nu le-am publicat într-o revistă de răsunet. Și-apoi sunt celelalte, bune, rele, elaborate mai demult, cum spuneam... La început am fost încântat că în tabelul acelor funcții, în dreptul fiecăreia, pe a doua coloană, se aflau înscrise numele autorilor: americani, francezi, japonezi. Tabelul semăna cu o matrice, asta mi s-a relevat pe loc. Modul cum erau dispuse literele — simbolurile matematice — îmi sugera mișcarea, forța și, totodată, posibilitatea de a încorseta între anumite limite legi lăuntrice, altfel dificil de cuantificat. Atunci m-am pătruns pur și simplu de un adevăr. Am devenit deodată conștient că în domeniul acela, anume acolo, aș fi în stare să obțin rezultatele cele mai bune: să inventez o funcție nouă, tot atât de apreciată ca și celelalte — și-am reușit! Am descoperit nu una, ci mai multe... La început a fost greu, căutam asiduu în minte noi simetrii — acesta mi se părea punctul de plecare —, răsuceam în gând parametrii funcției după reguli scrise și nescrise, intuitiv doar, dar nu se lega nimic de parcă era un făcut. Dacă se întâmpla să găsesc ceva, de îndată ce treceam la verificarea condițiilor care trebuiau îndeplinite, mă împotmoleam în una, cel mult două, de-mi venea să-mi iau lumea-n cap! Dar când îmi aruncam ochii în cărți și vedeam numele autorilor, scrise cu litere de-o șchioapă, mă apucam de treabă cu o îndârjire și mai mare. E imposibil ca acei renumiți și stimați cercetători — șopteam în sinea mea — să fi descoperit toate funcțiile, măcar una și tot le-a scăpat — aia să fie a mea! Până la urmă am elaborat o funcție generală cu mai multe cazuri particulare. În articol am inclus și formula mare, abstractă și pe cele mici, concrete, iar doi mari specialiști francezi m-au citat în studiile lor. La noi sunt unicul autor de formule de acest fel... Funcțiile mele se pot utiliza și în practică, dar toți

s-au obișnuit să le folosească pe celelalte, de autori cunoscuți, iluștri. Formulele lor au un stagiul îndelungat, nimic de zis, de vreme ce-au fost elaborate în anii '20, '40 și '60. Specialiștii își spun poate : le avem pe astea, bune, verificate, ce rost are să le folosim și pe-ale ăstuia... cum îi zice ? Ce, se crede mai deștept decât americanii, francezii, japonezii ? Numai că eu le-am încercat de nenumărate ori și vă spun, în anumite situații, funcțiile mele sunt mai bune !

Epuizat de acest maraton de cuvinte și demonstrații, necunoscutul tăcu. Se aflau la jumătatea bulevardului, așa că timp mai era. Odată cu fulgii de nea ce nu-și conteneau jocul haotic, sub presiunea troienelor de zăpadă adunate în cer grămadă, deasupra orașului coborau nori grei, plumburii. Se lăsară tot mai jos, până ce întinericul se înghesui peste cetate să le facă loc... Deodată, lumini albe, galbene și roșii se aprinseră pretutindeni, bulevardul trecu parcă în altă lume, în altă viață. Oameni grăbiți îi ocoleau pe cei doi, treceau mai departe stăpâniți de gândurile lor. Poate unii se îndreptau, fremătând de emoții creatoare, spre atelierul de lucru, bibliotecă sau laborator ca să descopere o nouă formulă de care n-are nimeni nevoie deocamdată, nici știința de dragul științei pure. Gelu se oprea din când în când — celălalt își încetinea și el pasul, de parcă nu se puteau mișca unul fără altul — în dreptul stâlpilor de felinar. Sus, spre vârf, aveai impresia că lumina adună în jurul ei fulgii de nea roind. Unii, mânați de vânt, ocoleau fortuit abajurul, alții, din contra, hoinărind fără țel, purtați prin aer de o forță mai puternică decât ei, cădeau la pământ, alături de semenii lor, în stratul de zăpadă. Puțini, foarte puțini nu mai ajungeau acolo, mureau, topindu-se înainte de-a se depune unii peste alții, unii lângă alții. Pe aceia îi urmărea Gelu în scurtele lui opriri. Purtați de vânt, ei se loveau de abajururile calde, dizolvându-se ; între cele două forțe oarbe, aerul în mișcare și sticla încălzită, fulgii de nea dispăreau, deveneau văzând cu ochii apă de ploaie picurând — lacrimi izvorâte din neputința lor... Sărurile minerale din trupul omului, după ce el nu mai este, nu sunt oare lacrimi izvorâte din neputința lui ? Cum de EL, tocmai EL, însuflețit de viață

și cu voință puternică, nu-și poate depăși limitele ? Sau obstacolele sunt prea înalte ? Or el însuși e o piedică, un impediment pentru altcineva... altceva... ?

Suntem niște orgolioși ! exclamă Gelu. Mă bucură nespuse de mult această descoperire, tardivă, desigur. Sau credeți că sunt numai eu ? ridică vesel din sprâncene, încredințat că necunoscutul va nega cu tărie.

Deși nu te cunosc decât de vreo... (se uită la ceas) două ore, astăzi ești mai orgolios decât mine. Sunt și unele explicații...

Care ? se interesă grăbit Gelu, întrucât omul se opri se indecis.

Știu eu... spuse. Mai multe.

Ei, atunci s-o lăsăm pentru altă dată ! făcu Gelu, pe un ton nefiresc, ca să încheie discuția. Tot una e. Eu, d-ta, ce mai contează.

Da, e mai puțin important, cedă pe loc celălalt. Drumurile noastre sunt diferite, ele s-au intersectat pentru scurt timp aici. E mai bine așa, fiecare cu viața și sensurile ei, cu vobutele pașilor săi.

Se aflau în acea porțiune a bulevardului unde neoa-nele lăptoase luaseră locul luiminilor calde, galbene și roșii. Gelu își continua nestingherit jocul lui, se oprea la fiecare stâlp de felinar, privea în sus, spre lumina albă ce se împrăstia în jur încremenită — gheață translucidă sclipind ca de soare —, acolo unde fulgii de nea se alergau roind, împleticindu-și drumurile. Și astfel se gândi la forțele ascunse ale universului, la metafizică. Mișcarea rapidă, vizibilă fără încordarea simțurilor, combinată cu mișcarea lăuntrică, neperceptibilă ochiului, creează imaginea stării de încremenire totală. Și totuși, lumina se deolasează infinit mai repede decât fulgii ; chiar și lumina asta lăptoasă, rece ca și aerul prin care se strecoară... Albul luminos este imposibil de immortalizat pe pânză și hârtie. Lucirea neonului n-are echivalent în paleta cromatică a pictorului, el nu reușește niciodată să sugereze mișcarea din interior a luminii, „valoarea intrinsecă“ a acestela. Pictorul rămâne întotdeauna la suprafața lucrurilor, redă creativ doar ce se vede : raza groasă de lumină ce înmănușează o sumedenie de raze mici, infinitezimale. Dacă el ar reuși să immortalizeze

numai raza unică de lumină, acel unic flux de fotoni „de la — până la”, pictura, arta în general, ar concura însăși știința, cu cât mai repede cu atât mai bine pentru toți... Până atunci e mult, mai mult decât ne închipuim noi, cei de azi, preocupați să stoarcem ca o lămâie bucuria efemeră a clipei...

Plimbarea noastră se apropie de sfârșit, roști necunoscutul. Apoi adăugă : Până la capăt mai e de mers, deși am trecut de jumătatea bulevardului. Clipele petrecute împreună nu ne-au oferit poate satisfacția dorită, dar când discuți serios, mulțumirea de sine vine mai târziu. Numai monologul interior, debitul necontrolat al cuvintelor ne oferă acea bucurie îndoielnică. Atunci ne ascultăm pe noi înșine, fără ca cineva din afară să-și contrapună opinia... De aceea trebuie să fugi de singurătate, și nu oricum. Caută compania celor ce știu ce vor și ți se potrivesc. Completați-vă, altfel eșecul vine prea curând. Amână-l cât mai mult !... O, cât de dulce, cât de ademenitoare e gloria ! Efemeră e gloria adevărată, dar mai atrăgătoare decât cea mai frumoasă femeie din lume. Nu pierde ocazia, e unică, la vârsta d-tale se dă marea bătălie !

Plecați ? făcu Gelu năuc... Și-apoi, de ce atâtea îndemnuri ? Unde vă grăbiți ? Păreați dispus să colindăm orasul până-n zori !

Formulele m-așteaptă, spuse străinul. Mi-au intrat în sânge, sunt al lor. Aud chemarea lor tăcută. Mă vor primi cu brațele deschise, ca întotdeauna. Le voi chema ne rând, pocnind din degete ca un scamator. Și-o voi lua de la început — doar asta mi-a rămas —, să verific condițiile prestabilite, apoi îmi voi șopti în gând fără teamă : asta e bună, asta nu e bună... La sfârșit de tot voi alcătui un tablou, o matrice a lor, și într-o zi, cine știe, poate își vor găsi locul binemeritat între suratele lor.

Bine, confirmă Gelu, plecați. Ele vă așteaptă, m-ați convins. Pe fiecare îl așteaptă o funcție nelinventată încă, inconștientă și arogantă. Iar noi, demiurgii, vom veni din ce în ce mai mulți, ca niște îndrăgostiți gata să ingenucheze dinaintea lor, a formulelor. Și când dimineata cea însoțită se va ivi pe cer, vom constata ce-am des-

coperit. Vom fi fericiți sau nu ! Și cu elan sportit, hotărâți, o vom lua de la început...

Străinul rămase în urmă. Gelu privi bezmetic în direcția lui, apoi își reluă vechiul obicei de a se uita în sus spre vârful stâlpilor de fier forjat, susținătorii felinarelor albe, iar mai departe, la intersecții de străzi și în jurul clădirilor mari, cele galbene și roșii. Orașul întreg, cât se vedea, era împânzit de trei culori, doar între ele — obscuritatea, întunericul... Amintindu-și de ceva, Gelu se răsuci deodată spre omul care călca leneș, apăsător și resemnat zăpada pufoasă, întorcând-o alene cu vârful bocancilor de parcă căuta acolo un ciob de gheață cu sclipiri inefabile, o sticlă colorată cu formă ciudată și reflexe azurii sau o monedă antică de aur pierdută de vreun numismat în drum spre Muzeul Arheologic din apropiere. Numai că în zăpadă nu se vedea nimic, doar fulgi afânați, striviți sub încălțările lui grele... Și dacă ar fi găsit, mai avea timpul și răbdarea și luciditatea să se oprească, să o ia pe alt drum, un drum diferit, nu o fațetă a aceluiași lucru... ?

Când ne vedem ? ! strigă Gelu ; dar nu era un strigăt, ci un urlat nocturn — manifestarea disperării tardive.

Oricând, veni răspunsul adus de o rafală de vânt iscată din senin. Sunt șoarece de bibliotecă, acolo-i atelierul meu !

Te voi căuta negreșit ! țipă Gelu din răspuțeri, dar vântul pornit spulberă aerul, zăpada, fulgii, formând un haos : necunoscutul dispăru nevăzut în spatele lui...

A auzit ? rămase Gelu uluit și solitar în mijlocul bulevardului. Mai aruncă o ultimă privire înapoi, dar nu văzu, nu auzi nimic. Se opri lângă un copac cu crengile răsfirate în sus — degete prelungi de uriaș ridicate spre cerul dezlănțuit — îi pipăi coaja dură, crăpată, se sprijini cu umărul de tulpina lui groasă, trase cu forță aer în piept și, liniștit parcă, porni să străbată de unul singur drumul de întoarcere care-i rămăsese.

VII

Tablourile lui Gelu din ultima perioadă erau reușite, nimic de zis, ochiului avizat i se releva experiența acumulată, sufereau însă de un anumit schematism, dat de rutină și prea puțină simțire și gândire. Deși nu era întrutotul mulțumit de ceea ce făcea, mergea mai departe, așeza cuminte tablourile terminate unul peste altul, iar din când în când le număra pentru a ști — din pură curiozitate — cât de repede lucra. Nu-și permitea pauze lungi, încât adesea se simțea obosit, deprimat. Deschidea atunci fereastra, privea atent orașul mut, ascuns sub mantia hibernală, reflecta la ceva banal, executa câteva genoflexiuni anemice, își uda fața cu apă și cu un elan mai mult simbolic își relua munca. Tipicul vieții sale, schematismul ei burlesc se reflecta în tablouri. Tematicile erau diferite, doar paleta cromatică și atmosfera păreau aceleași.

Odată, privind de la distanță tabloul la care lucra, remarcă predominarea culorilor din lanurile de grâu în pârgh : verde și galben. Doar undeva, pe fundal, se zăreau nuanțe palide de alb-albastru... Luă și examinează pe rând toate pânzele pictate, dispuse unele peste altele, încât dinaintea ochilor îi apăreau întotdeauna doar ultima și cea la care lucra, de pe șevalet... Era iarnă, zăpada strălucitoare se întindea pretutindeni, anotimpul acesta alb și rece de ce nu-l influența, devenise prea sigur de el sau era altceva? În toate tablourile — e drept, între timp devenise foarte productiv — întâlneai o singură paletă coloristică. Culorile, prin felul lor de a se înfățișa ochiului, păreau desprinse din altă lume, sosite parcă din copilărie și adolescență. De atunci, își amintea bine, îndrăgise nespuse de mult acele nuanțe ce-l urmăreau cu insis-

tență diabolică oricând și peste tot : verdele închis, obscur, din interiorul catedralei și galbenul inimitabil de pe fațada aceleiași clădiri ce domina orașul său natal precum piramidele de la Giseh deșertul ; verdele putea fi și lanul de grâu necopt de pe înălțimile dealului pe unde colindase ca un sihastru sau câmpia întinsă de la poalele acestuia pe care șerpuia abia văzut trenul dinspre est spre vest.

În tablouri nu apăreau toate acestea ; sau apăreau, dar privitorul nu le vedea, le vedea numai Gelu... Ele înfățișau blocuri înalte de beton și sticlă în multiple nuanțe de verde și un cer luminos, prea luminos, de culoarea lanurilor de grâu copt. Ici-colo, pe cer, în înalturile galbene și moi ca razele blânde de soare, se iveau minuscule stele roșii, ca macul. Mașinile și troleibuzele aveau forme ciudate, antice, în loc de roți alunecătoare, călcau pe catalige. Oamenii — prezențe bizare — mișunau grăbiți, preocupați. Se atingeau cu umerii indiferenți, cu priviri lascive. Unele figuri degajau în jur halouri de lumină și multă veselie, altele purtau pe umeri supreme răspunderi.. Femeile rămâneau mai departe femei. Oricât se străduia, oricât se frământa în ce le privește nu-i reușea mare lucru. Erau într-adevăr artistic reprezentate, cu degete lungi și capete țuguiate, împodobite de un păr multicolor. Jovialitatea li se citea în ochi, întrucât Gelu n-avea prea multă inspirație aici, adolescentele și femeile tinere arătau bine, frumos, alunecând ostentativ printre trecătorii-bărbați ; cele bătrâne și cele între două vârste se ascunseseră probabil în apartamentele verzi din buildings-urile uriașe ce depășeau prin înălțime de câteva ori și ceva piramida lui Keops, încât te întrebai fără să vrei cât de sus se poate ajunge, cum de reușise pictorul să le îngrămădească pe o suprafață atât de îngustă.

Într-o zi descoperi printre tablourile sale un portret mic și unic, un personaj straniu cu frunte lată și păr cârlionțat, cu capul perfect sferic transparent, ochi albaștri melancolici și prelungi. Pe frunte, în spatele ei se vedeau niște forme primitive ciudate, așezate alandala, un fel de hieroglife întretăiate care aveau ele o simetrie a lor, dar foarte dificil de pătruns, iar mesajul, esența

acelor ideograme, era probabil imposibil de descifrat. Când tabloul a fost expus la Anuala pictorilor, un vizitator a declarat franc : Nu știu dacă acest portret e al unui savant, dar eu văd că-i stă scrisă pe frunte o integrală complicată, imposibil de rezolvat de către matematicienii acestui secol... Gelu n-a stat mult pe gânduri și cu prima ocazie a dăruit tabloul, frumos înrămat, pictorului Dima, în speranța că el va înțelege de data asta ce e de înțeles : iminenta convergență a științelor și artelor într-un domeniu nou, exhaustiv ca materia și spiritul.

. A, mă bucur că te-ai hotărât în sfârșit să-mi faci vizita pe care, se pare, ai tot amânât-o ! De ce ?... Sau nu, lasă-mă să ghicesc !

Președintele filialei arboră instantaneu o mină gânditoare, ba își duse și degetul arătător la frunte, apăsând-o. Stătu așa, cu bărbia ascuțită sprijinită-n piept, cu privirea albastră transparentă, scrutând covorul gros și moale timp de trei-patru secunde.

Ai fost ocupat ! Am ghicit, nu ?

Gelu nu-l asculta, s-ar zice că nu-l lua în seamă, desfăcea cu grijă pachetul în care se afla tabloul. Și când pânza pictată rămase acoperită doar de o pojghiță de hârtie transparentă, rosti preocupat :

Știu că-mi apreciați arta. V-am adus în dar acest tablou — și-i înmână pachetul.

Pictorul Dima, absorbit de el însuși, surprins poate și de vizita tardivă a lui Gelu, îl așează repede pe colțul biroului, pe urmă îi strânse protocolar mâna.

Da, mă bucur că te văd, repeta Dima zâmbind. Te-ai hotărât deci, prietene, erai curios să vezi cum arăt, cât am îmbătrânit — spuse, arătându-și dinții de aur într-un râs nestăpânit, grotesc.

Eram dator, se scuză Gelu. Dumneavoastră ați fost de două ori în atelierul meu. Și-apoi aveam și o obligație...

Ei, lasă, râse Dima. Ce-a fost a fost... Ia te uită, am uitat ! tresări el. Am uitat ce-i mai important... Să vedem noi ce progrese ai mai făcut ! și dezveli fără grabă tabloul.

Îl luă în mână, îl îndepărtă puțin, dar cum nu era mulțumit de ceea ce vedea, înaintă cu dezinvoltură și-l

așeză prudent, ca pe un bibelou de preț, pe servanță, lângă o vază chinezească încărcată cu flori de seră.

Da, acum e mai bine! exclamă satisfăcut. Un tablou, știm noi, se admiră de la distanță... E superb! Semiobscuritatea îl avantajează. I-am găsit locul potrivit, nu-i așa? Îmi place, îți mulțumesc... Îți mulțumesc mai ales pentru dedicație. E clar, m-am recunoscut — sunt eu, nu?

M-am gândit și la dumneavoastră când l-am pictat, spuse Gelu.

A, desigur, exclamă Dima. Trebuia să-mi dau seama. M-ai pictat pe mine, dar ai luat câte ceva și de la altcineva. Oricum, îți mulțumesc încă o dată...

Și privi cu alți ochi tabloul, se întoarse apoi zâmbind larg spre Gelu cu o sinceritate îndoielnică.

Totuși, continuă președintele filialei, nu înțeleg... Știi, eu sunt un clasic, deși admir mult arta modernă și cred că te-ai convins. De ce mi-ai făcut capul transparent? Și, mai ales, de ce mi-ai pus un semn nedeslușit pe frunte?

E o teorie nouă, a elementelor primordiale, spuse Gelu decepționat de sensul întrebării. Nu vreau să vă plictisesc...

Da' nu mă plictisești deloc! sări în sus amfitrionul. Mă interesează mult, chiar foarte mult... Iartă-mă că insist, știm, doar amândoi, nu suntem niște diletanți: arta vorbește prin ea însăși. creatorul nu trebuie să se explice... În cazul nostru, fiindcă sunt direct vizat, aș vrea să facem o mică excepție. Vreau să știu ce-ai gândit, ce-ai vrut să sugerezi prin reprezentarea asta, să-i spun... suprarealistă.

Mai întâi, nu e suprarealistă — se sustrase prudent Gelu. Am redat aici o idee palpabilă, nu una imponderabilă... Cât despre personaj, el e foarte concret: un om! Și nu unul oarecare.

Înțeleg, spuse și mai încurcat pictorul Dima. În loc de aureolă, mi-ai aplicat pe frunte o frunză dantelată. Ce înseamnă ea? La ce să mă gândesc?

La prima vedere, personajul acesta stârnește ilaritatea, rosti calm Gelu, privind atent tabloul și nu ochii lui Dima care-l cercetau insistent, străduindu-se să afle

mai mult decât îi spuneau cuvintele lui. El e un căutător solitar. Nu al minelor de aur din străfundurile pământului, nici al frunzelor uscate — aurul depreciat al naturii moarte — de sub pătura albă de zăpadă. Omul acesta caută cu înfrigurare, scormonește — așa a îmbătrânit, scociorând ca un arheolog în pământuri sterile —, deși are cele mai puține șanse acum (timpul a trecut, neuronii s-au împuținat), piatra filosofală, diamantul strălucitor peste care marii căutători solitari dau o singură dată în viață sau niciodată. Cei mai mulți nu-l găsesc, da, nu-l găsesc, el stă bine ascuns, nimeni nu știe unde, luminându-se pe sine. Ca să ajungi la el trebuie să străbați deșerturi imense, caniculare, fără urme de pași, fără pic de mâncare, pustiuri arctice dominate de piscuri de gheață înalte, întinericuri înspăimântătoare, uragane devastatoare. În fața acestora se opresc învinse și cele mai încercate oștiri cotropitoare, întocmai ca acele armate faraonice care făceau cale întoarsă atunci când dădeau peste un scarabeu, insectă minuscule ce putea fi strivită cu un deget, sub pretextul că acel animal — animal sfânt — le transmitea un mesaj : Primejdia e prea mare, întorceți-vă, cât mai e timp ! Preoții și generalii știau ei bine că scarabeul întâlnit e o insectă oarecare, fără puteri supranaturale, iar dacă nu dădeau peste el, peste scarabeu, găseau ei alt semn, alt simbol înspăimântător ca să se întoarcă... Ei bine, acele pustiuri înfricoșătoare — din ignoranță, comoditate și alte defecte umane — sunt și vor fi mereu cucerite de oameni solitari care-și neglijează cu bunăștiință viața, familia, sănătatea, prietenii, abandonându-și distracțiile și week-end-urile, plăcerea excursiilor și a clipelor efemere de fericire alături de ființa iubită. Unii dintre ei n-ajung la capăt, dispar undeva între cele două extreme : început-întrebare, sfârșit-răspuns... Aceia merită toată admirația noastră ! Ceilalți, puțini și „norocoși“, găsesc diamantul, îl văd cu proprii ochi — și asta e unica, marea lor răsplată. Titlurile academice, medaliile scilpitoare, statuile colosale ce li se înalță la tot pasul sunt apă de ploaie în sezonul musonic. Ele sunt deziluzia, nesuferita dezamăgire ! Succesul e atât de trecător pentru ei încât a doua zi l-au și uitat...

Remarcă că ai devenit înțelept și puțin filozof, zâmbi încurcat pictorul Dima.

Asculta din politete, nu-l putea invita, tam-nisam, să iasă afară. Se gândea apoi că nu i-ar strica să mai audă ce se întâmplă în filiala lui. Își amintea astfel de tinerețe, de clanul acelor ani, când era și el de vârsta lui Gelu.

În timp ce pictam acest tablou în care nu m-am autodepășit, dar am pus mult suflet — se destăinui oaspetele — nu aveam în minte o personalitate de renume. Am redat pur și simplu un om în vârstă, un anonim care și-a dedicat viața întreagă unei Funcții Majore. N-a ajuns din fericire sau nefericire la capăt, pe celălalt mal al pustiului, unde atșeaptă sclipind de răspunsuri nebănuite diamantul miraculos — și înclin să cred că nu mai are timp, nici mijloace să ajungă. Următorii, cei ce vin puhoi în urma lui au acum mai multe șanse. Iar unu-doi vor atinge acel tărâm, fabulos deocamdată... Am închinat această lucrare Marelui Anonim, celui ce a sperat și speră încă acolo unde alții și-au pierdut demult speranța !

Deloc amuzat, Dima nu-l mai asculta, se retrăsese în el însuși, medita la un coniac, dar momentul nu se anunța prielnic. Inconștient ca un automat, se ridică de pe scaun și înaintă țeapăn spre bar, întinse mâna să-l deschidă, însă ceva îl reținu din nou, încât o luă pe lângă servanta pe care se lăfăiau vaza chinezească plină cu flori și portretul Marelui Anonim melancolic, mânat parcă de o curiozitate nesatisfăcută pe deplin. Gelu perora mai departe cu însuflețire, ajunsese să vorbească pe larg de știință, de artă și menirea ei care se tot dilată, se tot pierde, până dispăre de tot. Asta e marele risc al artei ! afirma înflăcărat și revoltat, totodată. Pictorul Dima își legăna mâinile pe lângă corp, își purta picioarele prin cabinet, foindu-se neoobosit în jurul servantei, de parcă vroia ceva, dar nu știa ce. Și se gândea, se zbuciuma privind pe furiș, insensibil la ceea ce auzea, spre bietul Gelu care nu se lăsa, nu ceda un milimetru. Dar cum președintele filialei, marele pictor Dima, cel căruia în tinerețe British Museum îi achiziționase două tablouri, nu-l întrerupea, îl lăsa să-și facă de cap, să îndruga

verzi și uscate, Gelu nu se oprea o clipă măcar să-și tragă răsuflarea. alerga cu ochii înfricoșați de furie după ei să vadă dacă-i dă dreptate ori ba... Tot răsucindu-și gâtul, împleticindu-și limba simți o durere acută, afurisită durere, după ceafă. Făcu atunci un efort supraomnesc să-și lase capul pe spate. Mai întâi gâtul îl duru tare de parcă se rupsesese-n două, pe urmă nu mai simți nimic, durerea dispărând îndată. Din acea poziție nu-l vedea pe Dima, aflat undeva în spate, de aceea Gelu își fixă privirea asupra lustrei de lemn roșu cu multe abajururi — vase ornamentale cu gurile căscate atârând în jos. Înăuntru, obișnuitele becuri — și asta îl frapă, încât rămase câteva clipe cu buzele cărnoase întredeschise, imobile, respirând din greu pe nările dilatate. Parcă adormise de uimire că aceea splendidă lustră împrăstia seara lumină grație acelor filamente negre ce atârnavă acolo, în globuri ușoare de sticlă transparentă. Și totuși, acele sârmulițe arcuite, înegrite, răsucite, sfidând estetica elementară purtau în ele răspunderi supreme — noaptea. ele dădeau viață întregului ansamblu...

Până o să-i gălesc un loc mai potrivit, spuse Dima, tabloul tău va însufleți cu armonia lui desăvârșită acest colț al cabinetului meu. Lumina nu prea puternică îl avantajează, nu? Iar seara, când voi aprinde lustra — și ea un obiect de artă, primit de la un prieten sculptor — îl voi avea în fața ochilor ca pe o oglindă, ca pe un *memento*.

Și în timp ce vorbea, luă vaza chinezească, privi o clipă dezorientat în jur, apoi spuse:

Ei bine, locul ei este aici — și, înălțându-și mâinile cu tot cu ea, o cocoță pe bar.

Lăsându-și brațele în jos, făcu iarăși acel gest tremurător de a deschide barul, dar și de data asta își înfrână la timp impulsul de moment. Poate nu-i convenea, nu se obișnuise încă cu gândul că la ultima vizită în atelierul lui Gelu, fusese tratat cu cafea și nimic mai mult. Ori, cine știe, nici nu-și mai amintea ce-a fost atunci, amintirile lui se subțiau repede.

De ce te-ai oprit? zise Dima. Continuă, sunt dispus să te ascult.

Și-l privea pe furiș, cu coada ochiului, deși părea preocupat de vază și tablou. Gelu se simțea sfârșit, o

stare ambiguă de neputință și dezamăgire îl împresura parcă. Dialogul fragmentat, cu prea multe subînțelesuri, îl indispunea întotdeauna. În atare situații, avea impresia că se află gol pușcă dinaintea celui ce-i vorbea, că în el nu mai există pudoare.

Ți-aș da un sfat, dacă vrei... spuse președintele filialei.

Nu știu, șopti Gelu. În ultimă vreme am fost singur. E o premisă de la care puteți porni. Dar n-am lăncizat, am lucrat neîntrerupt, ca un apucat, uitând de tot ce se întâmplă în jurul meu. Și mă simt mulțumit, e o satisfacție trecătoare, desigur, mai departe nu-mi imaginez ce va fi...

Nimic, îi luă vorba pictorul Dima.

Cum nimic?! ripostă Gelu. Trebuie să fie ceva! Pentru că nu există cale de întoarcere. Mă voi sforța din răspuțeri, n-am cum să mă opresc. Întotdeauna mi-am dorit să ard ca o flacără vie și tot așa să dispar — fără pâlpâieli anemice, fără poticneli jenante.

Dorințele noastre nu se îndeplinesc după cum vrem noi, rosti calm Dima. De multe ori se întâmplă invers. Mi se pare firesc să admitem cu bunăștiință că avem șansa de a nu reuși. Chiar dacă probabilitatea succesului, calculată de noi, e foarte ridicată... Ce vei face, să zicem, dacă printr-o nefericită împrejurare, pe care nu ți-o doresc deloc, vei ajunge în imposibilitatea de a mai picta?

Își săltă sprincenele stufoase, își bulbucă ochii, după care continuă pe alt ton:

Îți spun eu. Nimic! Te vei zbate, după cum ți-e firea, vei încerca altceva care să te mulțumească, iar în cele din urmă vei sfârși prin a te consola, meditând la cele bune și la cele rele din lumea asta. Iar concluziile le vei păstra pentru tine. Un pictor introvertit, pus în situația indezirabilă de a nu mai putea picta, care trăiește bucurându-se ca oricine altul de ziua cea de azi, de clipa trecătoare și irepetabilă.

Nu mi-am pus o astfel de întrebare, spuse Gelu, ridicându-se. Am reflectat adesea asupra viitorului, nu zic ba, dar am apreciat întotdeauna, eronat probabil, că voi rămâne neschimbat. E o scăpare a mea. Am privit încrezător, prea încrezător, înainte, excluzându-mă, uitând

de mine. Credeam că numai cei din jur trebuie să fie altfel, eu nu...

Gelu rămase tăcut și dezorientat în picioare, privind într-o parte, apoi spre ușă. Când își reveni, când se regăsi pe sine, spuse decepționat :

Într-adevăr, nu știu ce-aș face. Să devin un contemplativ, numai atât, mi se pare nedrept și infim de puțin. Contemplativ sunt, firește, dar asta-mi folosește. Trec prin filtrul gândirii și simțirii mele tot ce văd, analizez, pe urmă acționez... Vorba vine „acționez“, când de fapt pictez. Altfel m-aș simți departe de lumea asta, prea departe. n-aș găsi canalele de comunicare cu ceilalți. Artă îmi creează o stare unică, de certitudine că acele canale există în noi, ca niște vene pulsând de viață, fără noduri și cataracte.

Pictorul Dima patrula prin cabinetul său, măcinându-și nervii ca grăunțele într-o moară hârbuită, dar silențioasă. Gelu nu vedea, nu auzea nimic, se cufundase mult de tot în gândurile sale, iar cuvintele ce-i țâșneau pe gură ca gheizerele în Islanda i se relevau mai importante decât tăcerea tardivă și plecarea urgentă.

Ca artist, am un plus de energie vitală, continua el. Simt o mare satisfacție că sunt talentat, un talent verificat, se știe. Obligația mea, singura mea obligație de-acum înainte este să-mi probez neconținut acest talent.

Te consideri, așadar, mai presus de alții, spuse Dima. Nu ești un muritor de rând, nu-i așa ? Ești un fel de arbitru. un demiurg poate. De aceea vrei să inventezi o „nouă“ artă, îți închipui că poți deveni o personalitate remarcabilă.

Nu în sensul acesta... se împotrivi Gelu, dar nu mai avu timp să-și continue replica, întrucât ușa se deschise brusc și în cadrul ei își făcu apariția Lena.

Ia te uită unde-mi erați ! Și eu de când vă caut...

Neinvitată, Lena pătrunse numaidecât înăuntru. Cei doi bărbați, nu păreau deloc entuziasmați, fiindcă ce era interesant de discutat între patru ochi trebuia amânat, *sine die*, iar atenția lor îndreptată — politetea le-o cerea — în altă direcție.

Am primit un cadou, spuse Dima pentru a salva, în ultimul moment, aparențele — își răsuci capul spre ta-

bloul lui Gelu, schițând un zâmbet larg și echivoc totodată.

Lena rămase nemișcată câteva clipe, privi atentă, ostentativ de atentă tabloul de pe servanta situată în colțul semiobscur al încăperii, apoi zâmbind, la rândul ei, un zâmbet enigmatic și de neconfundat, un zâmbet *à la* Lena :

Să-mi exprim opinia ?

Și își roti privirea triumfătoare de la tablou spre Dima și mai departe, răsucindu-și gâtul catifelat către Gelu, care stătea în picioare năuc, ca un elev în fața profesorilor, așteptând cu emoție nedisimulată nota.

E un autoportret ! spuse răspicat, încât Gelu tresări ca ațipit de somn.

Dima se lansă pe neașteptate într-un răs zgomotos și lugubru, lăsându-și capul pleșuv pe spate. Și râdea, râdea, de parcă atunci auzise cea mai bună glumă din ultimii douăzeci de ani.

Ce ! Ce-ai găsit de râs ?... Am făcut o gafă ?

A, nimic !... spuse printre hohote pictorul Dima. Mi-am amintit că în tinerețe când tu erai mică, ai venit odată în atelierul meu. Eu terminasem un portret, dar tu, ha-ha-ha ! cum ai văzut tabloul, mi-ai spus : Unchiule, tu n-ai ochii cafenii, de ce ți-ai făcut ochii cafenii ? Ha-ha-ha ! ai fost formidabilă, ca acum ! E o zi mare, trebuie să mi-o amintesc. M-ai scos din amorțeală, m-ai făcut să uit iarna asta nesuferită.

Surâzător, Dima înaintă spre fereastră și privi satisfăcut orașul hibernal. Peste câteva momente reveni lângă cei doi cu fața încă radioasă de bucurie, o bucurie neașteptată, iscată din adâncul sufletului său. De îndată ce mimica ei își recăpătă poziția sobră și impunătoare de la început, pictorul Dima redeveni președintele filialei, rostind :

Gata, ne-am distrat destul ! Mai avem și altele de făcut... Mai bine ar fi să ieșiți împreună, să cutreierați orașul. Iarna asta e nesuferită pentru mine, nu și pentru voi. Plecați la plimbare ! Zăpada imaculată e cel mai frumos, cel mai strălucitor lucru de pe pământ. Discutăm altă dată, ca între prieteni, acum plecați...

Unchiule... !

Lasă ! spuse Dima. Altă dată... Ia-l, te rog, pe acest tânăr talentat — talentat, am spus — și arată-i orașul. El a uitat demult ce înseamnă o plimbare prin aerul rece și înviorător al iernii. O să vă prindă bine la amândoi.

*

Gelu și Lena mergeau în tăcere de parcă toate subiectele de discuție se epuizaseră, iar privirile lor reci căutau lipsite de interes priveliști anoste, oameni necunoscuți. Plictisită de această liniște prelungită, Lena numai că nu căsca de să-i trosnească fălcile, era totuși iarnă (Gelu zgribulea, tremura ca o pisică sub blana ei), nerecomandabil să caști tocmai acum, la amiaza iernii, și încă pe un bulevard înțesat de trecători.

Gelu tremura mai departe de frig și se gândea. Lena era din cale-afară de plictisită și se gândea. Lumea din jur vorbea, gesticula, asculta și se gândea. Parcă întregul oraș se cufundase în tăcere și gândire, chiar și conferențiarilor ce conferențiau în largi amfiteatre, ticsite de oameni dornici să mai asculte o lungă și interesantă prelegere de istorie a religiilor, despre ce-a spus cândva, nimeni nu-și mai amintește când, Mircea Eliade, vorbeau și se gândeau la ce gândiseră înainte de a vorbi.

Cum femeile sunt întotdeauna pline de inițiativă, Gelu n-a rămas deloc surprins când Lena, întrerupându-i șirul gândurilor obscure, spuse pe un ton imperativ :

Aș bea o cafea ! Să intrăm într-un bar.

E o idee, făcu Gelu amortit.

Ce fel de idee ? se interesă Lena provocator.

Pur și simplu o idee... adăugă el fără însuflețire.

Și... continuă ea încitată. Mai departe, ce spui ?

Nimic, aproape nimic...

Deci propunerea mea nu valorează nimic ! conchise, neconciliatoare, Lena.

Am spus : aproape nimic ! o corectă Gelu, dezamortindu-se.

Nimic sau aproape nimic, tot una e, decretă Lena, îmbufnată.

Și ca să n-o mai lungim, cine știe cât, vom spune ce s-a întâmplat în final.

Lângă o cafea bună merge și un coniac francezesc, rosti Gelu, scuturându-se de frig. Asta numai așa, fiindcă e ger afară... Și-apoi, dacă pictorul Dima e vesel, noi de ce n-am fi? Are el mai multe motive decât noi?

Nu, nu cred, spuse Lena, privindu-l cu un aer ciudat.

Era un bar ca oricare altul, întunecos, zgomotos și plin de fum — fum gros, albastru-cenușiu de țigări de bună calitate. Înăuntru nu se vedea nimic, iar muzica infernală, zisă stereo, te năucea, în timp ce fumul înecăcios îți ataca agresiv ochii și organele respiratorii. Oriunde priveai, zăreai mucuri aprinse de țigări. În primul moment, Gelu și Lena rămaseră pe loc, dezorientați. Un chelner grăbit le spuse, indicând cu mâna, că în locul acela, pe care ei nu-l vedeau încă, se găsea o masă liberă. Gelu nu știa unde se află, parcă căzuse deodată într-un beci insalubru, canicular. Căldura îi izbea obrazii, broboane de sudoare îi alunecau pe frunte și după ce reuși să se șteargă cu batista, strănută de două ori.

E curent aici, spuse Lena, scrutând cu privirea colțul întunecos unde se afla probabil masa liberă de care aveau nevoie.

Intrucât Gelu nu se obișnuise cu obscuritatea. Lena îl prinse ușor de mână și cu abilitate porni un slalom special printre scaune și mese. Într-adevăr, mai departe, acolo unde întunericul era de nepătruns, găsiră două scaune libere și o măsuță joasă, mai joasă decât scaunele. Din locul acela se vedea în toate direcțiile. Ochii li se obișnuiseră cu întunericul, iar siluietele din jur se conturau încet ca niște umbre adânci: busturi de fete și băieți, tineri toți, prea tineri, cu plete negre, lungi.

Vezi, spuse Lena, după ce își ocupaseră locurile, se și artă? Să-i ascultăm, până vine comanda, apoi povești și artă? Să-i ascultăm, până vine comanda, apoi povestim fiecare ce-am auzit.

Gelu își așează paltonul pe genunchi, se sprijini cu coatele pe el și își cuprinse capul între palme — obrazii îi ardeau inexplicabil — cufundându-se în ascultare și tăcere. Decibelii muzicali nu-l lăsau să audă decât frânturi de fraze, cuvinte răzlețe.

...M-a invitat acasă la ea să se schimbe — se auzi o voce de bărbat în dreapta lor. După ce și-a pus altă rochie, a revenit zâmbitoare în camera unde mă aflam. M-a întrebat dacă-i stă bine. I-am răspuns că da, îi stă bine, fiindcă n-aveam chef să aștept să-și probeze altă rochie sau mai știu 'ce... Și atunci s-a îndreptat spre mine : Îmi dai voie ? m-a întrebat. Vreau să te sărut... Tu, oricând ! am răspuns surprins. Și m-a sărutat pe frunte, ca pe un frate, fără să mă ridic în picioare, s-o îmbrățișez și să-i promit că am de gând s-o iau de soție sau ceva de gnul ăsta... Ei, să mergem ! mi-a spus după aceea și eu m-am ridicat repede de pe scaun... Numai că, hop, sună soneria. Era maică-sa. M-a prezentat, iar ea, maică-sa, ne-a invitat să servim câte o dulceață. Mary i-a spus că suntem grăbiți și trebuie să plecăm. Sărut mâna, doamnă, am zis — și am ieșit. Asta e tot... Nu i-a spus fiică-sei : vezi, nu întârzia ! Sau mie : să mi-o aduci devreme acasă !

Cu carnetelul în mână și creionul după ureche, chelnerul se apropie de masa lor și Gelu își ridică privirea spre el :

Două coniacuri, și două cafele, spuse.

Vezi, reluă Lena discuția, după ce chelnerul se îndepărtă, tinerii de azi sunt preocupați doar de două lucruri : dragoste și sex. Sunt cele mai importante. Tot ce fac ei — și uneori o fac fără reținere — e aproape în exclusivitate pentru a epata, a impresiona, a cuceri... Dar să ascultăm mai departe, nu e o indiscreție, se pare că cei doi se simt mai bine constatând că au un auditoriu mai numeros. Vor, probabil, să-și câștige simpatizanți și din afara grupului lor...

Eu nu discut cu ea ! rosti o altă voce, cea de-a doua umbră din dreapta lor. Odată i-am tras o palmă... Eu dacă mă enervez o bat ! I-am tras palma pentru că m-a mințit. Să vezi. Stabilisem o întâlnire cu ea, la o anumită oră, aștept cât aștept, apoi plec. Hoinăream aiurea prin oraș când, deodată, o văd în fața ochilor mei. Nu era singură. O opresc și cu mult calm o întreb de ce n-a venit la întâlnire. Am uitat, îmi spune cu seninătate și începe să râdă... Colegele sau prietenele ei, nu știu cine erau, se retrăseseră discret mai încolo și ne priveau pe fu-

riș, chicotind. Eu atunci m-am enervat tare, doar știi cum sunt, îmi era ciudă nu pe ea, cu ea parcă nu mai aveam nimic, mă indispuneau privirile și zâmbetele ironice ale celor trei fete care o însoțeau. Am întors-o ușor cu spatele spre ele, iar eu m-am postat în fața ei. Colegele ei — urâte, le vedeam bine acum — chicoteau mai departe prosteste, provocator. Am avut răbdarea s-o mai întreb încă o dată de ce n-a venit la întâlnire și fără să mai aștept răspunsul ei, jap! i-am tras una peste ochi... Când ne-am despărțit — o țineam strâns de mână să nu fugă — colegele ei, sau cine or fi fost, nu știu, pleaseră demult...

Da, asta e altceva, șopti Gelu. Neliniștea mea crește, mi-e cald și nu știu de ce...

Lasă, nu te gânde la căldură și anxietate, spuse Lena. Am venit aici să ne simțim bine, nu să ne lamentăm.

Cele două umbre din apropiere tăceau, se gândea poate fiecare la întâmplarea povestită, cântăreau în minte, cât de justă a fost comportarea lor sau cum ar fi reacționat dacă ar fi fost puși deodată în postura celuilalt. Gelu și Lena sorbeau duși pe gânduri din paharele așezate între timp de chelner pe măsuta dintre ei, apoi își coborau încet mâinile în jos, regăsindu-și poziția inițială de liniște și ascultare. Lena, mai agitată, își freca nervos mâinile și picioarele unele de altele. Gelu știa bine că ea nu e nicidecum Anca cea inactivă, contemplativă ca și el, răbdătoare și dispusă să asculte minute în șir tăcerea ei și a altora. Pentru Lena, o liniște prelungită — de câteva minute, să zicem — însemna mult, devenea agasantă. Ea vorbea de dimineața până seara și asculta puțin, doar pentru a se convinge că cel căruia i se adresează îi dă dreptate. O asemănare între Lena și pictorul Dima exista deci. Și între ea și stimata doamnă Sima, altă guralivă, dornică să aibă cât mai mulți adepți, pe care, desigur, nău-i recruta ușor. În cercul lor restrâns, numai Anca și Gelu se deosebeau — o deosebire știută și acceptată de toți.

Azi, spuse Lena, nu ești bine dispus.

Nu mă simt bine, sufăr de *spleen* și mi-e cald. E cald aici?

Să nu mai spui niciodată unei femei că suferi de *spleen* !... Și nu văd de ce trebuie să te autosugestionezi continuu. Eu mă simt bine oriunde. Încearcă și tu, dă-ți drumul... Pentru mine n-are importanță dacă mă aflu aici, într-o biserică, pe o plajă aglomerată sau într-o sală de spectacol. Găsesc ce să fac, discut, reflectez, îmi imaginez ceva.

E o încercare peste puterile mele de a uita unde mă aflu, spuse Gelu. De mic copil, când plecam din orașul meu mă interesa direcția în care am luat-o. Dacă printr-o întâmplare nefericită ajungeam noaptea la destinație, a doua zi, după ce mă trezeam, alergam iute la ferastră să văd din ce parte răsare soarele. Atunci când era înnorat, viața mea se complica puțin, mă simțeam rătăcit pe meleaguri străine... Până la urmă găseam eu o metodă să aflu cum sunt dispuse punctele cardinale în locul acela, dar nu întrebam pe nimeni, îmi era teamă de ridicol...

Mi-am dat seama că în tine există ceva care-mi scapă, spuse Lena. S-ar putea să fie o însușire inexplicabilă pentru mine... Eu, îți mărturisesc deschis, nu știu din ce parte răsare soarele și nu m-am gândit în ce punct al globului mă aflu... Dimineata, privesc lumina zilei fără să mă întreb de ce vine de acolo și nu din altă parte. Recunosc, sunt noțiuni elementare cu care nu m-am deprins încă. Și dacă mi le-aș însuși, la ce-mi folosește? Aici, oriunde, mă simt bine, oricând, cu o condiție, să fiu binedispusă, și cred că ai remarcat: eu sunt întotdeauna veselă.

Chelnerul veni cu cafelele, iar Gelu se grăbi să-și termine coniacul. Lena își aprinsese țigara, iscodind cu privirea spre cei doi tineri de la masa învecinată. Se pare că ei discutau același subiect; pe ea n-o interesau relatările în sine, ci comentariile, punctele de vedere ale bărbaților. În timp ce Gelu sôrbea cu nesaț cafeaua, băutura sa preferată, Lena se arăta captivată de discuția celor doi. Ascultându-i, uitase parcă de prezența lui, fuma preocupată, cafeaua se răcise, dar nu-și mai amintea de ea, privea cu indiferență rece în dreapta și înainte, spre clienții înfierbântați de băutură, mai veseli, mai agitați, nereținuți și totuși decenti. Gelu se minuna de acești oa-

meni, apropiați ca vârstă, de voiciunea și armonia lor — nici un gest impulsiv, nici o izbucnire necontrolată... Oare obscuritatea deformează realitatea, vedea numai ce trebuie să vadă — aparențe înșelătoare, momente pasagere de exaltare sufletească, de generozitate excesivă ? Altruismul afișat al celor din jur e firesc sau concesiv, facilitat de împrejurări ? Era ca atunci când un fumător învederat, copleșit de gânduri, își caută cu înfrigurare o țigară prin buzunarele goale. El însă, știindu-se spilcuit și impozant, îndrăznește să-l oprească pe un necunoscut să-i ceară o țigară. Străinul îi oferă numaidecât, fără ezitare, o țigară rea, puturoasă că din aia are. Se simte chiar onorat că țin domn atât de bine, un intelectual firește, îi cere o țigară, cea mai ieftină posibil. El nu înțelege de ce face asta, înțelege doar atât : că trebuie să fie solidar cu fumătorul pasionat, de fapt un vicios ca și el, adăugăm noi... Abia după ce s-au îndepărtat unul de altul, îi trece prin minte o întrebare : cum de un bărbat atât de elegant îmbrăcat n-are țigări ? N-are bani în buzunar ? Și omul nostru — generos, săritor și onorat — nu înțelege ce-i ușor de înțeles, că bărbatul spilcuit, așa cum el n-o să fie niciodată, care l-a oprit să-i ceară o țigară, are și el problemele lui de viață-; soția sa, o scorpie, să zicem, îi dă bani cu țârâita, ba mai rău, câțiva lei la câteva zile, să fumeze numai trei țigări pe zi — luându-le în calcul și pe cele împrumutate, dar nerestituite —, ca să-și păstreze, chipurile, sănătatea, ea însă, scorpie afurisită, se gândește la cheltuieli, nicidecum la motivele invocate.

Coniacul, fumul de țigară, muzica, pe care Gelu n-o mai auzea, îl blegiseră de tot ; stătea ca o curcă plouată, sprijinindu-și bărbia între palme și coatele pe genunchi. Terminându-și cafeaua, se învioră nițel, iar organismul său se adapta treptat la mediul încărcat de rumoare, fum și veselie al barului... Sub îmbrăcămintea groasă, căldura trupului, la piept și la mijloc, îi aminti nedeslușit că se întâmplă ceva cu el, un început indezirabil, o moleșală a lui și a sufletului parcă izvorâtă din fierbințeala inexplicabilă a corpului...

E cald aici ? întoarse capul spre Lena, rezemându-se pe-o mână.

Ea nu-l auzea, privea cu ochi scânteietori în jur, deși forfota și vocile erau aceleași, doar chelnerii blazați de-acum, se deplasau în silă, luând comenzile cu resemnare, iar bacșișurile cu excesivă modestie ca pe un drept câștigat cu multă trudă și niciodată răsplătit la justa lui valoare.

Gelu vru să repete întrebarea, dar Lena se arăta prea încântată de ce vedea și auzea ; ar fi deranjat-o stupid și inutil. Se mulțumi atunci să-i studieze dezinteresat profilul, conturat de umbre. Oricine o privea n-o găsea aparte, ba încăperea aceasta obscură i se potrivea, formau împreună un corp comun, osatura unui schelet cufundat în beznă — o beznă o instinctelor primare. Gelu n-avu răbdarea necesară să se convingă de adevărul gândurilor sale. Îi trebuia o gură de aer rece, fierbințeala poate-i dispărea... Și atunci se întâmplă o întâmplare neașteptată : ca un laș, ca un copil fricos, se ridică și spuse :

Mă duc la toaletă — și dus a fost.

*

Trecători grăbiți alergau alungați de vântul rece cu miros de zăpadă, adunat de prin parcuri și grădini și de mai departe, de peste pod și râu, din cartierele periferice ale orașului. Gelu simți în obraji răcoarea vântului nestătornic, rafalele iuți, aerul vijelios îl sălta în sus, avea impresia că o elice mică de ventilator l-ar fi putut ridica de pe trotuar, purtându-l odată cu vântul deasupra orașului, tot mai sus și mai drept, ca pe o coloană a infinitului... Căldura violentă a trupului îi reaminti unde se afla. Era o fierbințeală nesuferită ce-l împresura și fața îi ardea, iar vântul rece — paradoxal — avea un suflu cald, un abur fără aburi sosit parcă din sud, de la tropice... Și ca într-un vis nevisat de el, lui Gelu îi apărură deodată dinaintea ochilor un grup de oameni, o mică înghesuială de bărbați și femei. Unii zâmbeau, alții râdeau, o veselie nestăpânită se citea pe fețele lor alungite cu ochi curioși ; râdeau poate de el, trecător solitar, adus de spate și încruntat, gata să-și lepede paltonul și hainele și ghetetele să fie mai ușor — un fulg uriaș colin-

dând bulevardul, purtat pe sus de un vânt tăios. Acele figuri zglobii înfruntau cu stoicism aerul rece, înaintând spre el ca într-o preîntâmpinare... Era alai de nuntă ori cortegiu funerar ?

În dreptul lui, glota aceea căpătă pe neașteptate o înfățișare gravă, o îngrijorare mare se deslușea în ea, părul vilvoi îi flutura ostentativ, îmbrăcămintea grea îi împiedica pașii — dar asta numai vântul o făcea. Gelu privi uimit și ei priveau la fel. Erau necunoscuți, o droaie mică de indivizi obscuri, un cortegiu liniștit întâmpinat de vânt.

Dar se ivesc pe rând vechi cunoștințe. E greu de spus cine anume sunt. Gelu își amintește ca prin vis că nu-s străini văzuți pentru întâiași dată. Sunt gravi, îngrijați și cunoscuți. Ultimii, îndeosebi aceia, priveau neliștiți spre el.

Când vântul își conteni o clipă răsuflarea și soarele — un cerc de aburi galben — se văzu pe cer, un timp scurt Gelu se opri din mers. Convoiul trecea acum nepăsător și răsul său hohotitor pieri înghițit de vântul ce sufla ușor, prea obosit și el ; Gelu nu simțea nimic, nici trupul său. nici frigul arzător.

O față palidă răsări din vis : era Anca. Puțin câte puțin se desluși și Lena. Iar mai încolo, doamna Sima. Printre ele bărbați, tineri și vârstnici cu plete albe, cu mers anevoios și trist, privind spre el nu tocmai curioși.

Acolo, gândea Gelu, acolo se află Necunoscutul, cel cu funcția matematică inutilă, inventată de el, iar mai departe — cine știe — în față, la mijloc, n-are importanță unde, aici nu se respectă nici o ierarhie, în acel grup egalitar, prea egalitar să fie adevărat, de muritori de rând (de parcă ceilalți nu sunt) ce trec pe bulevard în sus spre mine și spre tine și spre noi toți, cei de aici și de dincolo, din lumea a doua sau a treia, de azi și de mâine, dacă acest cortegiu — nupțial ? funerar ? — va rezista ca viziune, trebuie să fie și ilustrul pictor Dima, cel căruia British Museum etc. etc. Singur și cu admirabila-i soție pe care n-o știe nimeni. Singur, zâmbindu-i protocolar doamnei Sima. Singur și cu Ge... A,

asta nu ! *Never* *. Gelu face parte din alt grup, un grup nu prea numeros, format dintr-o singură persoană, un om care vede, simte, gândește... altfel decât văd, simt, gândesc... ceilalți. Când e frig, lui i se pare că e cald ; dacă e cald, are impresia nu tocmai clară că nu e suficient de cald, prin urmare — orice s-ar spune — e totuși frig.

Până una alta, convoiul trecuse, se îndepărtase văzând cu ochiul, se îngustase confundându-se cu marginea bulevardului, a orașului, a orizontului cenușiu... — umbre imagine, rătăcind pe alte meleaguri în căutare de vânt și haos.

Ocolind clădiri înalte, mașini grăbite și oameni de tot soiul, purtat de un vârtej spiralat. pictorul se trezi — deși e cam mult spus — aproape de locuința sa, o încăpăre unică cu pereți albaștri, scăldată într-o lumină albastră ca și viața lui. Nu era o locuință desprinsă din basme, ci un decor de salonaș de bal mascat.

Urcă treptele, deși vroia să-ntârzie escaladarea lor abruptă, dar sudoarea uscată de pe frunte îi aminti de ce alergase atât : căldura trupului nesuferită, îl alungase peste tot și tâmpilele-i zvâcneau, ochii-i ardeau, vedea prin ceață, ca un miop cu ochelarii aburiți de ploaie — lacrimi dezlănțuite lamentabil în plină iarnă.

Spirala scărilor, imensă, treptele înalte și burtoase, călcate în picioare reci păreau, balustrada aluneca, mâinile din greu trăgeau, trupul înfierbântat se înălța ca-n somn, cădea-napoi, se ridica din nou. Și cum nimic nu-i de prisos. nici zbaterea lui, cu tot ce e al ei, nu fu zadarnică. Hop ! și iarăși hop ! și susul nu mai era sus, iar josul rămăsese jos. La ușă, cheia nu e de găsit, s-o spargi, e inutil să-ncerce că vlaga la cam părăsit. Căldura-i rea, perfidă, rece, doar o minune-l poate ajuta s-ajungă-n pat, pe hol, oriunde, numai în casa sa. Înăuntru de s-ar vedea, s-ar târî în coate pe covorul roșu cu iz de galben, gri și negru.

Hop ! își saltă-n sus paltonul și-n buzunare cotrobăiește tot mai adânc, cât mai la fund, prin ape tul-

*) Niciodată (englezește).

buri, dar cheia nu e de găsit. O găsește doar pe-a Ancăi, de care n-are acum nevoie.

Oncerc pe asta ! își spune fără de folos, fiindcă a uitat ce-a spus.

Ce săncerc ? se miră singur și năuc.

Asta ! aude un glas și parcă nu-i a lui.

Pe asta ? se-ncruntă iar.

Da ! aude răspicat. Și nu te mai codi atât.

Da' nu mă codesc deloc.

Încearcă atunci...

Încerc. răbdare să mă obișnuiesc cu ușa.

Gelu găsește broasca și — minune ! — cheia chiar se potrivește. O răsuțește-ncet la dreapta, la stânga, ușa rămâne însă înțepenită, moartă. Forțează mult și pe-ndele, cu calm și cu căldură multă, până : PAC ! cheia se rupe... În mână i-a rămas bănuțul, cel de „aur“, numai el... Îl privește tâmp, cu mâna-ntinsă ca un gest de rugăciune. O mână de cerș... Nu, de ce să ne amintim ce-a fost, de ce ? Cheia s-a rupt, ușa-i la locul ei, bine că nu-i mai este cald... Ba, dacă se gândește puțin, dacă-și forțează simțurile, stând nemișcat, fără sprijin, îi este frig acum, nu tare. Ce-ar fi, plictisit și amărât, să mai încerce odată... unde este cheia — cheia lui ?

Hop ! își saltă paltonul. Hop ! și pantalonul... Și cam așa — cum altfel — se sociorăște la spate, în față și iar minune : o găsește ! tupilată în buzunarul lat și lung de pe fesă... Dânsa e ! plânge de bucurie, lăcrimând abundent. Fir-ar să fii de buzunar lăbărțat și profund din pricina ta am rupt cheia, cea mai frumoasă cheie ! Numai tu fugi de mine, te ascunzi în cotloane tenebroase, lașă ce ești ! Cine te-a aruncat acolo în bezna aceea nu știu — știu doar atât : degeaba te-am găsit, ușa rămâne-nchisă, închisă... închi...

Unde-ai dispărut, amice ? răsună un glas din spate. Unde ?

E Lena, Lena cea cotidiană. A recunoscut-o fără să se-ntoarcă, de parcă înmărmurise pentru totdeauna în fața unui fapt neașteptat.

Fugi de mine ? se auzi aceeași voce ca un tunet, ca o lovitură năprasnică dată pe la spate. Într-una fugi. Da' nu-î nimic, nu te-ntreb de ce, vezi, nu mă inte-

resează. Eu nu-s sâcâitoare, ține minte ! răsună, minciună spusă-n gura mare, glasul Lenei.

Și-l atinse în treacăt pe obraz, o mângâiere binevoitoare, nostimă și caldă :

Ei, da ! exclamă, încât îi simți boarea pe frunte. Acum îmi explic comportarea ta ciudată.

Ce ?! tresări Gelu ; și glasul i se părea al altuia, numai gândul era al lui.

Nu, spuse Lena. De ce tresari ? Mai bine să intrăm.

Degeaba ! și Gelu auzi din nou glasul acela venind parcă de departe, doar gândul era al lui. S-a rupt.

Ce ? săltă capul Lena. Ce s-a rupt ?

Cheia, da, zise Gelu trăgănat. mișcând încet mâna în semn de : laaasă !

Pictore, spuse blând Lena. Ești neîndemânatec. Ți-o spun pentru ultima oară, reține.

Bine, declamă el, bineee... Ce să rețin ? se lipi cu teamă de perete.

Nimic, vorbeam singură... Trebuie să facem ceva. spuneam... Să sun la un vecin...

Nu ! se burzului Gelu și reveni lângă ușă.

Dar când se sprijini de ea, ușa se dădu în lături.

Ia te uită ! strigă Lena. Ușa era deschisă.

Cât pe ce s-alunece, Gelu se agăță de clanță.

Atenție să nu te-mpiedici. Și repede în pat, de restul am eu grijă.

Gelu se așază moleșit pe muchia patului. Se gândea la ridicolul situației, postura de-acum îi aminti că în prezența Lenei se simțea caraghios ca atunci, mai demult, când Anca o luase prin surprindere pe Lena, iar el se tolănea satisfăcut în patul ei. Resentimentul fu puternic, încât se ridică să-și caute alt loc, în fotoliu sau pe scaun...

Stai locului, băiete !

Lena își lepădase între timp paltonul, rămase doar în rochie, așezase și poșeta pe spătarul unui scaun, grăbindu-se acum spre pat.

Mai întâi, spuse prelung, să ne dezbrăcăm — și-i descheie nasturii pe rând, atât cât să-i permită să ia paltonul de pe el. Stai liniștit ! se răsuci ea repede. luă poșeta, o deschise cu un pocnet ușor și scoase dinăuntru

o trusă mică. Să vedem ce temperatură ai, zise fără îngrijorare, aplecându-se spre el.

Un evantai uriaș, multicolor parcă-i răcorea fruntea și obrajii, iar în răstimpuri îi acoperea trupul tot, numai gândurile nu mai erau ale sale, se rătăcea cu ele în minte, pornea de la început, dar iar se rătăcea, pe urmă renunță — o renunțare involuntară, desăvârșită...

Podul e mare, nu se mai termina de terminat și luminează peste tot, un soare puternic și blând; pletele vâlvoi se răzvrăteau, pășea sigur de el, așteptând clipa, momentul unic. Se postă la mijloc, se aplecă peste râu și cu privirea scrută apele adânci; mai târziu ridică fruntea, încât văzu munții — de ce nu i-ar vedea? — ziua e senină, zi norocoasă de primăvară, apele înspumate coborau la vale, auzea vuietul lor tăcut cum umfla apa stătută a râului din câmpie. Se aplecă peste balustradă când, deodată, zări o mișcare, prima, o sclipire ascuțită, argintie, mai mult o părere...

Au venit, șopti pentru sine. În fiecare primăvară sosesc aici, alunecând pe cărări de ape înspumate din înălțimile muntoase. Sunt mulți, râul va mișuna curând în lung și-n lat de zeci de mii de săbii mici, argintii. Apa asta limpede e o minune, o zi cum n-am să mai prind niciodată... Iată, răsar alte sclipiri din străfunduri! De necrezut, acești pești sunt nemuritori, aici nu există pescari, pentru ei nu există obstacole, sar peste orice, din apă în apă, sunt pești acrobatici, pești ce descind direct de la circ.

Da, peștii sunt păsările apelor, aerul de care-și izbesc aripile lor mici e apa, oxigenul lor. Și-n primăvara asta râul umflat de apele involburate din munții dezăpeziți e mai senin, mai însorit — un ciclu ce se repetă de mii de ani și se va repeta cât vrem și chiar mai mult. Dincolo de pod e pădurea ce mișună de păsărele, pești ai aerului, fluturându-și iute aripile — prea repede să le vedem, prea încet să nu se vadă; e o perpetuă mișcare în apă, pe pământ, în aer... Și omul e pasăre și omul e pește, se-nalță, coboară... Trebuie să coboare ca apoi să urce mai sus pe scara imaginară a

valorilor, un sistem scalar inventat numai de el, cu care se confruntă neconținut și pretutindeni...

Peștii argintii și păsările văzduhului — două lumi vii, două lumi aparte. Și între ele, simțind căldura cui? Căldura soarelui, de nu, căldura propriului trup. Când nu e soare simt intens căldura corpului meu, murmură Gelu, format optzeci la sută din hidrogen, doi — oxigen; restul, poate cer senin, foc de vis, suflet nepieritor și puțin humus uman — „pământ roditor“... Paradoxal! gândea cu ochii acoperiți de pleoape, un gând ce venea din vis ori vis era. Peștii, păsările, podul și orașul se pierd în urma mea, de-acum n-o să-mi mai amintesc de ei, mâine poate da, de nu, altcineva și altădată...

VIII

Pictorul era tras la față. palid și cu ochii închiși — două liniuțe înguste, puțin curbate, care-i ascundeau privirea inertă, văzută doar de doctor, un tânăr în halat alb, când îi sălta pleoapele căzute, somnoroase, cu vârful degetelor — mișcare neîndemânatecă, de începător.

Ei, doctore, ce spuneți? se auzi un glas curios și alarmant din spatele lui — era vocea Lenei, mai groasă însă, vibrând de emoție ca un diapazon stricat.

Lena aștepta încordată, cu privirea ațintită asupra medicului, apoi își răsuci capul cercetându-i pe rând pe fiecare, de parcă vroia să afle numaidecât ce gânduri, ce sentimente trăiau în clipa aceea — o încercare pentru toți, desigur. care cerea, oricum, o atitudine conformă. Ochii ei căprui, rotunzi, îi trădau neliniștea lăuntrică, freamătul organelor interne sensibile la o atare stare.

Chiar așa, doctore! se desluși o altă voce, mai profundă, de bărbat. Considerați necesară internarea lui? Noi cum să-l ajutăm? continuă același glas, glasul pictorului Dima.

Președintele filialei clipea nerăbdător din ochi aplecat în față, cu părul răvășit — nu se pieptănase, fusese luat pur și simplu pe sus de Lena, de la el de-acasă, direct din pat, și adus aici, în locul acesta morbid.

Ce-i cu el? șopti mirat. De ce nu spune nimic? O fi ceva de ascuns? și ochii săi mici, albaștri, căutau cu infrigurare o explicație pe fețele alungite de tăcere ale celorlalți.

Medicul își lipi dosul palmei de fruntea pacientului, pe urmă introduse aceeași mână sub gulerul cămășii.

Când termină examinarea. se ridică de pe scaun, privi cu subînțeles pe cei din jur și zâmbi vag, relaxat.

Cum e ?! săltă din sprincene pictorul Dima.

Ce vreți ? spuse medicul imperturbabil. Ce vă interesează ?

Cum, ce ?! ripostă Lena. Tot. Vrem să știm ce se întâmplă cu el.

Credeți că-l ajută cu ceva ? continuă agasant doctorul.

Păi, sigur, răspunse Lena, privind mirată spre el și spre ceilalți. Trebuie să știm ce-avem de făcut. De aceea suntem aici, să-l ajutăm, nu ?

Medicul introduse fără grabă în trusă stetoscopul, apoi, tot atât de calm, îl vârî în servieta diplomat, neagra lui servietă cu mâner argintiu, sclipitor ca o baionetă. În timp ce se îndrepta spre ușă, spuse din mers, pe un ton egal :

Lăsați-l în pace. În două-trei zile își revine. Pe urmă, cu o ușoară undă de reproș în glas : Dumneavoastră nu citiți ziarele, nu ascultați radioul ? Bântuie gripa asiatică ! El e rezistent. n-o să pățească nimic. Medicul trecu repede în hol, adăugând : Dacă intervine ceva, anunțați-mă.

Lena privi prin vizor în urma lui să se convingă că a plecat, după care reveni în cameră. cu aceeași figură nedumerită de la început. Anca și doamna Sima se așezaseră pe scaune în jurul mesei. Priveau cu puțin interes când spre patul în care zăcea inconștient Gelu, când spre Dima. Acesta, rămas în picioare, își agita nervos buzele, mâinile, își frângea degetele unele de altele de parcă regreta neîmplinirea la timp a unui lucru ce nu trebuia amânat — o amânare dureroasă, fatală, ce putea fi evitată. Gelu stătea nemișcat, respira cu gura îndredeschisă. Cei cu auzul fin, deslușeau un fel de șuierat, un sforăit abia sesizabil ca de femeie. Lena se apropie de pat, îi luă mâna în mâinile ei, îl privi cu o seriozitate gravă de om îngrijorat care nu-i pe deplin lămurit de ceea ce se întâmplă cu cel ce stă lungit în fața lui, se lăsă încet pe genunchi și — uitând de prezența celorlalți — își lipi buzele de fruntea bolnavului. Doamna Sima întoarse privirea în altă parte, de

parcă nu-i convenea, de parcă Lena exagera prea mult procedând astfel.

N-are febră, răsuflă ușurată. Se pare că tratamentul meu i-a făcut bine. După o pauză adăugă : De aceea medicul nu și-a dat seama în ce stadiu e boala... Eu nu-l cred pe doctor. Nu-i vorba de gripă. Și încă asiatică... Mi-e teamă să cred așa ceva. Ar fi prea grav — se ridică iute în picioare, îndreptându-și, mai mult din obișnuință, cordonul din talie.

Dima se retrăsese într-un colț și ezita încă dacă să se așeze în fotoliu sau nu. Lena veni atunci lângă el și-i șopti ceva la ureche.

Am în mașină ! flutură energic capul, bucuros că în sfârșit putea fi de folos în această împrejurare nedorită, de care vroia să scape cât mai repede. Să aduc ?

Vreau să-i fac o frecție, spuse Lena, adresându-se Ancăi și doamnei Sima, care stăteau retrase și tăcute. Pe urmă, poate plecăm...

Cum cele două femei păstrau o tăcere ostentativă ca și când ar fi bănuț-o pe Lena de toată această tevdură, de întâmplarea pe care ele încă n-o înțelegeau, Lena se așeză în fotoliu, oftă involuntar, își lăsă capul pe spate și închise ochii obosită...

Îmi pare rău, draga mea, n-am găsit, spuse Dima revenind în cameră. Am luat totuși sticla asta de coniac. poate, cine știe, e bună la ceva...

Cum ? tresări, ațipită Lena. Să-i fac frecție cu coniac ? Știu eu, se dezvinovăți el. În lipsă de alcool pur...

Bine, făcu Lena. I-am dat eu câteva pilule, dar ele acționează prin interior... I-ar prinde bine un ceai, l-ar mai dezintoxica puțin, numai că, din păcate, i-am dat și un calmant — spunea că-l doare capul — și un somnifer, încât cred c-o să doarmă neîntors multe ore.

Dima rămase buimac cu sticla de coniac în mână, simbol a ceea ce se cheamă omul prudent care nu uită să-și ia la drum, fie și numai pentru o scurtă călătorie cu mașina prin oraș, strictul necesar. Un litru de coniac de calitate întâia era suficient să-i facă bolnavului o frecție pe cîste — chiar și o baie, la nevoie.

Când se însănătoșește, spuse Dima, îl iau lângă mine — și-l privi cu compasiune pe Gelu.

Pe cine ? se băgă în vorbă, curioasă, doamna Sima.
Pe el, arată Dima cu degetul spre pat.
Unde ? insistă secretara.

Am un atelier liber. E chiar lângă al meu. Cineva a plecat în capitală, a plecat definitiv... Ai ! scutură Dima din umeri. Într-adevăr, e rece aici... Hai, Lena, fă-ți datoria, dragă, frecționează-l odată !

Lena se ridică plictisită, smuci sticla din mâna unchiului său și-i scoase cu nerv dopul, în timp ce înainta grăbită către pat. Îl dezveli pe Gelu și-l descheie la piept îndepărtându-i cămașa, își turnă puțin coniac în mână, pe urmă lăsă sticla jos. De cum simți lichidul rece înțepenindu-i pielea, Gelu își întoarse capul de parcă vroia să-și ferească fața, iar buzele-i adormite murmurau cuvinte nedeslușite... Când își termină treaba — îl frecționase doar pe piept, așa, de formă — Lena reveni lângă unchiul ei cu sticla aproape intactă.

E frig, se cutremură iarăși Dima. Lena, tu ai dreptate, o să răcim și noi ! Ați auzit doar ce spunea doctorașul nostru : „Bântuie gripa asiatică ! Bântuie gripa !”, dar n-a fost în stare să ne spună și nouă, neștiutorilor, cum să ne ferim de ea. Ce mai, un incompetent profesional ! Un medic de mâna a treia, mândru și blazat, ca mulți alții din breasla lui.

Dima se îndreptă spre o vitrină unde zărise niște pahare. Dădu deoparte geamul despărțitor și luă două dintre acestea. Imperturbabil, se apropie de masă, așează tacticos paharele și turnă din sticlă umplându-le.

Gine vrea, să servească. Trebuie să ne încălzim nițel. Pahare mai sunt, iar sticla e ca și neîncepută... Noroc ! ridică mâna sorbind încet, pe îndelete, ca să nu cadă pradă bănuielilor... De fapt, spuse coborând paharul, de unde e acest tânăr care se îmbolnăvește atât de repede și fără să ne anunțe, aud ?

Eu nu știu, zise Lena, deși întrebarea le viza pe celelalte două — taciturnele, care tocmai aici și acum și-au găsit să facă opinie separată.

E din sud, spuse, în sfârșit, doamna Sima... Poate știe mai multe domnișoara Anca, se cunosc mai bine, după câte am înțeles — și secretara își coborî privirea inocentă de la Dima către Anca, care stătea pe scaun

aproape de ea, apatică și cu o figură ce exprima resemnarea și nehotărârea.

. Doamna are dreptate, răspunse Anca, mai mult în silă. Gelu a venit dintr-un orașel de provincie, o mică urbe cu o mare catedrală în centru... Când se va trezi, îl putem întreba, cred că-i va plăcea să ne povestească câte ceva despre el, despre viața sa...

N-are importanță de unde e! ripostă Lena. Important e să-l vedem pe picioare, sănătos!

Da, întocmai, i se alătură doamna Sima. Sănătos și dispus să înceapă lucrul...

Ce lucru? ridică glasul Lena. Mai întâi să-și vadă de viața lui, asta aduce fericirea și mulțumirea noastră.

Da, așa e, ce mai. spuse și pictorul Dima. Oricât ne zbatem noi, orice facem, nu putem fugi la nesfârșit de noi înșine și nici de cei apropiați nouă. E un nonsens, o absurditate. Viața personală trebuie să fie pe primul plan, mai târziu sau mai devreme ea își cere drepturile ei, drepturi primordiale, atavice, fără de care nu putem trăi.

Se ivi astfel ocazia să-și mai toarne un păhărel de coniac, numai unu. Încurajată de consecvența unchiului său, Lena se apropie de masă, adresându-se din mers celorlalte două femei:

Dacă voi nu vreți, eu vreau.

Ridică paharul plin, sorbi provocator, apoi strâmbă delicat din nas și din buze.

Spuneți-mi, domnule Dima. e bun pictor domnul Gelu? întrebă secretara. Și, îndeosebi, ce viitor are, fiindcă el, săracu', se zbate, n-are liniște, eu îl cunosc...?

Nimeni nu se poate pronunța după prima expoziție — o lăsa nelămurită pictorul Dima. Parcă eu, ce credeți, n-am fost talentat la vremea mea? Am fost. Și-acum ce sunt? Un pictor ca oricare altul. Doar funcția de președinte al filialei mă mai ține în actualitate... Pictura e o artă pretențioasă și ingrată, doamnă. Admiratorii ei sinceri, devotați, sunt, trebuie s-o spunem, din ce în ce mai puțini. Lumea aleargă acum după filme S.F., filme de groază și sexy, show-uri de cabaret, meciuri foarte disputate de lupte și box, într-un cuvânt, lumea toată aleargă înnebunită după emoții șocante, mistuitoare pe

care arta adevărată nu le are niciodată la îndemână. Ea e altceva, cu totul altceva... Eu m-aș bucura nespus dacă cineva mi-ar demonstra contrariul...

Ce să vă demonstreze ? își descleștă Anca gura, ironizându-l. Nu e posibil.

Da, așa e, confirmă Dima, fără să sesizeze tonul din glasul ei. Eu n-am voie să mă înșel. Experianța de o viață și poziția socială pe care o ocup mă obligă să fiu prudent. foarte prudent. Poate nu reușesc întotdeauna să pătrund cu mintea în toate detaliile, să surprind toate schimbările, tendința generală însă trebuie să o percep neapărat așa cum e, altfel...

Altfel, ce ?! îl provocă iarăși Anca.

Altfel... altfel, n-am înțeles nimic. Viața, munca, succesul dobândit nu m-au învățat nimic, absolut nimic, ceea ce e inadmisibil. !

O cafea ne-ar prinde bine acum, i se adresă secretara, cu ochi imploratori, direct Lenei. Ne-ar mai scoate din amorțeala asta.

Să vedem... își roți Lena privirea în jur.

Această aserțiune tranșantă nu-i o exagerare, o exagerare a orgoliului propriu ? continua cu dârzenie Anca.

De ce ? se nedumeri Dima.

Am găsit ! exclamă veselă Lena. Fac numaidecât cafeaua.

Eu nu ! sări Anca. Cafeaua îmi produce somn și nu e momentul...

Cu ce-am exagerat ? reveni pictorul Dima, turnându-și coniac în paharul gol. Realizând că bea de unul singur, spuse jenat : Da serviți ! De ce nu serviți ? Se ridică. deschise vitrina, luă de-acolo încă două pahare mici, le așeză pe masă și turnă coniac în ele. Luați, domnișoara Anca, o îndemna el. Beți un păhărel, numai unul, și o să vă simțiți bine, vă asigur.

Sunteți amabil, domnule. Dar nu sunt obișnuită cu băuturile, îmi fac rău.

Coniacul ? făcu neîncrezător Dima. Un degetar de coniac nu vă face rău niciodată, vă asigur eu. Și-apoi e coniac veritabil, franțuzesc, ați văzut eticheta, capul lui Napoleon...

Napoleon, Skanderbeg, tot una, conținutul e același

Vă înșelați. domnișoară, ascultați-mă pe mine. E o diferență colosală între un coniac de calitate excepțională, ca acesta, și unul oarecare, produs de amatori.

Au sosit cafelele, spuse Lena cântat — și o satisfacție victorioasă se citea pe fața ei zâmbitoare, în timp ce înainta spre ei cu tava în mână, pe care se lăfăiau patru cești pline.

Ceva de mâncare n-ai găsit? se interesă unchiul ei.

La asta nu m-am gândit, recunosc, mimând seriozitatea, Lena. Întrebarea e foarte inteligentă! exclamă râzând. O să mă uit prin frigider. Și să-i pregătim și lui o gustare, dacă se trezește să aibă...

Vedeți că am dreptate, domnișoară! zâmbi larg, bonom, pictorul Dima, înroșindu-se. Coniacul e bun. Diseară o să simțiți o moleșeală plăcută în tot corpul, iar mâine, ei bine, mâine veți fi plină de viață — asta-i important!... Doamnă, i se adresa deodată secretarei, serviți și dumneavoastră! Lena are dreptate, e frig și-o să răciți.

Nu pot, se scuză secretara. Eu nu beau niciodată... Și-apoi, acasă, aș mirosi. Ce i-aș spune soțului?

Nu vă faceți griji, afară, în aerul rece, efectul dispare, argumentă pictorul Dima. Lăsați, o cafea mi-ajunge.

Sorbeau cafeaua cufundați într-o tăcere funebră. Cafeaua fierbinte, ceaiul concentrat și alte băuturi exotice, sorbindu-le pe îndelete, constituie un bun prilej de meditație. Și dacă am făcut o pauză mai lungă de la o cafea la alta, intrăm deodată într-o stare de spirit nouă, adecvată imaginației. Când nu se întâmplă așa, înseamnă că se petrece ceva cu noi, înlăuntrul nostru, sănătatea e șubredă, organele biologice s-au uzat, se impun deci remedii de altă natură ca să ne recăpătăm elanul și buna dispoziție.

Cât o să mai stăm așa? se scăpă doamna Sima... Nu înțelegeți greșit, dar cred că trebuie să ne gândim serios cum să-l ajutăm pe acest băiat. N-are rost să stăm, *in corpore*, pe capul lui. Nu mai are, săracul, nici aer suficient, suntem prea mulți în camera asta mică.

Da, se repezi pictorul Dima. Eu propun să plecăm. Nu înainte de a chema salvarea să-l ia, să-l interneze și gata.

N-are rost să-l internăm, interveni Lena. Doctorul a spus că e în afară de orice pericol. Febră nu mai are, doarme liniștit, dus, fiindcă i-am dat tranchilizante, asta e vina mea, recunosc. N-avem motive de alarmare.

Să facem cu rândul, propuse secretara, dornică de a scăpa odată de toată tărașenia asta. Stăm de planton... Eu, fără supărare, în noaptea asta nu pot. Dimineață da, sunt de acord, dacă domnul Dima e dispus să mă învoiască.

Îmi cereți prea mult, doamnă, zise președintele filialei. Vă pot acorda concediu fără plată, atât. Și asta încălcând cu bunăștiință legea. Întrucât înțeleg situația specială în care se află tânărul nostru.

Eu pot să rămân la noapte, declară Lena.

Cum, nu ești obosită? spuse Anca. Ai alergat, te-ai zbatut... Numai ca să ne aduni pe toți aici, ce efort colosal ai făcut! Ești totuși obosită, gândește-te. Poate nu-ți dai seama, dar ești, se cunoaște, arăți... și Anca se opri.

Continuă, te rog! sări ca pălmuită Lena. Cum arăt? Hai, spune!

Așa cum am zis: o-bo-si-tă! decretă Anca.

Atât?! se înfurie tare Lena.

Da... Și nu te mai impacienta degeaba, am spus ce-am gândit.

Lasă, c-am înțeles eu aluzia, știu eu ce-ți poate pielea...

Fetelor! se rugă Dima. Ce rost are? Uite, rămân eu. Nu mai sunt tânăr, obligații familiale n-am, copiii au crescut. au plecat în lumea lor, sotia mea suferă de insomnie, eu la fel, pentru noi nopțile sunt lungi și plicticoase, ne povestim unul altuia întâmplări banale pe care le-am trăit cândva, nu sunt minciuni, vă dau cuvântul meu, dar repetându-le neconținut au devenit agasante. Uneori, simt c-am ajuns la capătul puterilor, că nervii nu mă mai țin, de parcă n-aș fi fost eu protagonistul celor petrecute demult, ci altul, un mare credul ce făcea la tot pasul gafe penibile.

Fiți liniștit, îl consolă doamna Sima. Aici o să aveți o noapte albă de toată frumusețea. Cu o condiție: răsfăța-

tul și protejatul nostru, domnul Gelu, să aibă și el o noapte liniștită, să doarmă ca un bebeluș.

Pictorul Dima se retrase în colțul camerei și căzu pe gânduri.

Nu mă pot decide, spuse. Mă uit în jur, dar nu văd nici un locușor unde aş putea dormi, dacă voi avea somn. În fotoliu e incomod și frig.

Am o propunere, spuse Lena — și toți își îndreptară privirea spre ea. Să rămân eu și Anca. Noi n-avem obligații de familie de nici un fel.

Hotărârea voastră lege să fie! veni în întâmpinare pictorul Dima, nerăbdător să plece cât mai repede.

Doar Anca avea o mică reținere, dar refuza cu obstinație să și-o exprime. Parcă înțepenise în scaun, cu o mutră bosumflată care între timp devenise și mai acră... În cele din urmă cedă, ba, pentru moment, i se păru propunerea cea mai rezonabilă.

Accept, spuse. O fac pentru el și pentru noi. În două, va fi mai ușor. Iar în caz de ceva, una din noi îl va supraveghea tot timpul.

Sticla de coniac rămâne la voi, continuă pictorul Dima. Poate o să aveți nevoie de ea — își smuci capul în direcția patului. Să ne țineți la curent. fetelor. Și nu uitați, suntem alături de voi. Dorim din suflet să-l vedem cât mai repede sănătos. Ar fi o mare bucurie... A, uitasem! Să nu faceți gălăgie. că-l treziți. Gripa se vindecă prin somn și odihnă... Doamnă, i se adresă secretarei, vă stau la dispoziție. Prezența noastră aici a devenit de prisos. Dacă binevoiți, vă urmez ca o umbră.

În timp ce președintele filialei și secretara părăseau în vârfurile picioarelor încăperea, de parcă abia atunci, la plecare, își amintiseră de bolnav, Anca și Lena se priveau cu răceală una pe alta, nemișcate pe locurile lor.

Iată-ne într-o postură ridicolă, veghind somnul liniștit al unui bărbat, ca și când am aștepta să-l vedem treaz ca să-l putem împărți, sfâșiindu-l în două!

Exagerezi, draga mea, exagerezi. rosti Lena. N-avem nimic de împărțit, trebuia să înțelegi asta demult. Nu noi alegem, bărbatul alege... Cât despre Gelu, e dificil de spus ceva precis. El va alege, dacă n-a ales deja,

o altă cale. Și tare mi-e teamă, deși nu mă surprinde deloc, că noi nu însemnăm mare lucru pentru el. Nici el n-ar putea spune unde e locul nostru, în viața lui intimă, zic... Cum Anca asculta smerită (îi dădea dreptate în sinea ei), Lena continua să vorbească : Gelu nu-i ca alți bărbați. E un om bun, dar e retras, reținut... El nu e niciodată vesel, expansiv. Parcă ceva îl determină să se abțină mereu. Cred că e vorba și de bunul lui simț, un bun-simț aparte.

Eu cred că-l înțeleg, declară Anca. Desigur, tu ai dreptate. Am remarcat și eu la el unele comportări ciudate. Deși, dacă vrem să fim obiective, trebuie să ne întrebăm : noi nu trecem drept niște ființe bizare în ochii lui ? Un răspuns afirmativ mi se pare plauzibil. Există deosebiri de ordin psihologic între noi. Bărbații vor să-și dezvolte personalitatea prin gândire, prin talent... Noi, femeile, neglijăm latura cerebrală a activității umane. Devenirea noastră se înscrie pe spirala emoției, a trăirilor intense. Pe bărbați nu-i satisface acest imperativ. Clipa e efemeră, emoția te subjugă, te abate de la drumul tău. Își spun ei cu îndârjire...

Și totuși, interveni Lena, nu pierd ocazia să-și exercite forța de seducție asupra noastră.

Da ! se avântă și mai mult Anca. Dar o fac din instinct și nu mânați de emoții mistuitoare, cum credem noi. Își descarcă pur și simplu energia... În ce-l privește pe Gelu, e posibil să ai dreptate — el n-are nevoie de noi, el tinde spre altceva. Obstinația lui învederată îi îndreaptă, probabil, gândurile spre nemurire. Arta constituie un mijloc, o încercare de-a atinge acel tărâm himeric. Se sforțează, se chinuie, dar nu-i reușește mai nimic... Ca să devii nemuritor prin artă e ca și cum ai căuta un ac în carul cu fân. Sunt puține șanse, infim de puține...

Ajunge ! răsună un strigăt disperat din direcția patului. De o oră mă călcați pe nervi cu ineptiile voastre.

Ce ! tresări Lena. Te-ai trezit ? Credeam...

Ce credeți, că o să dorm o săptămână, o lună ? Nu, sunt treaz. Sunt treaz demult. Voi însă, prea puțin preocupate de starea mea, n-ați avut măcar curiozitatea

să vedeți dacă mai dorm sau nu. M-ați dezamăgit amândouă ! Cât despre ceilalți, nici n-am cuvinte...

Ești treaz demult ! exclamă stupefiată Lena. Iar noi am pălăvrăgit într-una...

Dar cum poți să crezi c-am înghițit toate pastilele ?... Pe ultimele le-am scuipat imediat după ce ai plecat la doctor. N-am făcut-o conștient, crede-mă, aveam greață, mare greață. Instinctul de conservare a acționat. Eu nu iau medicamente niciodată, am intoleranță. Am adormit totuși, fiindcă le-am înghițit pe primele.

Aveai febră, mare febră, îi ceru iertare Lena.

Am răcit. Am simțit încă de când mă aflu în cabinetul pictorului Dima că se întâmplă ceva cu mine, dar nu-mi dădeam seama ce.

Noi am fost îngrijorate, să știi...

Nu-i nevoie, mi-am revenit.

Cum crezi, cedă Lena.

Așa cred și nu-mi schimb părerea.

Ești sigur că te simți mai bine ?

Da... bineînțeles...

La noapte, dacă o să ai din nou febră, ce te faci atunci ?

Mă gândesc la voi. Rememorez ce-am auzit vorbindu-se despre mine. O să delirez...

Nu glumi, te rog.

Nu glumesc deloc. Mă gândesc foarte serios că o să delirez.

Nu e bine cum gândești, nu e bine.

De ce ? Spune-mi de ce ?

Fiindcă nu e bine și gata.

Atunci o să mă gândesc fără să delirez. Și la pictorul Dima și la doamna Sima și la voi...

Îți las un calmant.

Am intoleranță, am spus.

De ce nu vrei să rămânem să-ți ținem de urât ?

N-are rost, n-are.

Lasă, ai să vezi, mâine vei fi altul. Dimineata, efectul luminii, zăpada imaculată, toate te vor împresura cu un suflu nou, vei fi iarăși...

Ce-i cu voi, ați dat în mintea copiilor ?!

Anca se foia prin cameră îngrijorată.

Iertați-mă, am făcut o gafă, spuse. Acum îmi dau bine seama că voi vă potriviți, nu trebuia să intervin. De ce v-am întrerupt, de ce?!... Cum nimeni nu-i răspundea, adăugă : Voi aveți ce să vă spuneți, eu o să plec, imediat, o să plec.

Hei ! se săltă Gelu. Rămâi. N-avem nimic de vorbit între patru ochi. Și-apoi, vreau să vă spun și eu câteva cuvinte. La amândouă, vreau să vă spun.

Dacă începi cu povești și viziuni bizare, eu plec, să știi ! scutură din cap Anca.

Nu, nu e o poveste... Știu, am fost nedrept cu tine, te-am plictisit cu tot felul de aiureli. Dar m-am hotărât : le-am pus capăt la toate !

Și cu mine cum rămâne ? se lamentă Lena. Eu sunt dispusă să te ascult o noapte întreagă. Cafeaua mi-a alungat oboseala și somnul. Vreau să aud și eu o poveste ciudată, inventată sau trăită de tine, nu crezi ?

Anca se așezase pe scaun, curioasă să afle ce se întâmplă mai departe.

Bine că te-ai așezat. Și ție vreau să-ți vorbesc. La amândouă.

Spune, ascultăm.

Nu-mi vine ușor. Trebuia să vă vorbesc la fiecare în parte, dar nu-i nimic, să nu pierd ocazia.

Gelu se ridică, își aranjă perna la spate, apoi spuse pe un ton egal :

Dacă ar fi s-o aleg pe una din voi, m-aș afla în mare încurcătură. Îmi sunteți dragi amândouă. Când nu sunteți lângă mine vă simt lipsa, vă simt lipsa foarte mult... Atât am vrut să vă spun, atât.

Cele două femei se priveau buimace. Obrajii li se alungiseră deodată, se înroșiseră încremeniți, iar ele păreau stăpânite de o invidie reciprocă, mușcătoare. Anca se ridică prima, în timp ce Lena, mai tăcută ca oricând, procedă întocmai.

Acum putem pleca, nu ? spuse Anca, scuturându-și înfiorată pletele negre. Se vede că te-ai însănătoșit, te-ai însănătoșit subit. Noi... dar nu mai are nici o importanță.

Împreună, ca două școlărițe ce se țin de mână să nu se rătăcească, părăsiră în liniște încăperea.

După ce ușa se închise în urma lor, Gelu se întinse în pat cu fața în sus și începu să numere punctele negre de pe plafonul alb ; se formaseră multe pete mici, negricioase — stelute întunecate —, tângari striviți de el cu perna cea verde. Punctele negre se îndesiseră parcă, îl agasau înfiorător. încât fără să vrea închise ochii câteva clipe. Alungându-și din minte gândurile sumbre, își aminti o zi de vară, cândva, cu ani în urmă... Incât-tat de acest tablou mirific, sosit din zări îndepărtate, se răsuci pe burtă cu piciorul îndoit din genunchi și adormi obosit, resemnat. Uneori, ofta prin somn ca un copil nemulțumit de jocul său prea mulțumit de sine însuși. Ochii acoperiți de pleoape i se dilatau și i se contractau în ritmul viselor și speranțelor sale. Când își săltă capul de pe pernă, o lumină albă, orbitoare cobora din înalturi. Fereastra devenise parcă mai largă. Gelu strănută de două ori. Și se gândea, fără să vrea, că el nu e totuși un om prea sensibil. Ceea ce urma i se părea acum mai ușor de atins, deși n-avea nici o idee despre cum și când va ajunge acolo.

"Începu să picteze pentru a profita de lumina binefăcătoare a amiezii. Tușele cromatice se înlănțuiau una din alta armonizând coloristic ansamblul imaginii. Acolo unde echilibrul i se părea fragil, revenea ca să atenueze discrepanța. Uneori își muta șevaletul aproape de fereastră, încât razele soarelui să releve valoarea reală a culorilor. Se oprea apoi asupra formelor, privea tabloul de la distanță cu ochii întredeschiși. Avea atunci impresia puternică - îl cuprindea un fior rece ce-i străbătea corpul din spate, dinspre omoplați, până în picioare, genunchii ajungeau să-i tremure ușor, - că imaginea e vie, trăiește, se mișcă. Personajele, peisajul nu mai oglindeau starea unică de imponderabilitate, esența, ci acțiunea întreagă, coerentă..."